

***Strategia Rozwoju Miasta Jarosławia
na lata 2021-2027***

z up. BURMISTRZA
ZASTĘPCA BURMISTRZA

mgr Wiesław Pirożek

Jarosław, 2021 r.

Spis treści

1. Charakterystyka Miasta	7
2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej i wyniki analizy SWOT	18
2.1. Wymiar społeczny	18
2.2. Wymiar gospodarczy	25
2.3. Wymiar przestrzenny	28
2.4. Sytuacja finansowa	33
2.5. Wyniki analizy SWOT	35
3. Misja i wizja rozwoju Miasta Jarosławia	39
4. Cele strategiczne rozwoju Miasta oraz kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia tych celów	41
4.1 Wymiar społeczny	41
4.2. Wymiar gospodarczy	48
4.3. Wymiar przestrzenny	50
4.4. Sytuacja finansowa	54
5. Kluczowe uwarunkowania rozwojowe Jarosławia i model struktury funkcjonalno – przestrzennej Miasta	55
5.1. Kluczowe uwarunkowania rozwojowe Jarosławia	55
5.2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta	64
5.3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta – rozmieszczenie planowanych interwencji i planowane zmiany w przestrzeni gminy	66
6. Obszary Strategicznej Interwencji wraz z zakresem planowanych działań	77
7. System realizacji Strategii	81
7.1. Monitoring działań i ich rezultatów	88
7.2. Wytyczne wdrożeniowe	94
8. Ramy finansowe Strategii i źródła finansowania	118
Spis tabel	119
Spis wykresów	119
Spis rysunków	119

Załączniki:

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i finansowej Miasta
Karty projektów

Wprowadzenie

Zapewnienie zrównoważonego rozwoju Jarosławia oraz wysokiej jakości życia jego mieszkańcom stanowi najważniejsze zadanie dla władz samorządowych. Głównym narzędziem wspierającym realizację tego zadania jest Strategia Rozwoju Miasta. Określa ona, w szczególności, misję i wizję rozwoju, cele strategiczne rozwoju i sposoby ich osiągnięcia. Dokument ten daje dobrą podstawę do podejmowania wielu istotnych decyzji przez władze, a jednocześnie pomaga budować partnerskie relacje z lokalnymi społecznościami i różnymi środowiskami takimi jak przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, seniorzy, młodzież, kluby sportowe. Pozwala także włączać wszystkie te podmioty w proces decyzyjny oraz realizację działań i projektów wpływających na warunki życia w Mieście.

Strategia Rozwoju Miasta Jarosławia na lata 2021-2027, zwana dalej Strategią, jest dokumentem średniookresowym wyznaczającym cele oraz kierunki działań w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, ustalone w oparciu o załączone wnioski z diagnozy sytuacji Miasta oraz wyniki analizy SWOT. Dokument uwzględnia ponadto model struktury funkcjonalno – przestrzennej Miasta, obszary strategicznej interwencji, a także system wdrażania określający z jednej strony podstawowe zasady tego procesu i działania organizacyjne, a drugiej system monitorowania. Te dwa elementy stanowią gwarancję realizacji polityki rozwoju, a zarazem umożliwiają reagowanie na zmieniające się warunki oraz występujące odchylenia od określonej ścieżki rozwoju Miasta. Całość dopełnia przedstawienie ram finansowych Strategii.

Niniejszy dokument zawiera perspektywiczną koncepcję rozwoju Jarosławia ukierunkowaną na wykorzystanie jego potencjałów. Bierze pod uwagę istniejące zasoby Miasta, identyfikuje obszary problemowe stanowiące wyzwania oraz szanse i zagrożenia występujące w zmieniającym się otoczeniu. Identyfikacja czynników ważnych dla rozwoju pozwala w kolejnym kroku na określenie potrzeb i niezbędnych zmian wpływających na jakość życia mieszkańców oraz dostosowanie kierunków rozwoju do uwarunkowań zewnętrznych w skali regionalnej i krajowej.

Uwarunkowaniami zewnętrznymi Strategii, które zostały w szczególności wzięte pod uwagę, były dwa podstawowe dokumenty o charakterze strategicznym, a mianowicie:

- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030.

W *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030* wskazuje się, że działania, w wymiarze przestrzennym, powinny być ukierunkowane na tworzenie warunków dla ekspansji procesów rozwojowych na obszary położone poza funkcjonalnymi obszarami ośrodków wojewódzkich, tj. na miejskie ośrodki subregionalne i lokalne oraz na obszary wiejskie położone w ich pobliżu.

Dla rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych duże znaczenie ma poprawa dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich, a także poprawa powiązań komunikacyjnych m.in. między miastami i obszarami wiejskimi. Do działań wspierających zaliczyć należy rozwój gospodarczy tych ośrodków, wdrażanie usług publicznych wyższego rzędu, poprawę jakości życia oraz działania rewitalizacyjne. Strategia, wymieniona powyżej, kładzie także nacisk na rozwój współpracy międzysektorowej oraz specjalizacji opartych na potencjałach lokalnych, szczególnie w ramach inicjatyw klastrowych.

Jeśli chodzi o miasta subregionalne, takie jak Jarosław, to Krajowa Strategia zakłada, że - obok działań w zakresie integracji przestrzennej i poprawy dostępności komunikacyjnej - ośrodki te powinny uzyskać wsparcie w następującym zakresie:

1. adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska,
2. przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych,
3. rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego,
4. wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek,
5. rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach,
6. zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami,
7. przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

Strategia Miasta wpisuje się także w kierunki określone w *Strategii rozwoju województwa - Podkarpackie 2030*, które zostały ujęte w następujące obszary tematyczne:

1. **obszar tematyczny 1** – Gospodarka i nauka – ujęcie zagadnień kultury innowacyjności, rozwoju Regionalnych Inteligentnych Specjalizacji, wzmocnienia powiązań nauki i gospodarki, gospodarki bezodpadowej, Przemysłu 4.0, sektorów gospodarki – rolnictwo i turystyka,

2. **obszar tematyczny 2** – Kapitał ludzki i społeczny – zawiera zagadnienia w ujęciu horyzontalnym, z ujęciem sektora organizacji pozarządowych i Regionalnej Polityki Imigracyjnej,
3. **obszar tematyczny 3** - Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska - dostrzega obecny stan infrastruktury komunikacyjnej oraz konieczność wzmocnienia dostępności w ujęciu zewnętrznym i wewnętrznym, obejmuje zagadnienia elektromobilności, gospodarki wodnej w tym zapewnienie dostępu do wody, retencji i zapobiegania powodziom, gospodarki wodno-ściekowej, przeciwdziałanie zmianom klimatycznym,
4. **obszar tematyczny 4** - Dostępność usług – zagadnienia dostępności do e-usług, bezpieczeństwa, współpracy regionalnej, ponadregionalnej i transgranicznej, jak również kompleksowe wsparcie obszarów w planowaniu przestrzennym,
5. **obszar horyzontalny** - Terytorialny Wymiar Strategii – obejmuje działania w zakresie równoważenia procesów rozwoju poprzez przedstawienie Regionalnej Polityki Miejskiej w oparciu o bieguny wzrostu i hierarchiczny układ miast, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wskazanie obszarów wymagających szczególnego wsparcia dla pobudzania procesów rozwojowych.

Podsumowując: Strategia Rozwoju Miasta Jarosławia na lata 2021-2027 jest zgodna z polityką rozwoju określoną zarówno w *Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030*, jak i w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*.

Strategia została opracowana w trybie ekspercko-partycypacyjnym, przy aktywnym udziale mieszkańców, władz Miasta oraz partnerów społeczno-gospodarczych, uczestniczących w konsultacjach społecznych, prowadzonych zarówno na etapie diagnozowania potencjałów, problemów i potrzeb rozwojowych Miasta, jak również określania kierunków jego rozwoju oraz innymi środowiskami, Radami Dzielnic oraz ciałami przedstawicielskimi, a także sąsiednimi gminami. Taki proces opracowania Strategii pozwolił na przygotowanie w obiektywny sposób dokumentu charakteryzującego Miasto i zachodzące w nim procesy, a także odzwierciedlającego rzeczywiste potrzeby mieszkańców.

Jasne, transparentne i przyjęte przez Radę Miasta sformułowanie celów oraz kierunków działania władz samorządowych poprawia pozycję konkurencyjną Miasta i ocenę jego atrakcyjności czy to jako miejsca prowadzenia inwestycji, czy też zamieszkania. Tym samym może ułatwić przyciąganie inwestorów bądź pozytywnie wpływać na decyzje o pozostaniu czy osiedleniu się w Jarosławiu. Posiadanie Strategii zwiększa także szanse na pozytywną ocenę

w procesie ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe, m. in. w ramach programów operacyjnych wdrażanych w nowej perspektywie finansowej UE.

1. Charakterystyka Miasta

Przystępując do sporządzenia Strategii dla Miasta należy pamiętać, że na jego rozwój ma wpływ splot wielu istotnych czynników, m. in. historycznych, geograficznych, gospodarczych czy społecznych składających się na unikalną całość. Jej naszkicowanie pozwoli lepiej zrozumieć dalszą część Strategii.

Na początku wypada podkreślić, iż motorem wszelkiego rozwoju, w tym rozwoju miast są ludzie. Oni odpowiadają za tworzenie i zmienianie otaczającej ich rzeczywistości, mogą też świadomie albo nieświadomie doprowadzać do kryzysów i zapaści rozwojowych.

Ten ostatni scenariusz doskonale obrazuje nam sytuacja, w jakiej znalazła się część średnich miast w Polsce zaliczonych do grona 122 ośrodków, które doświadczają silnej utraty swoich funkcji oraz mocno niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Należy do nich także Jarosław, który został sklasyfikowany na 11 miejscu tej listy.

Na przykładzie naszego Miasta bardzo dobrze widać, że ani długie lata jego świetności, bogactwo i ogromne niegdyś znaczenie na terenie Rzeczypospolitej, ani posiadane obecnie potencjały, takie jak bogata historia, cenne zabytki, dogodne położenie geograficzne czy tradycje wielkiego przemysłu, nie znaczą wiele bez odpowiednich działań tworzących to Miasto ludzi.

Chcąc jak najlepiej oddać specyfikę Jarosławia nie można się ograniczyć jedynie do suchych danych statystycznych, wykresów i tabel. Bardzo istotnym czynnikiem jest historia Miasta.

W oparciu o źródła historyczne przyjmuje się, że Jarosław założył w 1031 r. książę kijowski Jarosław Mądry, od którego imienia otrzymało ono swą nazwę. Za datę nadania praw miejskich przyjmuje się 1323 r., niemniej w pełni udokumentowana lokacja Miasta przez Władysława Opolczyka miała miejsce w roku 1375. Moment ten stanowił ważny impuls do przemian układu przestrzennego istniejącej osady.

Na przestrzeni wieków obszar, na którym ulokowany jest Jarosław, był terenem ważnych zdarzeń, co wynikało głównie ze strategicznego położenia na skrzyżowaniu szlaków handlowych ze Śląska na Ruś i z Gdańska na Węgry, a także przy drodze wodnej, jaką był San. To położenie sprzyjało rozwojowi Miasta i jego wzmocnieniu jako ośrodka handlowego i rzemieślniczego. Przyczynił się do tego także status miasta prywatnego, którego właściciele zabiegali o prawa i przywileje kupieckie. Już na początku XV w. było ono znaczącym ośrodkiem handlu i rzemiosła. W 1501 r. otrzymało prawo składu, co zmuszało przejeżdżających kupców do zatrzymania się i wystawienia swoich towarów.

Największy rozkwit Miasta przypada na XVI i XVII w. Odbywające się tu jarmarki należały do największych w kraju, a nawet w Europie (podobno w XVI w. najbliższy większy jarmark odbywał się we Frankfurcie n. Menem), na które przyjeżdżali kupcy zarówno z Polski, jak i z zagranicy, głównie z Niemiec, Włoch, Węgier, Armenii i Turcji. O rozmiarze jarmarku jarosławskiego świadczy liczba przybywających w Mieście osób. Liczba ta wynosiła 30 tysięcy, przy liczbie stałych mieszkańców wynoszącej 3 tysiące. Wynajem lokali był dla właścicieli kamienic źródłem znaczących zysków.

Okres jarmarku był również dobrym czasem dla jarosławskich rzemieślników: piekarzy, rzeźników, piwowarów, krawców, szewców, kowali, stelmachów i przedstawicieli innych cechów, a także dla biedoty miejskiej.

Jarmarki odbywały się trzy razy w roku. Ten największy odbywał się w święto Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, pozostałe w Popielec i na św. Andrzeja.

Inną dziedziną, w której wyróżniał się Jarosław, była edukacja. To właśnie tutaj powstało pierwsze na ziemiach ruskich kolegium jezuickie, słynące z bardzo wysokiego poziomu nauczania. Była to elitarna szkoła kształcąca osoby należące do wyższych warstw społecznych, która w wyniku odbudowy w 1605 r. zaliczana była do największych i najpiękniejszych w całej prowincji polskiej.

Niestety, okres rozwoju Jarosławia został przerwany przez splot niekorzystnych wydarzeń, które znacznie nadwyrężyły jego zasoby. W 1648 r. nastąpił najazd kozacki, w wyniku którego Miasto zostało splądrowane. W niedługim czasie dotknęły je dodatkowo epidemie oraz najazdy Szwedów i kolejne Kozaków. Po niespokojnym okresie w XVII w. już nie odbudowało swojej świetności i znaczenia w kraju.

Zahamowanie rozwoju Miasta związane było również z wydarzeniami w kraju i Europie. W 1772 r. Jarosław znalazł się pod zaborem austriackim, którego władze prowadziły politykę nakierowaną na spowolnienie rozwoju przemysłu w zaborze. Przełamanie tych niekorzystnych zjawisk nastąpiło dopiero w drugiej połowie XIX w., kiedy to ruchy narodowościowe wewnątrz cesarstwa austriackiego zmusiły władze do stopniowej liberalizacji prowadzonej polityki. Równocześnie następowało przekształcanie Jarosławia w garnizon wojskowy mający bronić przepraw na Sanie. Ponownie zaczęły rozwijać się handel i rzemiosło. Do 1867 r. Jarosławiem rządili Austriacy. W kolejnych latach ustawa o autonomii pozwoliła na wybór władz samorządowych, co przyczyniło się do powolnego odbudowywania znaczenia Miasta.

Według austriackiego spisu ludności z 1900 r., w 1640 budynkach w Jarosławiu, na obszarze 2617 hektarów, mieszkały 22 660 osoby, z czego 12 228 (54%) było katolikami, 5703 (25,2%) wyznawcami judaizmu, 4457 (19,7%) grekokatolikami, a 270 (1,2%) innej religii lub

wyznania. Jeśli chodzi o używany język, to 19 269 (85%) używało języka polskiego, 1448 (6,4%) ukraińskiego, 893 (3,9%) niemieckiego a 208 (0,9%) innego języka.

Początek XX w. był dla miasta czasem ważnych przemian. Wprowadzono oświetlenie gazowe, wybudowano elektrownię, przeprowadzono kanalizację głównych ulic i koszar wojskowych. Istotnym czynnikiem rozwoju było również wybudowanie linii kolejowej prowadzącej przez Miasto. Pomimo tego, iż Jarosław pełnił nadal głównie funkcję miasta garnizonowego, co powodowało szereg ograniczeń, to następował jednak stopniowy rozwój lokalnego przemysłu.

W 1917 r. w Jarosławiu powstała Polska Organizacja Narodowa, która utworzyła Reprezentację Rządu Polskiego w Jarosławiu. W okresie międzywojennym Jarosław był miastem, któremu stacjonujące wojska nadawały szczególny charakter, zaznaczający się we wszystkich dziedzinach życia począwszy od gospodarki, a skończywszy na kulturze. Był to czas kontynuacji procesu unowocześniania Miasta, który został przerwany przez II wojnę światową.

W wyniku działań wojennych uszkodzeniu uległy liczne budynki w Mieście, w tym dworzec kolejowy, koszary i elektrownia. Okupanci wysiedlili część ludności żydowskiej za San do strefy zajętej przez Rosjan, a pozostałych Żydów przeniesiono do getta w Bełżcu i tam wymordowano. Pomimo istniejącego ryzyka, mieszkańcy Miasta w ramach Polskiego Komitetu Opiekuńczego organizowali pomoc lekarską i żywnościową dla najbiedniejszej ludności oraz dla więźniów i jeńców.

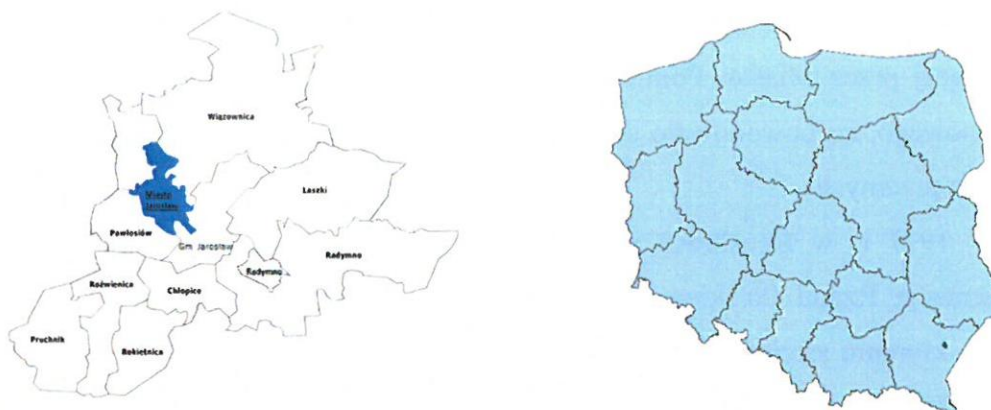
W lipcu 1944 r. do Jarosławia wkroczyły oddziały Armii Radzieckiej. Wojska niemieckie opuszczając Miasto dokonały znacznych zniszczeń wysadzając wiele budynków, w tym obiekty wojskowe, administracyjne oraz zabytkowe domy na Starym Mieście.

Po zakończeniu II wojny światowej nastąpił intensywny okres rozwoju i uprzemysławiania Jarosławia. Rozbudowano istniejące przedsiębiorstwa m.in. Zakłady Mięsne, Zakłady Przemysłu Cukierniczego. Powstały również nowe, np. Zakłady Przemysłu Dzierżarskiego „Jarlan” oraz Huta Szkła Jarosław. W wyniku reformy administracyjnej z 1999 r. wprowadzającej trzypoziomowy podział terytorialny kraju, Miasto znalazło się w granicach województwa podkarpackiego. Jednocześnie stało się ono stolicą powiatu jarosławskiego, co spowodowało intensyfikację usług o charakterze publicznym i rynkowym, charakterystycznych dla lokalnych centrów rozwoju.

Jeśli chodzi o położenie, to Jarosław jest zlokalizowany geograficznie we wschodniej części województwa podkarpackiego. Miasto położone jest na pograniczu Podgórze

Rzeszowskiego (zwanego również Podgórzem Jarosławskim) i Doliny Dolnego Sanu. Leży w sąsiedztwie trzech gmin wiejskich: Jarosław, Wiązownica i Pawłosiów.

Rysunek nr 1. Położenie Miasta Jarosław w powiecie jarosławskim i w kraju.

Źródło: Opracowanie własne.

W położeniu geograficznym Miasta wyraźnie widać związek jego współczesnych potencjałów rozwojowych z przeszłością, ponieważ - tak jak kiedyś - Jarosław położony jest na zbiegu ważnych szlaków komunikacyjnych Polski południowej, pokrywających się z niegdyśniejszymi traktami kupieckimi.

Do ważnych elementów układu drogowego należy zaliczyć autostradę A4 (dawniej Via Regia), stanowiącą - na kierunku wschód-zachód - fragment trasy europejskiej E40, a jednocześnie część III paneuropejskiego korytarza transportowego (od Jędrzychowic przy granicy z Niemcami do przejścia granicznego z Ukrainą w Korczowej), przebiegającą po południowej stronie Miasta, oraz drogę krajową nr 77, tzw. Via Carpatia – biegnącą wzdłuż osi północ-południe - łączącą Jarosław z drogą ekspresową S-19.

W związku z bliskością autostrady, niedaleko Miasta znajdują się dwa węzły autostradowe: Jarosław-Zachód (łączący autostradę z drogą krajową nr 94) i Jarosław-Wschód (łączący autostradę z drogą wojewódzką nr 880). Natomiast od północnej strony Miasta biegnie droga krajowa nr 94, będąca trasą alternatywną dla autostrady.

Jarosław oddalony jest 55 km od Rzeszowa, 59 km (połączeniami drogowymi) od lotniska w Jasionce k. Rzeszowa i zaledwie 36 km od przejścia granicznego z Ukrainą w Korczowej.

W 2012 r. otwarto obwodnicę Jarosławia, posiadającą 4 zjazdy w różnych częściach Miasta.

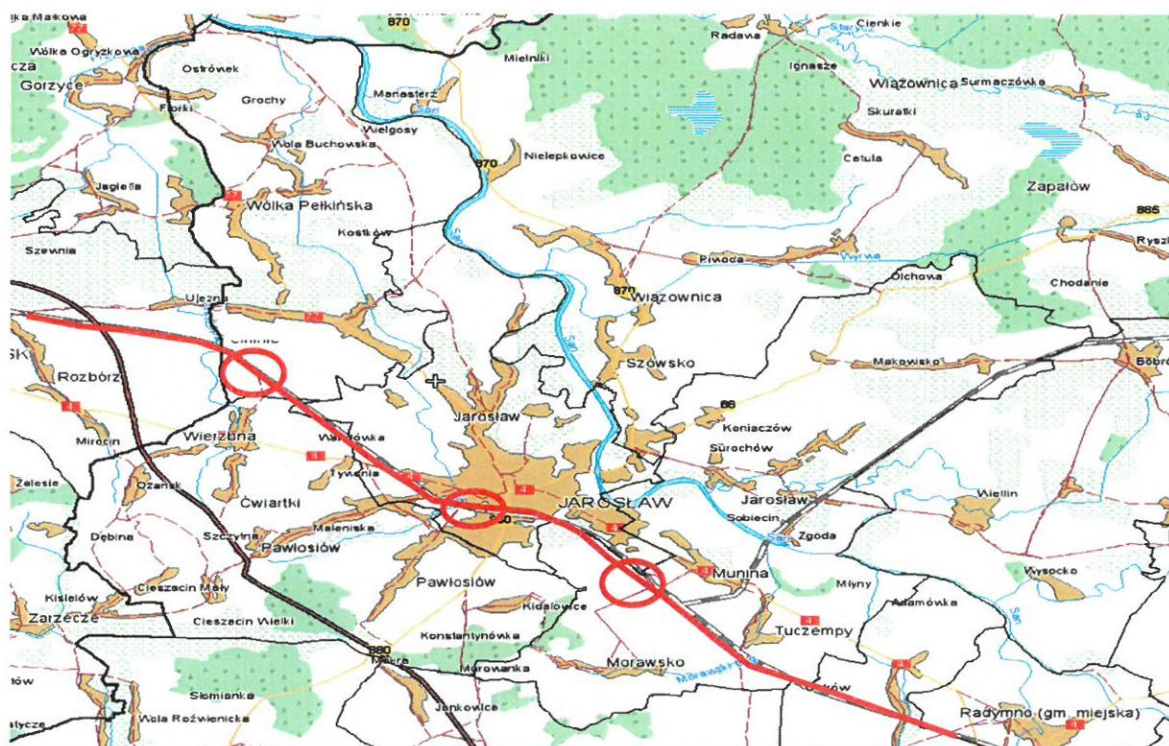
Przez Miasto przebiega główna linia kolejowa (ACG) nr 91 (Kraków-Przemyśl) stanowiąca część paneuropejskiego szlaku E 30. Umożliwia ona bezpośrednie połączenie kolejowe Jarosławia m.in. z Rzeszowem, Przemyślem oraz Poznaniem, Szczecinem, Warszawą, Katowicami i Krakowem.

Bliskość nowoczesnego przejścia z Ukrainą w Korczowej, posiadającego punkt celny, stwarza, przy istniejącej sieci drogowej w Mieście, dogodne warunki do rozwoju infrastruktury logistycznej z destynacją na Ukrainę i Słowację oraz wykreowania atrakcyjnej oferty terenów inwestycyjnych.

Równie sprzyjająca jest bliskość lotniska w Jasionce k. Rzeszowa, które posiada segment CARGO, a firmy działające przy nim świadczą pełen wachlarz usług transportowych. Na lotnisku operują linie PLL LOT, Lufthansa, Lufthansa Cargo, RYANAIR oraz EUROLOT z destynacjami do Bristolu, Dublina, East Midlands, Frankfurtu, Londynu, Manchesteru, Oslo, Paryża, Rzymu i Warszawy. Lotnisko ofertuje także loty czarterowe na kierunkach Bułgaria, Egipt, Grecja oraz Tunezja.

Dogodne położenie geograficzne znajduje pozytywne przełożenie na wskaźniki MRL (Monitor Rozwoju Lokalnego prowadzony przez Związek Miast Polskich), ponieważ w obszarze zatytułowanym "Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna)" wskaźnik syntetyczny wynosi 0,28, przy dynamice 0,13.

Rysunek nr 2. Przebieg linii kolejowej nr 91.

Źródło: Opracowanie własne.

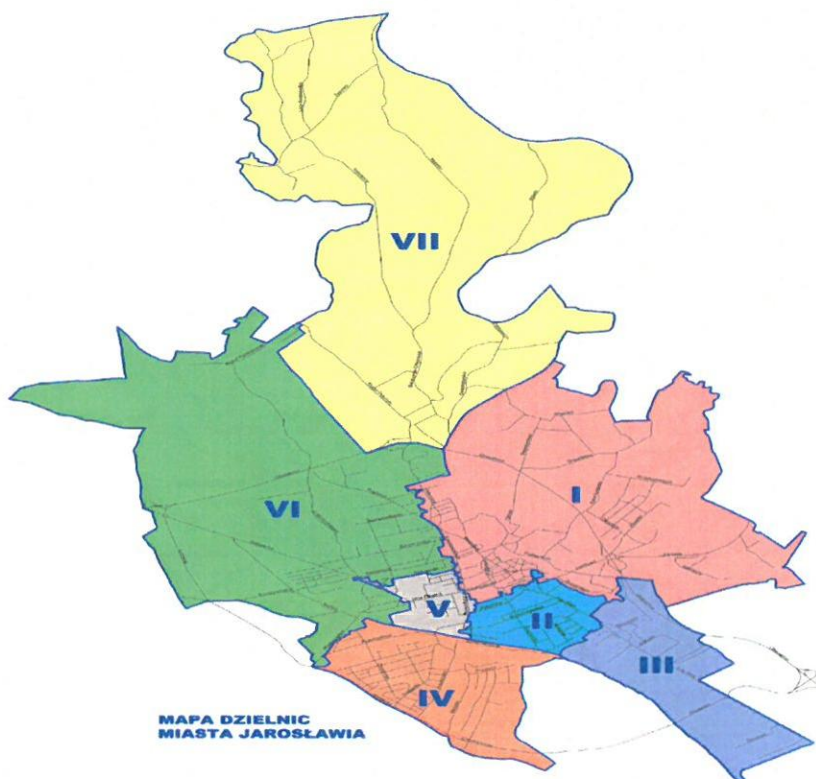
Wielkość obszaru Miasta wynosi 34,46 km², co stanowi 3,4% powierzchni powiatu i 0,2% powierzchni województwa. 72% powierzchni Jarosławia stanowią użytki rolne. Biorąc to pod uwagę oraz zważywszy na dość wysokie zaludnienie Miasta na tle województwa, należy przyjąć, że centrum Miasta jest obszarem silnie zurbanizowanym.

Na obszarze Jarosławia wydzielono cztery typy obszarów o dominujących profilach:

- profil 1 – Stare Miasto i jego bezpośrednie sąsiedztwo (średniowieczny układ staromiejski z ratuszem, a także zabudowa z XIX wieku i pierwszej połowy XX wieku) podlegające ochronie konserwatorskiej,
- profil 2 – zabudowa współczesna (budownictwo wielorodzinne wysokie i jednorodzinne) zlokalizowana poza strefą historyczną,
- profil 3 – dzielnica przemysłowa (w tym duże zakłady) położona we wschodniej części Miasta,
- profil 4 – dzielnice podmiejskie z zabudową zagrodową, zlokalizowane na obrzeżach Miasta, w dość dużym oddaleniu od centrum.

Kolejnym podziałem Miasta jest podział na siedem jednostek pomocniczych zwanych dzielnicami, zgodnie z Uchwałą nr 193/XX/2016 Rady Miasta Jarosławia z dnia 25 stycznia 2016 r. w sprawie utworzenia dzielnic na terenie Miasta Jarosławia.

Rysunek nr 3. Mapa Miasta z podziałem na dzielnice.

Źródło: Opracowanie własne.

1. Dzielnica nr 1 swym zasięgiem obejmuje całą dzielnicę staromiejską wraz z Rynkiem i przyległymi ulicami. W granicach dzielnicy znajdują się zarówno osiedla z budownictwem wysokim, osiedla domków jednorodzinnych, jak i część obszaru z zabudową zagrodową (ul. Garbarze, położona po prawej stronie Sanu).

2. Dzielnica nr 2 usytuowana w śródmieściu. Jest to typowa dzielnica mieszkalna, w obrębie której znajduje się kilka osiedli z budownictwem wysokim. Dodatkowo są tutaj zlokalizowane przedwojenne osiedla domów jednorodzinnych i zespoły bloków mieszkalnych. W związku z dość dużym zaludnieniem rozwija się tutaj handel i usługi. Pod względem powierzchniowym jest to jedna z najmniejszych dzielnic.

3. Dzielnica nr 3 zlokalizowana w południowo-wschodniej części Miasta. Z jednej strony jest to obszar silnie uprzemysłowiony, z drugiej znajdują się tutaj osiedla mieszkaniowe z intensywną zabudową wysoką. W połączeniu z niewielką powierzchnią jest to dzielnica o dość wysokim poziomie zaludnienia.

4. Dzielnica nr 4 zlokalizowana jest w południowej części Miasta. Jest typową dzielnicą mieszkalną z zabudową jednorodzinną. Jednak rozwija się tutaj również przemysł, handel i usługi. W dzielnicy znajduje się wiele sklepów i centrów usługowych.

5. Dzielnica nr 5 jest to najmniejsza dzielnica zlokalizowana w śródmieściu. W jej granicach zlokalizowane są instytucje publiczne m.in.: starostwo powiatowe. Znajduje się najstarszy cmentarz, zwany „Starym Cmentarzem”. Ponadto rozwija się tutaj mieszkalnictwo, handel i usługi.

6. Dzielnica nr 6 położona w zachodniej części Miasta. Cechuje się najbardziej zróżnicowanym charakterem spośród wszystkich dzielnic. W jej obrębie można spotkać zarówno budynki mieszkalne i osiedla domków jednorodzinnych, jak też tereny rolnicze z zabudową zagrodową. Jest to najprężniej rozwijająca się dzielnica miasta, licząca najwięcej mieszkańców. Tereny za parkiem nazywane są Nowym Miastem.

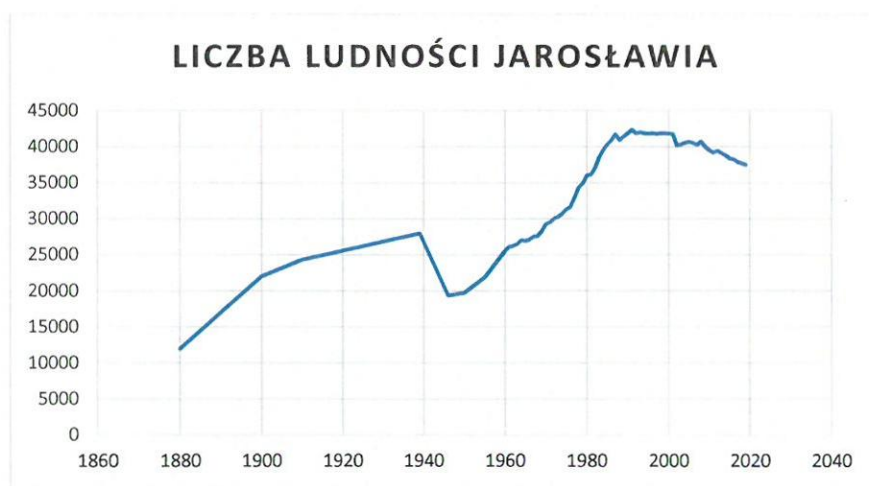

7. Dzielnica nr 7 zlokalizowana w północnej części Miasta jest podmiejską dzielnicą o przewadze terenów rolniczych. W związku z tym dominuje tutaj zabudowa charakterystyczna dla obszarów wiejskich.

Jarosław, od końca XIX w., z racji umacniania jego znaczenia jako centrum subregionalnego, był atrakcyjnym miejscem do życia ludzi różnych narodowości i wyznań. Liczba mieszkańców wzrastała (za wyjątkiem okresu II wojny światowej) aż do czasu przekształceń ustrojowych pod koniec lat 80. i na początku 90., kiedy to - po znaczącym spowolnieniu gospodarki i zapaści zwłaszcza wielkiego przemysłu – wielu jarosławian zostało zmuszonych do poszukiwania pracy poza Miastem.

Wykres nr 1. Liczba ludności.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Największą liczbę mieszkańców Miasto posiadało w 1991 r. - 42 352 osób, czyli o 6308 więcej niż w 2020 r., kiedy wyniosła ona 36 044 osób, z czego 19 279 (53,49%) to kobiety, a 16 765 (46,51%) mężczyźni.

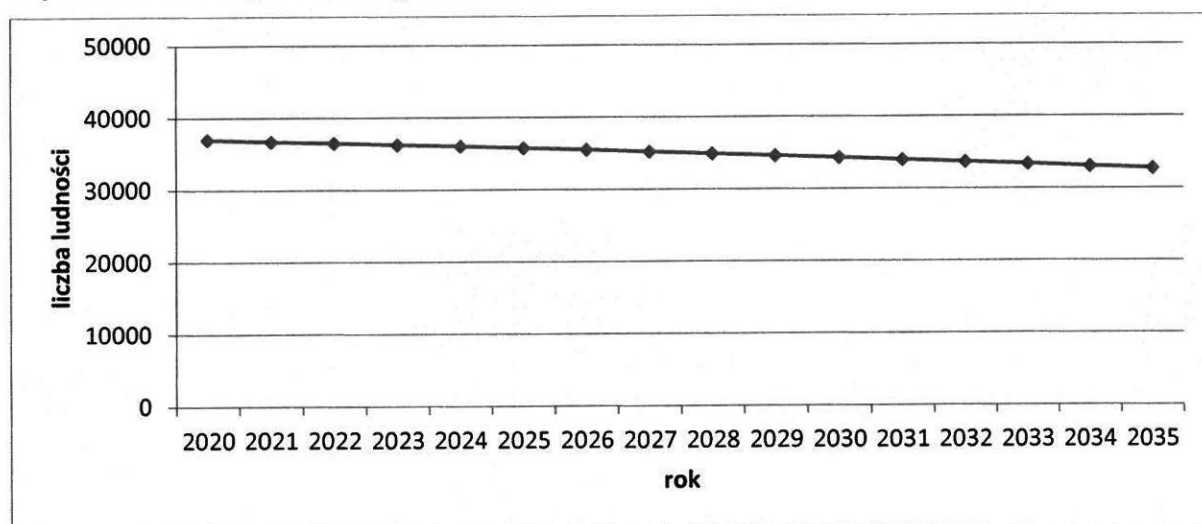
Tak duży ubytek ludności to efekt utrzymującego się zarówno ujemnego salda migracji jak i ujemnego przyrostu naturalnego w Mieście. Ten ostatni był w 2020 r. ponad trzykrotnie większy niż w 2009 r.

W Jarosławiu jest także bardzo widoczne zjawisko starzenia się społeczeństwa. W 2020 r. liczba osób w wieku poprodukcyjnym wyniosła 13 228 osób, co stanowi 36,69 % ogólnej liczby mieszkańców. Jednocześnie rysuje się tendencja spadkowa w liczbie osób w wieku 25-34, pogłębiana przez bardzo wysoką dynamikę ruchów migracyjnych z Miasta osób młodych (w wieku 15-39 lat), które z różnych powodów nie widzą swojej przyszłości w Jarosławiu. Migracja ta wynosi 0,34 na 1000 osób. Nie dziwi więc fakt, że wskaźnik syntetyczny w Monitorze Rozwoju Lokalnego dla obszaru demografii jest ujemny (wartość standaryzowana -0.01, dynamika -0.02).

Tendencja spadkowa liczby mieszkańców będzie się utrzymywała, na co główny wpływ będzie wywierał ujemny przyrost naturalny.

Na podstawie najnowszej prognozy liczby ludności sporządzonej przez GUS dla powiatu jarosławskiego do roku 2050, opracowano prognozę dla Jarosławia do roku 2035 zilustrowaną na wykresie poniżej. Jeżeli tempo zmian utrzyma się na obecnym poziomie, to do roku 2035 liczba mieszkańców gminy spadnie o około 4280 osób, do poziomu poniżej 32 000 mieszkańców.

Wykres nr 2. Prognoza liczby ludności do 2035 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej i wyniki analizy SWOT

Na etapie opracowywania Strategii powstała diagnoza, która stanowi załącznik do Strategii.

W tym miejscu, zgodnie z wymogami ustawy, zamieszczamy wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i finansowej Miasta, obejmujące zidentyfikowane deficyty i problemy, potencjały oraz potrzeby i cele, które zostały przedstawione w podziale na wymiary i przypisane do nich obszary. Dodatkowo uwzględniono wyniki analizy SWOT.

2.1. Wymiar społeczny

2.1.1. Demografia

2.1.1.1. Deficyty i problemy w tym obszarze

- znaczny odsetek seniorów, czyli osób w wieku 60+,
- postępujące starzenie się lokalnej społeczności,
- stopniowe wyludnianie się Miasta, głównie ze względu na ujemny przyrost naturalny, pogłębiane poprzez odpływ ludzi młodych do większych ośrodków w poszukiwaniu lepszej pracy i perspektyw rozwoju,
- emigracja najlepiej wykształconych i przedsiębiorczych osób.

Z przeprowadzonych w 2020 r. badań jarosławskich maturzystów wynika, że większość z nich nie wiąże przyszłości z Miastem. Najczęściej wskazywane powody to brak zajęcia dla wykwalifikowanych pracowników, zły stan powietrza, ograniczona infrastruktura sportowa, nieatrakcyjna oferta kulturalna.

Warto dodać, iż na podstawie najnowszej prognozy liczby ludności do roku 2050 sporządzonej przez GUS dla powiatu jarosławskiego, opracowano prognozę dla Miasta Jarosławia do roku 2035. Jeżeli tempo zmian utrzyma się na obecnym poziomie, to do roku 2035 liczba mieszkańców rocznie będzie spadać średnio o ok 7,5 %.

2.1.1.2. Potencjały, mocne strony

Endogenicznymi potencjałami, które mogą w pewnym stopniu przeciwdziałać depopulacji są:

- duże zakłady pracy usytuowane w Mieście,
- dobrze rozbudowany system edukacji obejmujący także uczelnię wyższą (PWSTE),
- ciekawa - dla osób starszych - oferta kulturalna,

- coraz lepsza jakość życia pod względem usług, infrastruktury komunalnej i społecznej,
- stosunkowo aktywni (w porównaniu do podobnych miast) mieszkańcy.

2.1.1.3. Potrzeby/cele do uwzględnienia w Strategii

- kluczowe dla przyciągnięcia mieszkańców jest tworzenie nowych, atrakcyjnych miejsc pracy,
- zapewnienie mieszkańcom jak najlepszych warunków do życia, w postaci pakietu usług dostosowanego do potrzeb każdej kategorii wiekowej, a w szczególności ludzi młodych.

2.1.2. Bezpieczeństwo, porządek i ochrona zdrowia

2.1.2.1 Deficyty i problemy w tym

- kierowcy aut i motocykli jeżdżący w niebezpieczny sposób,
- chuligaństwo,
- alkoholizm,
- wandalizm,
- zakłócanie ciszy, zwłaszcza nocnej,
- przemoc wśród nieletnich,
- kradzieże,
- napady i rozboje,
- wzrost populacji bezpańskich psów i ich wyprowadzania bez smyczy i kagańca,
- wzrost zachorowań w grupie chorób cywilizacyjnych, tj. nowotwory, choroby układu krążenia, choroby psychiczne, alergie.

2.1.2.2. Potencjały, mocne strony

- dobrze rozwinięta infrastruktura monitoringu miejskiego,
- duża liczba działań i programów w zakresie profilaktyki i ochrony zdrowia.

2.1.2.3. Potrzeby/cele do uwzględnienia w Strategii

- rozwój współpracy ze służbami odpowiadającymi za bezpieczeństwo,
- rozwój współpracy przedstawicieli dzielnic w zakresie bezpieczeństwa,
- rozwój monitoringu wizyjnego i oświetlenia na ulicach Miasta.
- pomoc osobom z niepełnosprawnościami,

- poszerzanie oferty badań profilaktycznych w odniesieniu do chorób cywilizacyjnych oraz uświadamianie mieszkańcom korzyści z uczestnictwa w tych badaniach,
- rozwój działań i programów profilaktyczno-wychowawczych wśród młodzieży,
- poszerzenie możliwości wszechstronnej aktywności fizycznej mieszkańców,
- popularyzacja zdrowego stylu życia.

2.1.3. Infrastruktura społeczna, aktywność obywatelska (organizacje pozarządowe, ciała przedstawicielskie, Rady Dzielnic), pomoc społeczna

2.1.3.1. Deficyty i problemy w tych obszarach:

- niewystarczająca liczba całodobowych ośrodków wsparcia dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami,
- niewystarczające warunki dla wszechstronnej aktywności seniorów,
- mało wydarzeń integrujących mieszkańców Miasta z różnych grup wiekowych,
- niewystarczający udział mieszkańców w realizowanych akcjach czy konsultacjach społecznych, co skutkuje niepełną wiedzą o propozycjach różnych działań, możliwościach dofinansowania i ich źródłach,
- zbyt rzadkie wykorzystanie konsultacji społecznych jako mechanizmu włączania społeczności w proces przygotowywania ważnych dokumentów czy decyzji o szerokim wpływie na sytuację mieszkańców (np. strategii sektorowych, budżetu Miasta, stawek opłat lokalnych),
- nieaktywna Miejska Rada Pożytku Publicznego,
- brak zrozumienia szerszej społeczności dla potrzeb osób starszych,
- niewystarczająca liczba dostępnych mieszkań wspieranych, komunalnych i socjalnych, w tym dla ludzi młodych.

2.1.3.2. Potencjały, mocne strony

- wysoki standard istniejących placówek wsparcia seniorów, obejmujących 2 domy seniora i 2 kluby seniora z tendencją rozwojową,
- zaangażowanie mieszkańców w podejmowanie inicjatyw lokalnych w ramach Budżetu Obywatelskiego,
- aktywne funkcjonowanie Rad Dzielnic jako najniższego szczebla samorządu.

2.1.3.3. Potrzeby/cele do uwzględnienia w Strategii

- rozwój infrastruktury usługowo-opiekuńczej dla seniorów,

- ożywienie działalności części ciał przedstawicielskich,
- rozwój mechanizmów wzmacniających potencjał społeczeństwa obywatelskiego,
- aktywizacja mieszkańców Jarosławia w sprawach społecznych,
- promowanie idei społeczeństwa obywatelskiego i przedsiębiorczości w obszarze ekonomii społecznej oraz podnoszenie wiedzy o znaczeniu i funkcjonowaniu trzeciego sektora,
- wsparcie rozwoju podmiotów trzeciego sektora i ekonomii społecznej,
- zwiększenie dostępu do opieki żłobkowej i wychowania przedszkolnego,
- zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

2.1.4. Obsługa mieszkańców

2.1.4.1. Deficyty i problemy w tym obszarze

- brak odpowiedniej konfiguracji i integracji oprogramowania do e-usług, niski poziom obsługi informatycznej urzędu,
- bariery architektoniczne w obiektach publicznych,
- brak opracowanych standardów usług świadczonych przez Miasto i ich dostępności.

2.1.4.2. Potencjały, mocne strony

- dostępność do najważniejszych usług na poziomie gminy,
- w znacznej części podmiotów samorządowych istnieją procedury i są wdrażane zasady etycznego postępowania,
- wysoki poziom zadowolenia mieszkańców z obsługi przez UMJ.

2.1.4.3. Potrzeby/cele do uwzględnienia w Strategii

- usprawnienie procesów zarządzania miastem,
- utworzenie Punktu Obsługi Mieszkańców,
- utworzenie Jarosławskiej Karty Miejskiej,
- szkolenia i wizyty studyjne dla pracowników administracji samorządowej,
- rozwijanie infrastruktury cyfrowej i kompetencji urzędników do realizacji e-usług,
- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez nowoczesne zarządzanie Miastem i współpracę lokalną.
- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wzrost kompetencji i jakości świadczonych usług oraz rozwój e-usług,
- poprawa dostępności budynków użyteczności publicznej w Mieście,
- zapewnienie wyrównanego, wysokiego standardu usług publicznych,

2.1.5. Dziedzictwo kulturowe, kultura i rozrywka

2.1.5.1. Dziedzictwo kulturowe

2.1.5.1.1. Deficyty i problemy w tym obszarze

- choć w Gminnej Ewidencji Zabytków wpisanych jest 597 obiektów i stanowią one istotny potencjał w postaci bogatego dziedzictwa kulturalnego, to jednak duża ich część wymaga modernizacji lub odrestaurowania, w tym wiele wymaga pilnych, kosztownych remontów. W większości są to budynki prywatne,
- brak wystarczających środków własnych Miasta na szerszy zakres działań, jeśli chodzi o rewitalizację obiektów dziedzictwa kulturowego,
- niewystarczająca wiedza dzieci i młodzieży o dziedzictwie kulturowym Miasta.

2.1.5.1.2. Potencjały, mocne strony

- bogate dziedzictwo kulturowe Miasta Jarosławia, piękne zabytki,
- możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na rewitalizację poszczególnych zabytkowych obiektów.

2.1.5.1.3. Potrzeby/cele do uwzględnienia w Strategii

- ochrona dziedzictwa kulturowego Miasta, przede wszystkim poprzez zachowanie materialnej i niematerialnej spuścizny wcześniejszych pokoleń, zachowanie i pielęgnację zabytków w ujęciu techniczno-architektonicznym oraz nadanie niektórym z nich nowych funkcji.

2.1.5.2. Kultura i rozrywka

2.1.5.2.1. Deficyty i problemy w tym obszarze

- słaba promocja lokalnego potencjału kulturowego, w tym niewykorzystanie możliwości działających na terenie Miasta szkół artystycznych,
- małe zaangażowanie społeczeństwa w życie kulturalne Miasta oraz słaba znajomość oferty dostępnej w zakresie kultury,
- według młodzieży oferta spędzania czasu wolnego (w tym kulturalna) w Mieście jest postrzegana jako bardzo wąska i niedostosowana do potrzeb młodych ludzi (to wynik badania ankietowego młodzieży, która głównie odnosiła jarosławską ofertę do form spędzania czasu wolnego dostępnych w pobliskim Rzeszowie),

- niewystarczające warunki dla funkcjonowania i rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego (grup, zespołów, artystów indywidualnych).

2.1.5.2.2. Potencjały, mocne strony

- oferta spędzania czasu wolnego dostępna dla seniorów jest oceniona przez nich pozytywnie; uważają, że sposób spędzania wolnego czasu zależy tylko od chęci i potrzeb (badanie ankietowe seniorów),
- oferta kulturalna Miasta jest, mimo wszystkich ograniczeń, dużo lepsza od słabej oferty kulturalnej gmin sąsiadujących i może przyciągać mieszkańców z okolicy.

2.1.5.2.3. Potrzeby/cele do uwzględnienia w Strategii

- wzbogacenie oferty wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych na jarosławskim rynku, przy wykorzystaniu potencjału zrewitalizowanej powierzchni,
- wyposażenie przestrzeni Rynku w mobilną instalację wystawienniczą (dopasowaną stylem do tego miejsca),
- kontynuowanie tradycji wynikających z dziedzictwa kulturowego Jarosławia, w tym tradycji kupieckich – jarmarków,
- wspieranie działalności instytucji kultury, tworzenie rozwiązań sprzyjających rozwojowi kultury i warunków do współpracy pomiędzy Instytucjami.
- dalsze dostosowanie obiektów kulturalnych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- umożliwienie współtworzenia poszczególnych wydarzeń przez mieszkańców, zwłaszcza przez młodzież, przyczyniłoby się do wzrostu atrakcyjności tych wydarzeń i zwiększenia frekwencji uczestników,
- intensyfikacja promocji oferty kulturalnej przy wykorzystaniu szerszego wachlarza nowoczesnych środków przekazu,
- rozwój i modyfikacja aktualnej oferty kulturalnej w oparciu o zmieniające się standardy, potrzeby i oczekiwania odbiorców, przygotowanie szerokiej oferty kulturalnej skierowanej do wszystkich kategorii wiekowych, a w szczególności młodzieży i ludzi młodych,
- poprawa przepływu informacji pomiędzy organizatorami wydarzeń (w tym podmiotami prywatnymi),
- wspieranie środowisk twórczych i promocja dokonań lokalnych twórców,
- podjęcie szerszej współpracy ze środowiskami twórczymi, także amatorskimi i promocja ich dokonań,

- współpraca lokalnych instytucji kultury ze szkołami artystycznymi, stowarzyszeniami oraz jarosławskimi twórcami,
- wspieranie działalności instytucji kultury poprzez stworzenie dogodnej infrastruktury umożliwiającej organizowanie imprez plenerowych.

2.1.6. Turystyka, sport i rekreacja

2.1.6.1. Deficyty i problemy w tym obszarze

- słaba oferta turystyczna, jeśli chodzi o szlaki oznakowane w Mieście (tylko jeden) oraz brak oferty łączącej atrakcje turystyczne z kulturalnymi, sportowymi czy rekreacyjnymi,
- niedostosowanie godzin otwarcia instytucji kultury do czasu odwiedzin turystów,
- słaba promocja Miasta (słabo wypromowany region = słabo rozwinięta turystyka),
- brak parkingów przy obiektach sportowych i rekreacyjnych, w szczególności dla autokarów turystycznych,
- niska estetyka przestrzeni publicznych, w tym niewykorzystany potencjał rynku,
- niezadowalająca oferta sportowa i rekreacyjna wśród dostępnych form spędzania czasu wolnego,
- hala sportowa jest za mała, niedopasowana do potrzeb środowisk sportowych.

2.1.6.2. Potencjały, mocne strony

- duża liczba ciekawych turystycznie obiektów, w tym unikalne w regionie podziemne przejście oraz cenne obiekty sakralne,
- rewitalizacja części zachodniej i południowej płyty rynku,
- dysponowanie infrastrukturą do rozwoju sportu i rekreacji zarówno dużą, np. stadion, basen, jak i małą, np. siłownię na otwartym powietrzu, place zabaw,
- uruchomienie nowo otwartego kompleksu na stadionie miejskim dającego wiele nowych możliwości dla rozwoju sportu amatorskiego i profesjonalnego,
- miejsca turystyki i rekreacji, m.in.: rzeka San i bulwary nad nią.

2.1.6.3. Potrzeby/cele do uwzględnienia w Strategii

- modernizacja istniejącej i budowa nowej infrastruktury turystycznej, w tym wyznaczanie nowych szlaków turystycznych – pieszych, rowerowych i wodnych oraz dbałość o już istniejące,

- przygotowanie wyspecjalizowanej oferty turystyczno-kulturalnej wykorzystującej mocne strony Miasta w obu obszarach, obejmującej także turystykę weekendową, odpowiadającej na potrzeby i oczekiwania współczesnego turysty,
- przygotowanie i rozwój, we współpracy z innymi gminami Podkarpacia i zainteresowanymi partnerami samorządowymi z zagranicy, wspólnej pakietowej oferty turystycznej, łączącej zwiedzanie wielu ciekawych miejsc,
- wspieranie podnoszenia standardu usług turystycznych, np. w zakresie edukacji (szkolenia dla osób zajmujących się obsługą ruchu turystycznego),
- rozwój oferty turystyczno – rekreacyjnej.

2.2. Wymiar gospodarczy

2.2.1. Podmioty gospodarcze (w tym gospodarstwa rolne)

2.2.1.1. Deficyty i problemy w tym obszarze

- brak nowych inwestorów, tworzących miejsca pracy dla mieszkańców,
- brak Punktu Obsługi Inwestora,
- zbyt niski poziom integracji lokalnego środowiska przedsiębiorców,
- odpływ ludzi młodych do innych ośrodków, a w konsekwencji brak odpowiednich zasobów kadrowych,
- brak badań satysfakcji z poziomu usług świadczonych na rzecz przedsiębiorców,
- brak bieżących analiz dot. stanu przedsiębiorczości w Mieście,
- brak programu wspierania przedsiębiorczości,
- niedopasowanie oferty edukacyjnej do wymagań lokalnego rynku pracy,
- brak diagnozy potencjałów w zakresie możliwości inteligentnej specjalizacji lokalnej gospodarki.

2.2.1.2. Potencjały, mocne strony

- dobrze funkcjonujące, duże zakłady przemysłowe są podmiotami, które tworzą miejsca pracy,
- na terenie Miasta wyznaczone są tereny inwestycyjne,
- oferta inwestycyjna stwarza korzystne warunki dla małych i średnich przedsiębiorstw,
- ulgi podatkowe dla nowych inwestycji w ramach pomocy de minimis,

- obniżona stawka podatku od środków transportowych oraz od lokali gastronomicznych na terenie rynku,
- powołana Rada Biznesu, funkcjonująca we współpracy z PWSTE,
- podejmowane inicjatywy na rzecz edukacji w zakresie przedsiębiorczości dzieci i młodzieży,
- działania na rzecz integracji środowiska przedsiębiorców (np. bal przedsiębiorców),
- dobra dostępność usług publicznych (urzędy: Skarbowy, Starostwo, ZUS, KRUS, Izba Celna, WKU, Rejon energetyczny PGE, Gazownia, wszystko w niewielkiej odległości w porównaniu do dużych miast),
- wzrost w ostatnich latach środków przeznaczonych na inwestycje, które mogą się przyczynić do rozwoju gospodarczego Miasta.

2.2.1.3. Potrzeby/cele do uwzględnienia w Strategii

- przygotowanie terenów pod inwestycje,
- utworzenie przestrzeni co-workingowej, parku technologicznego, inkubatora,
- utworzenie Punktu Obsługi Inwestora,
- wspieranie powstawania startupów wspólnie z PWSTE,
- wspólne działania promocyjne Miasta i biznesu,
- promocja lokalnego biznesu w ramach kontaktów międzynarodowych (miasta partnerskie, targi),
- organizacja targów dla lokalnych przedsiębiorców,
- audyt nieruchomości i obiektów należących do Miasta mogących zostać przeznaczone pod funkcje gospodarcze,
- promowanie idei Buy Local,
- działania na rzecz zwiększania integracji lokalnego środowiska przedsiębiorców,
- wsparcie lokalnych przedsiębiorców poprzez działania promocyjne,
- utworzenie bazy danych o lokalnych przedsiębiorstwach.

2.2.2. Bezrobocie i rynek pracy

2.2.2.1. Deficyty i problemy w tym obszarze

- słaba dostępność i niska jakość oferowanych miejsc pracy wg osób bezrobotnych,
- słabszy niż w podobnych miastach rozwój lokalnej przedsiębiorczości,
- trudności w pozyskaniu odpowiednio wykwalifikowanej siły roboczej,

- relatywnie wysokie, w stosunku do średniej ogólnopolskiej i w podobnych miastach, bezrobocie.

2.2.2.2. Potencjały, mocne strony

- funkcjonowanie Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej w Jarosławiu (PWSTE), która ściąga do Miasta dużo osób młodych oraz może pomóc w profilowaniu wykształcenia,
- dobre warunki do rozwoju rolnictwa. W strukturze gruntów Miasta dominują tereny rolne i stanowią 24,34 km², tj. 70,3% całkowitej powierzchni. Gleby należące do kategorii czarnoziemów i zaliczane do I-II klasy bonitacyjnej mogą być podstawą rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- istnienie MOF Jarosław Przeworsk pozwalającego na realizację projektów pozyskując środki zewnętrzne dla Miasta,
- tradycje kupieckie Miasta,
- dostępność transportowa Miasta dzięki komunikacji kolejowej i drogowej TENT 30 i TENT 40 (obwodnica, autostrada, kolej),
- wg ankiety przeprowadzonej w 2020 r. wśród uczniów klas maturalnych jarosławskich szkół ponadpodstawowych, dla 70 % młodych ludzi do zaakceptowania jest podróż do pracy do Rzeszowa zajmująca do 30 minut w jedną stronę.

2.2.2.3. Potrzeby/cele do uwzględnienia w Strategii

- wspieranie powstawania nowych podmiotów gospodarczych np. poprzez systemu ulg podatkowych, szkolenia, wsparcie doradcze,
- rozwój lokalnego rynku pracy poprzez promowanie jednoosobowej działalności gospodarczej oraz małych i średnich przedsiębiorstw,
- działania na rzecz pozyskiwania inwestorów zewnętrznych,
- działania MOPS na rzecz aktywizowania społeczno – zawodowego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- zacieśnienie współpracy z PUP Jarosław oraz MOF Jarosław-Przeworsk w celu obniżenia bezrobocia m. in. poprzez szkolenia, staże.

2.2.3. Edukacja

2.2.3.1. Deficyty i problemy w tym obszarze

- niewystarczający poziom innowacyjności w nauczaniu oraz wyposażenia szkół i przedszkoli,
- niewystarczająca promocja funkcjonującej w mieście uczelni wyższej – Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej o szeroko rozwiniętym potencjale naukowym - utrudniająca napływ studentów do Miasta,
- niedostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy,
- zbyt mały nacisk na promowanie i edukację przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży,

2.2.3.2. Potencjały, mocne strony

- dobrze rozbudowany system edukacji w mieście, który przyciąga setki uczniów spoza Jarosławia,
- istnienie szkoły wyższej – PWSTE - z dobrym poziomem nauczania i atrakcyjnymi kierunkami kształcenia,
- zróżnicowany wachlarz szkół ponadpodstawowych pozwalający na ich ukierunkowanie i specjalizację.

2.2.3.3. Potrzeby/cele do uwzględnienia w Strategii

- opracowanie innowacyjnych form edukacji np. w zakresie robotyki,
- organizowanie hackatonów,
- zacieśnienie współpracy pomiędzy wszystkimi szczeblami edukacji w Mieście,
- poszerzenie edukacji z zakresu zdrowego stylu życia i ekologii (zdrowego odżywiania się, aktywności fizycznej, edukacji ekologicznej) oraz języków obcych,
- angażowanie młodych ludzi w rozwój Miasta (edukacja o Mieście i zasadach funkcjonowania JST), w tym poszerzanie ich wiedzy o możliwościach ich wpływu na realizację zadań Miasta,
- działania na rzecz profilowania kierunków kształcenia w szkołach zgodnie z potrzebami rynku pracy poprzez opracowanie bogatej oferty zajęć ponadobowiązkowych,
- wspieranie współpracy szkolnictwa z biznesem np. klasy patronackie.

2.3. Wymiar przestrzenny

2.3.1. Infrastruktura techniczna, usługi komunalne i zarządzanie przestrzenią

2.3.1.1. Deficyty i problemy w tych obszarach

- zbyt mała powierzchnia terenów budowlanych na potrzeby budownictwa gospodarczego i mieszkaniowego, szczególnie wielorodzinnego,
- zbyt mała ilość odpowiednio przygotowanych i uzbrojonych działek oraz brak odpowiednich instrumentów, które zachęciłyby młodych ludzi do osiedlania się w Mieście,
- przestarzała technologicznie infrastruktura budynków prywatnych i publicznych, w szczególności w obrębie starego Miasta,
- zły stan techniczny budynków zlokalizowanych w Mieście, przede wszystkim w okolicach Rynku. Jednym z powodów tego stanu rzeczy jest nieuregulowany stan prawny nieruchomości zarządzanych przez Gminę bez zlecenia (35 budynków, którymi w imieniu Gminy zarząd sprawuje PGKiM). Stan ten uniemożliwia remonty tych budynków, a tym samym negatywnie wpływa na wizerunek Rynku oraz terenów przyległych, obniżając walory turystyczne centrum Miasta, infrastruktura drogowa wymagająca dalszych prac remontowych oraz rozbudowy, prywatne kamienice w centrum miasta wykupione zostały od gminy przez niezbyt zasobnych mieszkańców, którzy nie inwestują w ich remont,
- znaczna część oświetlenia ulicznego nie jest wyposażona w energooszczędne źródła światła (typu LED),
- zbyt mała liczba miejsc parkingowych, zwłaszcza w obrębie Starego Miasta,
- trudności z przemieszczaniem się po Mieście (korki),
- przestarzały i mało ekologiczny tabor komunikacji miejskiej MZK SP. z o.o. Jarosław (ogólna liczba autobusów 14, z tego 13 w wieku powyżej 10 lat o normie emisji spalin EURO IV i EURO V),
- układ linii komunikacji miejskiej i przystanków wymaga całościowej zmiany,
- na terenie Miasta brakuje ścieżek rowerowych,
- kanalizacja wymagająca rozbudowy, a zarazem kompleksowego uporządkowania z wydzieleniem kanalizacji deszczowej; obecnie kanalizacja w Mieście oparta jest na systemie ogólnospławnym; zwarta zabudowa mieszkalna, usługowa, często zabytkowa w centrum, wybrukowana, z małą powierzchnią terenów biologicznie czynnych, w znacznym stopniu utrudnia możliwość rozdziału istniejącej kanalizacji ogólnospławnej i budowę odrębnych kanałów (sanitarnego i deszczowego),

- brak rozdzielenia kanalizacji na deszczową i sanitarną uniemożliwia budowę małej retencji, wpływ na to ma również struktura geologiczna posadowienia Miasta (gleba lessowa).

2.3.1.2. Potencjały, mocne strony

- działki miejskie przy odpowiedniej polityce budownictwa miejskiego mogą zostać przekształcone w działki budowlane,
- stosunkowo dobra dostępność do infrastruktury komunalnej (wodnej, gazowej),
- obecność w bliskim sąsiedztwie ważnego międzynarodowego szlaku komunikacji kolejowej i drogowej TENT 30 i TENT 40 (obwodnica, autostrada, kolej),
- dostępność funduszy europejskich w ramach programów operacyjnych,
- możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych ze źródeł poza unijnych,
- utworzenie i funkcjonowanie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jarosław – Przeworsk skupiającego 4 gminy (Miasta Jarosław i Przeworsk oraz Gminy Przeworsk i Pawłosiów),
- istnienie opracowania co do kierunków zmian w systemie komunikacji miejskiej,
- istnienie opracowań co do ścieżek rowerowych w Mieście.

2.3.1.3. Potrzeby/cele do uwzględnienia w Strategii

- budowa/rozbudowa oraz remonty infrastruktury technicznej (wod. kan, drogi, chodniki, kanały technologiczne), ze szczególnym uwzględnieniem stref pod zabudowę mieszkaniową i stref ekonomicznych, co będzie sprzyjać rozwojowi budownictwa mieszkalnego i działalności gospodarczej,
- wyznaczenie i uzbrojenie w odpowiednią infrastrukturę nowych terenów dedykowanych pod budownictwo wielorodzinne,
- dokonywanie rozbudowy oświetlenia ulicznego wraz z systemami sterowania oraz sukcesywnej wymiany starszych źródeł światła na nowoczesne LED,
- uwzględnianie, przy projektowaniu i zlecaniu wykonania remontów budowy/rozbudowy budynków użyteczności publicznej, dostępności tych obiektów dla osób z niepełnosprawnościami,
- uwzględnianie, przy projektowaniu i zlecaniu wykonania remontów albo budowy/rozbudowy ciągów komunikacyjnych (dróg), budowy nowych

ścieżek/szlaków rowerowych oraz zachowanie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami,

- stała potrzeba renowacji/rewitalizacji zabytków będących w zasobie majątku Miasta,
- udrożnienie Miasta pod względem komunikacyjnym,
- odnowienie/sukcesywna wymiana taboru Miejskiego Zakładu Komunikacyjnego na tabor ekologiczny,
- całościowa zmiana układu linii komunikacji miejskiej i dostosowanie rozkładu jazdy do potrzeb mieszkańców Miasta,
- zwiększenie liczby miejsc parkingowych, zwłaszcza w okolicach rynku oraz wyznaczenie odpowiedniej liczby miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych,
- rozbudowa sieci kanalizacji miejskiej wraz z jej rozdzieleniem na kanalizację sanitarną i deszczową,
- potrzeba stworzenia warunków pod budowę obiektów małej architektury dla mieszkańców.

2.3.2. Środowisko, zieleń, czystość i estetyka

2.3.2.1. Deficyty i problemy w tych obszarach

- zanieczyszczenie powietrza na jednym z najwyższych poziomów w Europie, pochodzące głównie z tzw. niskiej emisji,
- niekorzystna struktura paliw w przestarzałych systemach grzewczych,
- zbyt duże natężenie ruchu na drogach powodujące przekroczenia dopuszczalnych wartości hałasu i zanieczyszczeń,
- zagrożenie powodziowe związane z wylewami rzeki San,
- niewystarczające wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, pomimo znaczącego potencjału ich rozwoju na terenie Miasta,
- niewystarczająco rozwinięta zieleń miejska, zwłaszcza w dzielnicach wysoko zurbanizowanych,
- brak wystarczających środków finansowych na działania związane z utrzymaniem i rozwojem terenów zielonych w Mieście,
- niedostatecznie rozwinięta infrastruktura systemu gospodarki odpadami komunalnymi,

- nieprzestrzeganie przez część mieszkańców przepisów dotyczących utrzymania czystości w Mieście, jak i gospodarowania odpadami,
- presja urbanizacyjna oraz turystyczna i rekreacyjna na obszary przyrodniczo cenne,
- znaczna liczba obiektów wymagających pilnych i kosztowych remontów w reprezentacyjnych częściach Miasta,
- nieuregulowany stan prawny wielu obiektów zlokalizowanych w centralnej części Miasta,
- wysokie koszty remontów obiektów zabytkowych i konieczność trudnych często uzgodnień z konserwatorem zabytków przy ich realizacji.

2.3.2.2. Potencjały, mocne strony

- położenie Miasta na malowniczym wzgórzu nad rzeką San, w bezpośredniej okolicy trasy zwanej Bramą w Bieszczady,
- rzeka San i jej okolice mogą być miejscem aktywnego i zdrowego wypoczynku na świeżym powietrzu np. poprzez rozwój innowacyjnego modelu turystyki rowerowo-kajakowej,
- prawidłowo funkcjonujący system odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych spełniający wymagania ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
- liczne działania edukacyjne w zakresie ekologii dla mieszkańców Miasta oraz dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym,
- skuteczna realizacja działań inwestycyjnych mających na celu zwiększenie atrakcyjności kluczowych przestrzeni publicznych poprzez ich rewitalizację, modernizację i renowację,
- prawidłowe funkcjonowanie systemu utrzymania czystości,
- potencjał do rozwoju odnawialnych źródeł energii.

2.3.2.3. Potrzeby/cele do uwzględnienia w Strategii

- monitorowanie czystości powietrza,
- rozwój systemów ogrzewania ekologicznego oraz działań zwiększających efektywność energetyczną zarówno w budynkach użyteczności publicznej, jak i w gospodarstwach domowych,
- ograniczanie negatywnego wpływu ruchu samochodowego na środowisko,

- wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zarówno w budynkach użyteczności publicznej oraz w gospodarstwach domowych,
- rozwój terenów zielonych w mieście poprzez odpowiednie działania mające na celu utrzymanie właściwego stanu istniejącej zieleni oraz nowe nasadzenia,
- wymiana opraw sodowych oświetlania ulicznego na oprawy ekologiczne,
- rozwój infrastruktury do selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, mający na uwadze zakładany w następnych latach wzrost wymaganych poziomów odzysku i zagospodarowania poszczególnych frakcji odpadów,
- dalsza kontrola nieruchomości w zakresie posiadania złożonej deklaracji o wysokości, opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi i danych dot. liczby osób zamieszkujących nieruchomość oraz działania kontrolne przestrzegania zasad selektywnej zbiórki odpadów komunalnych,
- prowadzenie dalszych działań kształtujących świadomość ekologiczną mieszkańców,
- prowadzenie działań związanych z ochroną przyrody, różnorodności biologicznej i obszarów cennych przyrodniczo,
- rozwój infrastruktury mającej na celu zmniejszenie niebezpieczeństwa powodzi,
- dalsze działania w kierunku zwiększania atrakcyjności kluczowych przestrzeni Miasta,
- dbałość o uporządkowaną, przyjazną, dostępną, estetyczną, czystą i bogatą w zieleni przestrzeń Miasta.

2.4. Sytuacja finansowa

2.4.1. Deficyty i problemy w tym wymiarze

- mała dynamika wzrostu przychodów Miasta z tytułu podatków, spotęgowana dodatkowo sytuacją pandemii COVID-19,
- niewystarczające zasoby środków własnych Miasta potrzebnych do zdynamizowania jego rozwoju, zwłaszcza jeśli chodzi o inwestycje, co wymusza wspieranie się kredytami i pożyczkami.

2.4.2. Potencjały

- opracowana kompleksowa wizja rozwoju Miasta obejmująca Plan Rozwoju Lokalnego i Plan Rozwoju Instytucjonalnego, uwzględniająca zewnętrzne źródła finansowania (rozpoznane przy użyciu Bazy Źródeł Finansowania Projektów),

- możliwość pozyskiwania środków unijnych i innych pozabudżetowych na realizację różnego rodzaju zadań gminy.

2.4.3. Potrzeby/ cele do uwzględnienia w Strategii

- prowadzenie korzystnej dla przedsiębiorców polityki podatkowej Miasta,
- wspieranie rozwoju Miasta środkami zewnętrznymi.

2.5. Wyniki analizy SWOT

Analiza SWOT sytuacji danej gminy jest techniką często wykorzystywaną w opracowywaniu strategii rozwojowych. W tym przypadku szczegółową analizę wykonano oddzielnie w odniesieniu do każdego z wymiarów strategicznych sytuacji Miasta, tj. społecznego, gospodarczego i przestrzennego rozpoznając m.in. najważniejsze czynniki (potencjały, procesy, zjawiska, tendencje), które determinują dany wymiar.

Przeprowadzona analiza uwzględniała dwa wymiary, wyróżniając czynniki a) pozytywne i negatywne oraz b) wewnętrzne i zewnętrzne, sklasyfikowane w następujący sposób (na początku skróty literowe wykorzystywane dalej w tabelach):

- S – mocne strony(*strenghts*)– wewnętrzne czynniki mające (lub mogące mieć) pozytywny wpływ na rozwój miasta, wyróżniające Miasto w sposób korzystny w otoczeniu, tworzące podstawy dla jego przyszłego rozwoju, podnoszące jego atrakcyjność i konkurencyjność w oczach mieszkańców, inwestorów, osób odwiedzających,
- W - słabości (*weaknesses*) – wewnętrzne czynniki mające (lub mogące mieć) negatywny wpływ na rozwój Miasta, utrudniające rozwój i realizację zamierzeń; braki w potencjałach, obniżające pozycję miasta zarówno w oczach mieszkańców, jak i podmiotów zewnętrznych,
- O - szanse (*opportunities*) – czynniki w otoczeniu sprzyjające (lub mogące sprzyjać) rozwojowi Miasta, umożliwiające eliminowanie słabości, wzmacnianie sił, uruchamianie nowych kierunków rozwoju,
- T - zagrożenia (*threats*)– czynniki w otoczeniu utrudniające (lub mogące utrudniać) rozwój Miasta, stanowiące bariery w przełamywaniu dzisiejszych trudności i blokujące możliwości podejmowania działań w różnych, istotnych z punktu widzenia rozwoju Miasta dziedzinach.

Poniżej w tabelach przedstawione są wyniki analizy SWOT. Należy także dodać, że niektóre czynniki, ze względu na swój charakter występują w każdym obszarze strategicznym np. szanse O1-O4.

Dla wymiaru społecznego zidentyfikowano następujące istotne czynniki:

Wymiar społeczny	
S1 Wysoki poziom zaangażowania i potencjał społeczny do działania.	W1 Zmniejszająca się liczba mieszkańców Miasta potęgowana brakiem perspektyw, szczególnie dla ludzi młodych.
S2. Funkcjonowanie karty dużej rodziny, jako narzędzia wspierającego rodziny wielodzietne w Mieście.	W2 Utrata potencjału intelektualnego poprzez wyjazdy osób młodych i wykształconych.
S3 Rosnący poziom wykształcenia mieszkańców i ich kompetencji przedsiębiorczych skutkujący znacznym zasobem kapitału ludzkiego.	W3 Struktura wiekowa społeczności lokalnej skutkująca problemami starzenia się społeczeństwa.
S4 Dobrze rozwinięta sieć placówek kulturalnych oraz prężnie działające stowarzyszenia.	W4 Niewystarczająca oferta kulturalna w zakresie imprez masowych, plenerowych, koncertów oraz infrastruktury towarzyszącej, szczególnie w godzinach wieczornych.
S5 Ciekawa oferta publicznych imprez kulturalno-oświatowych i festiwali oraz ciekawa, niszowa oferta kulturalna.	W5 Niewystarczające wykorzystanie walorów turystyczno – kulturalnych Miasta.
S6 Silna pozycja Miasta w dziedzinie wspierania kultury (m. in. Festiwal Pieśń Naszych Korzeni, Centrum Kultury i Promocji, Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki itp.).	W6 Niewystarczająca oferta klubów muzycznych oraz kawiarni i restauracji, szczególnie w okolicach Rynku, w tym w godzinach wieczornych i nocnych.
S7 Wysoki potencjał turystyczny bazujący na wielokulturowości, bogatej historii i dziedzictwie kulturowym.	W7 Niewystarczający poziom usług publicznych w dziedzinie bezpieczeństwa.
S8 Zabytkowy charakter Miasta o wysokich walorach architektonicznych, w tym liczne świeckie i sakralne obiekty zabytkowe.	W8 Niewystarczający poziom usług publicznych w zakresie polityki mieszkaniowej, w tym dla młodych ludzi.
S9 Atrakcyjne położenie Miasta pod względem turystycznym, jako bazy wypadowej w dolinę Sanu, Bieszczady, do Lwowa.	
S10 Sprawna współpraca z zagranicznymi miastami partnerskimi, szczególnie w zakresie turystyki.	
S 11 Dobrze rozwinięta baza sportowa.	
S 12 Bogata oferta edukacyjna na każdym poziomie kształcenia.	
A 13 Wykwalifikowana kadra placówek oświatowych.	

S 14 Wysoka jakość usług edukacyjnych obejmująca także dodatkowe działania pozaszkolne, rozwojowe, wyrównawcze i pełniące funkcje promocyjne.

S 15 Kompetencje w zakresie pozyskiwania środków unijnych na rozwój szkolnictwa i nowe inwestycje.

S 16 Dobrze funkcjonujący samorząd lokalny otwarty na nowe inicjatywy.

S 17 Wysoka jakość planowania na poziomie strategicznym i operacyjnym, mająca na celu podniesienie poziomu życia i atrakcyjności Miasta.

O1 Dostępność funduszy europejskich w ramach programów operacyjnych.

O2 Możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych ze źródeł zewnętrznych, w szczególności dla realizacji projektów przez instytucje i stowarzyszenia.

O3 Rozwijająca się współpraca w ramach zewnętrznych sieci i inicjatyw partnerskich międzysektorowych i międzynarodowych, w tym z Ukrainą, Słowacją oraz w ramach Euroregionu Karpackiego.

O4 Rosnący poziom wykształcenia społeczeństwa.

O5 Wysokie walory turystyczne i środowiskowe bliższego oraz dalszego otoczenia Miasta np. Łańcut, Przemyśl, Bieszczady.

T1 Postępujące rozwarstwienie społeczne oraz narastające zubożenie społeczeństwa.

T2 Migracje głównie osób młodych, wykształconych i przedsiębiorczych za granicę oraz do dużych miast w kraju.

T3 Niekorzystne tendencje demograficzne w zakresie starzenia się społeczeństwa.

T4 Kryzys wartości rodzinnych, patriotycznych i religijnych.

T5 Wzrost skali osób ze środowisk zagrożonych patologiami społecznymi.

T6 Pogorszenie sytuacji w ochronie zdrowia.

T7 Brak dobrej polityki państwa w stosunku do indywidualnego i zbiorowego budownictwa mieszkalnego.

Dla wymiaru gospodarczego zidentyfikowano następujące istotne czynniki:

Wymiar gospodarczy	
S1 Potencjał gospodarczy w postaci znacznej grupy już istniejących przedsiębiorstw.	W1 Niski poziom zatrudnienia, zwłaszcza wśród osób młodych i w wieku przedemerytalnym.
S2 Potencjał do rozwoju usług w różnych branżach.	W2 Brak wystarczających zachęt pozwalających na przyciągnięcie ważnych dla Miasta inwestorów.

S3 Działalność małych i średnich przedsiębiorstw tworzących miejsca pracy. S4 Zasoby terenu możliwe do wykorzystania pod inwestycje. S5 Rozwinięty sektor usług publicznych. S6 Położenie geograficzne Miasta w bliskości granicy państwa stanowiące potencjał rozwojowy.	W3 Mała liczba strategicznych inwestorów o dużym potencjale rozwoju, tworzących wiele miejsc pracy. W4 Niewystarczające wsparcie dla drobnych przedsiębiorców i rolników z regionu potęgowane rozwojem handlu w sklepach wielkopowierzchniowych.
O1 Dostępność funduszy europejskich w ramach programów operacyjnych. O2 Możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych ze źródeł poza unijnych. O3 Przeznaczenie obszaru w regionalnych zapisach strategicznych pod rozwój OZE (odnawialnych źródeł energii). O4 Wysoki poziom zintegrowania Miasta z regionem, w tym silne powiązania gospodarcze. O5 Bliskie sąsiedztwo nowoczesnej i szybko rozwijającej się aglomeracji rzeszowskiej wraz z lotniskiem. O6 Bliskie sąsiedztwo granicy z Ukrainą skutkujące rozwojem przygranicznego ruchu handlowego. O7 Możliwość wykorzystania potencjału w dziedzinie przetwórstwa rolno-spożywczego w oparciu o tereny rolnicze wokół Miasta i w regionie.	T1 Stereotypowe postrzeganie przez inwestorów krajowych i zagranicznych regionu podkarpackiego jako obszaru peryferyjnego w kraju („ściana wschodnia”). T2 Kryzys gospodarczy skutkujący wzrostem bezrobocia. T3 Niestabilny system prawny i gospodarczy oraz skomplikowane przepisy podatkowe i procedury. T4 Małe zainteresowanie współpracą ze strony zagranicznych partnerów w dziedzinie gospodarki. T5 Niepewna sytuacja polityczno - społeczno – ekonomiczna w kraju.

Dla wymiaru przestrzennego zidentyfikowano następujące istotne czynniki:

Wymiar przestrzenny	
S1 Duża ilość terenów o znacznych walorach przyrodniczych. S2 Duża ilość obiektów zabytkowych.	W1 Niski poziom ładu architektoniczno-urbanistycznego przejawiający się niewłaściwym łączeniem architektury współczesnej z zabytkową.

S3 Atrakcyjne przestrzenie miejskie o znacznym potencjale do organizacji imprez rekreacyjno-kulturalnych. S4 Duża dbałość o środowisko m.in. poprzez proekologiczny system grzewczy i efektywny system gromadzenia i segregacji odpadów. S5 Wysoki poziom infrastruktury komunikacyjnej (obwodnica, autostrada, kolej). S6 Duża dostępność do infrastruktury komunalnej (np. wodnej, gazowej). S7 Zrealizowane inwestycje drogowe w otoczeniu Miasta, w szczególności budowa autostrady A4, obwodnicy.	W2 Brak terenów budowlanych pod zabudowę wielorodzinną. W3 Niewystarczająca ilość miejsc parkingowych. W4 Brak systemu ścieżek rowerowych. W5 Brak infrastruktury kanalizacyjnej w części Miasta. W6 Brak oświetlenia w niektórych rejonach potęgający, szczególnie w nocy, niskie poczucie bezpieczeństwa.
O1 Dostępność funduszy europejskich w ramach programów operacyjnych. O2 Możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych ze źródeł zewnętrznych. O3 Znaczne powierzchnie jeszcze nieskażonych terenów, które można wykorzystać pod uprawy ekologiczne i nowoczesne budownictwo oraz rekreację. O4 Obecność w bliskim sąsiedztwie ważnego międzynarodowego szlaku komunikacji kolejowej i drogowej	T1 Tendencja do osiedlania się na obszarach zlokalizowanych poza miastem. T2 Duży stopień zanieczyszczenia środowiska. T3 Spadek zainteresowania transportem kolejowym.

3. Misja i wizja rozwoju Miasta Jarosławia

Misja Miasta Jarosławia, z jednej strony, odwołuje się do uniwersalnych wartości wspólnotowych, a z drugiej strony, stanowi odzwierciedlenie najważniejszych aspiracji władz i mieszkańców Miasta.

Mając na uwadze potrzebę ukierunkowania działania lokalnego samorządu w wieloletniej perspektywie, misja - niezależnie od konieczności stałego aktualizowania zapisów dokumentów strategicznych oraz naturalnych zmian osób sprawujących władzę

w imieniu społeczności lokalnej -wyraża lokalną rację stanu, a jej sformułowanie powinno być możliwie trwałe i szeroko znane zarówno radnym, urzędnikom miejskim, jak i mieszkańcom.

Misja Rozwoju Miasta 2021+

Misją samorządu Jarosławia jest tworzenie, wspólnie ze wszystkimi zainteresowanymi stronami, w szczególności z mieszkańcami, Radami Dzielnic, organizacjami pozarządowymi, ciałami przedstawicielskimi, przedsiębiorcami oraz innymi partnerami, warunków dla jak najpełniejszego wykorzystania możliwości lokalnych i zewnętrznych do realizacji Wizji Rozwoju Miasta 2021+.

Wizja rozwoju Miasta Jarosławia została skonstruowana poprzez poszukiwanie odpowiedzi na dwa podstawowe pytania:

- jakiego Jarosławia oczekują jego mieszkańcy, w jakim mieście chcieliby żyć, z jakim będą emocjonalnie związani?
- czym Jarosław powinien się wyróżniać i z czego powinien być znany w regionie i w kraju?

Wizja rozwoju Miasta Jarosławia to jego przyszły pożądaný stan, uwzględniający odpowiedzi na powyższe pytania, który został ujęty w jasny, krótki i łatwy do zapamiętania sposób.

Wizja Rozwoju Miasta 2021+

Jarosław – Miasto atrakcyjne do życia, pracy, nauki i wypoczynku.
Miasto uwzględniające potrzeby mieszkańców i zmieniane wspólnie z nimi.
Miasto stwarzające dobre warunki do rozwoju przedsiębiorczości oraz inwestowania.

4. Cele strategiczne rozwoju Miasta oraz kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia tych celów

W tej części dokumentu znalazły się, sformułowane w oparciu o wnioski z diagnozy sytuacji Miasta i wyniki analizy SWOT, cele strategiczne rozwoju oraz kierunki działań podejmowanych dla ich osiągnięcia. Cele są przedstawione w podziale na wymiary i w odniesieniu do przypisanych do nich obszarów tematycznych. Do każdego celu dołączone są kierunki działań oraz ich konkretyzacje w postaci propozycji działań/projektów.

Należy podkreślić, iż i cele strategiczne i kierunki działań wpisujących się w te cele mają charakter komplementarny. Takie podejście prowadzi do powstania w trakcie realizacji Strategii efektu synergicznego pozytywnie wpływającego na rezultaty procesu rozwoju Miasta.

4.1 Wymiar społeczny

4.1.1. Bezpieczeństwo, porządek i ochrona zdrowia

4.1.1.1. Cel: Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku oraz dbałość o zdrowie mieszkańców.

Kierunki działań:

- 4.1.1.1.1 współpraca samorządu z policją, strażą pożarną oraz innymi formacjami strzegącymi ładu i bezpieczeństwa publicznego,
- 4.1.1.1.2 wspieranie lokalnej służby zdrowia,
- 4.1.1.1.3 realizacja programów profilaktyki zdrowotnej,
- 4.1.1.1.4 promowanie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców.

Propozycje działań/projektów:

- rozbudowa monitoringu miejskiego,
- rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego,
- poprawa dostępności w obiektach samorządowych.

4.1.2. Infrastruktura społeczna, aktywność obywatelska (organizacje pozarządowe, Rady Dzielnic), pomoc społeczna

4.1.2.1. Cel: Przyjazna i funkcjonalna infrastruktura społeczna, zwiększenie aktywności społeczności lokalnej.

Kierunki działań:

- 4.1.2.1.1 rozwój infrastruktury społecznej z przeznaczeniem dla różnych kategorii wiekowych: dzieci i młodzieży, osób dorosłych i seniorów, a także osób z niepełnosprawnościami,

- 4.1.2.1.2 budowanie aktywnego społeczeństwa obywatelskiego,
- 4.1.2.1.3 tworzenie i rozwijanie relacji partnerskich z różnymi środowiskami i podmiotami w Mieście z nastawieniem na wypracowywanie wspólnych przedsięwzięć służących rozwojowi lokalnej społeczności,
- 4.1.2.1.4 wspieranie organizacji pozarządowych i Rad Dzielnic w ich działaniach na rzecz mieszkańców oraz włączanie w programy miejskie,
- 4.1.2.1.5 wspieranie profesjonalizacji działań organizacji pozarządowych oraz nawiązywania przez nie kontaktów międzyorganizacyjnych i międzynarodowych,
- 4.1.2.1.6 zwiększanie partycypacji społecznej poprzez tworzenie skutecznego mechanizmu umożliwiającego bezpośredni wpływ mieszkańców na przeznaczenie części środków publicznych w formie Jarosławskiego Budżetu Obywatelskiego, inicjatywy obywatelskiej oraz środków zabezpieczonych w budżecie Miasta do dyspozycji Rad Dzielnic na wskazane przez nich potrzeby,
- 4.1.2.1.7 wspieranie funkcjonowania opiniodawczo-doradczych ciał przedstawicielskich reprezentujących różne środowiska oraz włączanie ich w proces opracowywania polityk i programów miejskich,
- 4.1.2.1.8 upowszechnianie wiedzy o społeczeństwie obywatelskim, znaczeniu i zasadach funkcjonowania trzeciego sektora,
- 4.1.2.1.9 wspieranie tworzenia i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej,
- 4.1.2.1.10 promowanie i nagradzanie aktywnych postaw obywatelskich, w tym ludzi młodych,
- 4.1.2.1.11 wspieranie działań na rzecz włączania społecznego osób zagrożonych marginalizacją, szczególnie bezrobotnych z niepełnosprawnościami i starszych,
- 4.1.2.1.12 zwiększenie zaangażowania młodzieży w kształtowanie lokalnych polityk,
- 4.1.2.1.13 rozwój systemu opieki żłobkowej,
- 4.1.2.1.14 rozwój budownictwa komunalnego i socjalnego.

Propozycje działań/projektów:

- utworzenie Centrum Aktywności Lokalnej dedykowanego m.in. NGOs, Radom Dzielnic,
- cykliczne forum dobrych praktyk w działalności społecznej,
- włączanie młodzieży w różne dziedziny życia lokalnej społeczności,
- utworzenie ośrodków wsparcia dla seniorów w dzielnicach.

4.1.2.2. Cel: Wysoka jakość i efektywność systemu pomocy społecznej.

Kierunki działań:

4.1.2.2.1 rozbudowa i poprawa jakości infrastruktury związanej z pomocą społeczną oraz wdrażanie nowych rozwiązań szczególnie w zakresie wsparcia rodzin wielodzietnych oraz minimalizowania poziomu ubóstwa i rozwarstwienia społecznego,

4.1.2.2.2 doskonalenie form pomocy społecznej w zakresie zwalczania negatywnych skutków występujących problemów, mobilizowania osób nieaktywnych do działania i wyrównywania szans środowisk zagrożonych,

4.1.2.2.3 rozwój profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną, wspieranie rodziny w procesie przygotowywania dzieci i młodzieży do samodzielnego życia, kształtowania właściwych postaw społecznych,

4.1.2.2.4 skuteczne zapobieganie marginalizacji osób w szczególności bezdomnych, uzależnionych, opuszczających zakłady karne oraz zapewnienie ich reintegracji społecznej i zawodowej,

4.1.2.2.5 rozwój systemu wsparcia dla osób i rodzin w sytuacji kryzysowej doświadczających przemocy,

4.1.2.2.6 rozwój zakresu usług dla osób starszych poprzez rozwój ośrodków wsparcia dla tych osób i różnych form pomocy środowiskowej.

Propozycje działań/projektów:

- utworzenie programu wspierania młodzieży,
- działania na rzecz zatrudnienia socjalnego – tworzenie przedsiębiorstw społecznych CIS.

4.1.3. Obsługa mieszkańców

4.1.3.1. Cel: Wysoki poziom obsługi mieszkańców przez Urząd Miasta i jednostki organizacyjne Miasta.

Kierunki działań:

- 4.1.3.1.1 wprowadzanie rozwiązań organizacyjnych sprzyjających podnoszeniu poziomu obsługi mieszkańców,
- 4.1.3.1.2 podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników Urzędu Miasta i jednostek organizacyjnych Miasta,
- 4.1.3.1.3 poprawa obsługi mieszkańców m.in. poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii informatycznych, w tym e-urzędu, a także innych form inteligentnego zarządzania Miastem,
- 4.1.3.1.4 wzrost poziomu dostępności Urzędu Miasta i jednostek organizacyjnych Miasta dla interesantów w zakresie architektonicznym, technicznym i organizacyjnym.

Propozycje działań/projektów:

- szkolenia zewnętrzne i wewnętrzne dla pracowników urzędu i jednostek organizacyjnych Miasta,
- działania na rzecz rozwoju infrastruktury technicznej i lokalowej urzędu, umożliwiającej zwiększenie komunikacji i dostępności,
- poprawa dostępności w budynkach należących do Miasta i służących do obsługi mieszkańców.

4.1.4.Dziedzictwo kulturowe, kultura i rozrywka

4.1.4.1 Cel: Ochrona dziedzictwa kulturowego Miasta.

Kierunki działań

4.1.4.1.1 Wspieranie rewitalizacji obszaru Starego Miasta ze szczególnym uwzględnieniem Rynku wraz z przywróceniem jego pierwotnych funkcji.

4.1.4.2 Cel: Zapewnienie zarówno mieszkańcom jak i osobom przybywającym do Jarosławia bogatej oferty z zakresu kultury i sztuki oraz rozrywki.

Kierunki działań

4.1.4.2.1 kontynuowanie tradycji kupieckich, w tym jarmarków,

4.1.4.2.2 wspieranie działalności instytucji kultury, dbanie o atrakcyjność ich oferty dla różnych kategorii odbiorców, w tym turystów, oraz dostosowanie obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,

4.1.4.2.3 wspieranie środowisk twórczych i promocja dokonań lokalnych twórców,

4.1.4.2.4 współpraca lokalnych instytucji kultury ze szkołami artystycznymi, stowarzyszeniami oraz jarosławskimi twórcami,

4.1.4.2.5 rozwój infrastruktury umożliwiającej organizowanie imprez masowych.

Propozycje działań/projektów:

- uatrakcyjnienie oferty kulturalnej Jarosławia (w tym zakup sceny mobilnej) wraz z dostosowaniem oferty kulturalnej do potrzeb wszystkich kategorii wiekowych, w tym ludzi młodych oraz promocja tej oferty,
- Jarosławska Biblioteka Cyfrowa źródłem informacji o mieście i regionie,
- jarosławskie tradycje artystyczne - włączenie do współpracy lokalnych artystów, zachowanie artystycznej spuścizny wcześniejszych pokoleń, popularyzacja różnych dziedzin sztuki,
- instytucje Kultury XXI wieku – To My!,
- Jarosławskie Centrum Teatralne – kreowanie wizerunku Miasta jako centrum kulturotwórczego i artystycznego w zakresie sztuk teatralnych,
- mobilna kultura – wędrowną scena kulturalna, współpraca z Radami Dzielnic, poszerzenie oferty kulturalnej dla mieszkańców Miasta,
- MINI Jarmark Jarosławski – wychowanie dzieci i młodzieży w poczuciu wartości dziedzictwa kulturowego Jarosławia, edukacja młodego pokolenia w dziedzinie przedsiębiorczości
- stworzenie kompleksowej oferty kulturalno - turystycznej w oparciu o jedno kilkudniowe wydarzenie takie np. jak Jarmark Jarosławski i Festiwal Muzyki Dawnej „Pieśń Naszych Korzeni”, Jarosławskie Dni Sztuki (odbywają się równolegle),
- włączenie mieszkańców w życie społeczno-kulturalne poprzez rozwój lokalnych działań kulturalnych w dzielnicach,
- ożywienie Rynku oraz terenów rekreacyjnych przez organizację wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych.

4.1.5. Turystyka, sport i rekreacja

4.1.5.1.Cel: Wysoka jakość usług turystycznych.

Kierunki działania:

4.1.5.1.1 rozwój oferty turystycznej na terenie Miasta poprzez m.in. wyznaczanie nowych szlaków turystycznych – pieszych, rowerowych i wodnych oraz dbałość o już istniejące.

4.1.5.1.2 przygotowanie wyspecjalizowanej oferty turystyczno - kulturalnej wykorzystującej mocne strony Miasta w obu obszarach, w tym obejmującej turystykę weekendową,

4.1.5.1.3 przygotowanie i rozwój, we współpracy z innymi gminami Podkarpacia i zainteresowanymi partnerami samorządowymi z zagranicy, wspólnej pakietowej oferty turystycznej, łączącej zwiedzanie wielu ciekawych miejsc,

4.1.5.1.4 wykorzystanie nowych narzędzi dedykowanych turystyce w przestrzeni publicznej np. typu beacon,

4.1.5.1.5 współpraca międzynarodowa w zakresie rozwoju turystyki zwłaszcza z krajami sąsiadującymi z Polską,

4.1.5.1.6 wspieranie podnoszenia standardu usług turystycznych, np. w zakresie jakości obsługi turystów indywidualnych i grup turystycznych odwiedzających Miasto (szkolenia dla osób zajmujących się obsługą ruchu turystycznego).

Propozycje działań/projektów:

- wyznaczenie miejsc do parkowania/parkingów dla autokarów turystycznych,
- opracowanie przewodnika audio po Jarosławiu, także w postaci aplikacji na smartfon,
- powołanie pełnomocnika burmistrza ds. koordynacji działań w zakresie kultury i turystyki,
- turystyka weekendowa - stworzenie i promowanie oferty,
- wykorzystanie walorów rzeki San do turystyki, rekreacji i profilaktyki,
- budowa systemu turystyczno-rekreacyjnych tras rowerowych i pieszych (docelowo rower miejski), oraz ich oznakowanie, opracowanie przewodników i promocja,
- realizacja koncepcji Bulwarów nad Sanem.

4.1.5.2. Cel: Promocja Miasta, jako ośrodka o dużych walorach turystycznych oraz ciekawej ofercie kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej.

Kierunki działania:

4.1.5.2.1 promocja oferty turystycznej, rekreacyjnej i sportowej Miasta z uwzględnieniem wydarzeń kulturalnych,

4.1.5.2.2 wykorzystanie elektronicznych kanałów informacji do promowania ww. oferty Miasta.

Propozycje działań/projektów:

- udział w targach turystycznych, współpraca z touroperatorami, biurami podróży,
- podświetlenie starych, zabytkowych budowli,
- JAROSŁAW – symbole Miasta.

4.1.5.3 Cel: Zapewnienie zróżnicowanej, ciekawej oferty w zakresie sportu i rekreacji dla mieszkańców Jarosławia i turystów.

Kierunki działania:

4.1.5.3.1. rozwój i modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej,

4.1.5.3.2 wspieranie działalności klubów sportowych, zarówno prowadzących sekcje dla dzieci i młodzieży, jak też dla dorosłych,

4.1.5.3.3 organizowanie i promocja zróżnicowanych form i możliwości spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży.

Propozycje działań/projektów:

- budowa skateparku, nowych boisk do siatkówki plażowej, piłki nożnej, koszykówki, oraz siłowni zewnętrznych,
- wprowadzenie nowych technologii do utrzymania bazy sportowej, np. wprowadzenie samoobsługi klienta na pływalni - elektroniczne szafki, łapacze pasków z automatycznym rozliczaniem,
- rozbudowa kompleksu sportowego przy ul. Piekarskiej w tym zaplecza socjalno – sanitarnego i magazynowego,
- zwiększenie wydatków na sport do minimum 2 mln zł rocznie,
- rozwój i modernizacja małej infrastruktury rekreacyjnej, poprzez m.in. organizację sezonowych urządzeń rekreacyjnych np. zimą sztuczne lodowisko kontenerowe, latem – wodny plac zabaw,
- budowa nowoczesnej hali sportowo-rekreacyjnej.

4.1.6. Pełnienie funkcji ponadlokalnych przez Miasto

4.1.6.1. Cel: Pełnienie roli centrum subregionalnego

Kierunki działania:

4.1.6.1.1. Umacnianie roli Miasta jako silnego ośrodka edukacji, kultury, gospodarki, administracji oraz dążenie do uzyskania statusu lokalnego lidera w tym zakresie w województwie podkarpackim.

4.2. Wymiar gospodarczy

4.2.1. Podmioty gospodarcze (w tym gospodarstwa rolne)

4.2.1.1 Cel: Wysoka atrakcyjność inwestycyjna Miasta.

Kierunki działania:

- 4.2.1.1.1 stworzenie i rozwój Jarosławskiej Strefy Aktywności Gospodarczej,
- 4.2.1.1.2 wspomaganie rozwoju instytucji otoczenia biznesu,
- 4.2.1.1.3 promocja miejskich terenów i obiektów inwestycyjnych,
- 4.2.1.1.4 upowszechnienie informacji o instrumentach finansowych stosowanych wobec przedsiębiorców i wspierających ich aktywność.

Propozycje projektów:

- przygotowanie terenów inwestycyjnych wyposażonych w niezbędną infrastrukturę techniczną oraz powiązanie ich z istniejącą siecią drogową,
- utworzenie Parku Technologicznego i Inkubatora Przedsiębiorczości jako centrum innowacyjności i transferu technologii,
- organizacja wydarzeń, forów i misji inwestycyjnych,
- symulator przedsiębiorczości.

4.2.1.2 Cel: Wykorzystanie lokalnych potencjałów rozwojowych.

Kierunki działania:

- 4.2.1.2.1 stworzenie systemu wsparcia dla przedsiębiorców wykorzystujących lokalne kadry, m.in. poprzez podniesienie poziomu usług świadczonych na rzecz przedsiębiorców,
- 4.2.1.2.2 tworzenie przez Miasto warunków na rzecz rozwoju handlu lokalnego i tradycji kupieckich,
- 4.2.1.2.3 wspieranie przedsiębiorczości w sektorze rolno-spożywczym, w tym firm opierających się na wykorzystaniu potencjału gospodarstw rolnych.
- 4.2.1.2.4 wspieranie powstawania start upów,
- 4.2.1.2.5 wspieranie sprzedaży lokalnych produktów na lokalnym rynku oraz ich eksportu i promocji na rynkach zewnętrznych.

4.2.1.3 Cel: Inteligentna specjalizacja lokalnej gospodarki.

Kierunki działania:

4.2.1.3.1 stwarzania warunków dla rozwoju inteligentnej specjalizacji lokalnej gospodarki.

Propozycje działań/projektów:

- utworzenie Punktu Obsługi Inwestorów ułatwiającego im m.in. rozpoczęcie działalności, uzyskanie środków zewnętrznych na rozpoczęcie lub rozwój działalności gospodarczej, a także wspierającej współpracę między przedsiębiorcami,
- utworzenie bazy danych dotyczącej lokalnych rzemieślników i produktów lokalnych.

4.2.2. Bezrobocie i rynek pracy

4.2.2.1 Cel: Aktywizacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Kierunki działania:

- 4.2.2.1.1 przyjazna lokalna polityka fiskalna i system ulg dla inwestorów oraz przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy,
- 4.2.2.1.2 tworzenie systemu wsparcia dla małych i średnich firm w zakresie działalności związanej z dziedzictwem kulturowym i tradycjami jarmarcznymi (rzemiosło, obsługa ruchu turystycznego),
- 4.2.2.1.3 wspieranie rozwoju firm mikro, małych i średnich m.in. poprzez wsparcie doradcze, ułatwienia administracyjne, pomoc prawną oraz z zakresu pozyskiwania wsparcia zewnętrznego dla lokalnych przedsiębiorców, w tym rolników,
- 4.2.2.1.4 stworzenie warunków i instrumentów wsparcia finansowego i organizacyjnego umożliwiających podnoszenie wiedzy i umiejętności bezrobotnych,
- 4.2.2.1.5 wspieranie aktywnych form zwalczania bezrobocia, zwłaszcza dla działań innowacyjnych, w tym pilotażowych form interwencji na rynku pracy,
- 4.2.2.1.6 wspieranie powstawania nowych podmiotów gospodarczych i nowych miejsc pracy.

Propozycje działań/projektów:

- utworzenie punkt doradczego w zakresie aktywizacji zawodowej.

4.2.3. Edukacja

4.2.3.1 Cel: Dobra jakościowo edukacja

Kierunki działania:

4.2.3.1.1 sukcesywne doposażanie szkół i przedszkoli,

4.2.3.1.2 rozwijanie nowatorskich metod nauczania,

4.2.3.1.3 upowszechnianie nauki języków obcych wśród uczniów, w szczególności w przedszkolach oraz w okresie nauczania początkowego,

4.2.3.1.4 współpraca samorządu gminnego z uczelnią wyższą funkcjonującą w Mieście,

4.2.3.1.5 podejmowanie przedsięwzięć na rzecz rozwoju kompetencji kluczowych, w tym kompetencji cyfrowych, mieszkańców Miasta.

4.2.3.2 Cel: Ukierunkowywanie edukacji na potrzeby rynku pracy.

Kierunki działania:

4.2.3.2.1 działania na rzecz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy oraz poprawy stanu infrastruktury oświatowej,

4.2.3.2.2 doskonalenie poradnictwa zawodowego i preorientacji zawodowej,

4.2.3.2.3 upowszechnianie wiedzy o formach przedsiębiorczości i spółdzielczości uczniowskiej w szkołach,

4.2.3.2.4 opracowanie i wypromowanie spójnej ścieżki edukacyjnej dotyczącej programowania, e-usług i smart city uzupełnianej na każdym etapie edukacji.

Propozycje działań/projektów:

- jarosławska Liga Robotyki – kontynuacja i rozszerzenie formuły,
- hackatony,
- realizacja, wspólnie z PWSTE, Centrum Popularyzacji Nauki w Jarosławiu.

4.3. Wymiar przestrzenny

4.3.1. Infrastruktura techniczna, usługi komunalne i zarządzanie przestrzenią

4.3.1.1 Cel: Szeroka dostępność infrastruktury technicznej i wysoki poziom usług komunalnych.

Kierunki działań:

4.3.1.1.1 utrzymanie w kolejnych latach wysokich łącznych nakładów na infrastrukturę techniczną,

- 4.3.1.1.2 budowa i modernizacja dróg, chodników, oświetlenia ulicznego oraz infrastruktury poprawiającej bezpieczeństwo na drogach z uwzględnieniem dostępności dla osób z niepełnosprawnościami,
- 4.3.1.1.3 poprawa dostępności przestrzeni i obiektów publicznych dla osób o obniżonej mobilności, w tym z niepełnosprawnościami i osób starszych,
- 4.3.1.1.4 zwiększenie liczby miejsc parkingowych w Mieście, w szczególności w okolicach Rynku,
- 4.3.1.1.5 reorganizacja sieci komunikacji publicznej wraz z wymianą taboru mająca na celu usprawnienie połączeń miejskich z docelowo bezpłatnymi przewozami dla mieszkańców Jarosławia,
- 4.3.1.1.6 budowa systemu ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
- 4.3.1.1.7 inwentaryzacja i przygotowanie mapy geologiczno-architektonicznej Miasta i w oparciu o nią projektowanie i budowa/przebudowa oddzielnych systemów kanalizacji oraz systemu małej retencji,
- 4.3.1.1.8 kompleksowe uporządkowanie gospodarki wodami opadowymi na terenie Miasta zmierzające do odłączenia tych wód od kanalizacji ogólnospławnej. Wybudowanie sieci kanalizacji deszczowej, a następnie wprowadzenie systemu kanalizacji deszczowej do rzeki San (kanalizacja rozdzielcza),
- 4.3.1.1.9 ochrona unikalnego i zabytkowego charakteru przestrzeni Miasta w dokumentach planistycznych, w szczególności odnoszących się do zagospodarowania przestrzennego,
- 4.3.1.1.10 prowadzenie zrównoważonej gospodarki przestrzennej w oparciu o plany miejscowe,
- 4.3.1.1.11 stworzenie warunków pod budowę małej infrastruktury poprawiającej komfort mieszkańców,
- 4.3.1.1.12 regulacja stanów prawnych nieruchomości zlokalizowanych w szczególności w okolicach Rynku,
- 4.3.1.1.13 poprawa stanu substancji zabytkowej zlokalizowanej w szczególności w okolicach Rynku.

Propozycje działań/projektów:

- budowa i rozbudowa zwłaszcza infrastruktury technicznej,
- przebudowa urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych istniejących na terenie Miasta,

- utworzenie Bulwarów nad Sanem i Centrum Przesiadkowego turystyki rowerowo-kajakowej. Budowa wzdłuż Bulwarów ścieżek rowerowych, kładki pieszo-rowerowej nad Sanem w kierunku ul. Na Blichu,
- budowa Centrum Przesiadkowego obsługującego połączenia MZK, PKP, PKS i Bus,
- budowa/przebudowa i remonty dróg miejskich z naciskiem na zwiększenie liczby miejsc parkingowych, zaplanowanie ścieżek rowerowych zagospodarowania pasów drogowych w zielono-niebieską infrastrukturę przy uwzględnieniu zasad dostępności +,
- budowa ekologicznych przystanków,
- utworzenie informatycznego centrum zarządzania Miastem ICZM wraz z centrum monitoringu miejskiego CMM,
- budowa/rozbudowa kanalizacji deszczowej, w tym rozdzielenie na kanalizację sanitarną i kanalizację deszczową,
- budowa parkingów i miejsc postojowych,
- poprawa bezpieczeństwa w ruchu pieszych,
- budowa nowoczesnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych wraz z rozbudową systemu segregacji i zbiórki odpadów komunalnych,
- kompleksowa termomodernizacja Budynków użyteczności publicznej,
- budowa ścieżek/tras rowerowych,
- wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne typu LED,
- rewitalizacja/renowacja i poprawa stanu zabytków,
- zakup samochodów i autobusów niskoemisyjnych.

4.3.2. Ochrona środowiska, zieleń, czystość, estetyka

4.3.2.1 Cel: Poprawa środowiska przyrodniczego w Mieście i adaptacja do zmian klimatu.

Kierunki działań:

4.3.2.1.1 ograniczanie zanieczyszczeń powietrza poprzez wspieranie rozwoju systemów ogrzewania ekologicznego, likwidację kotłowni węglowych,

4.3.2.1.2 ograniczenie negatywnego wpływu transportu samochodowego poprzez wyznaczanie stref wolnych od tego ruchu,

4.3.2.1.3 promocja i wspieranie tworzenia systemów energetycznych opartych na odnawialnych źródłach energii,

- 4.3.2.1.4 termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych połączona z optymalizacją źródła ciepła lub stosowaniem innych rozwiązań przyczyniających się do zmniejszania emisji zanieczyszczeń,
- 4.3.2.1.5 rewitalizacja oraz zwiększenie powierzchni miejskich terenów zielonych,
- 4.3.2.1.6 wymiana oświetlenia obiektów publicznych, oświetlenia ulic i przestrzeni publicznych na energooszczędne,
- 4.3.2.1.7 rozwój systemu gospodarki odpadami z udziałem selektywnej zbiórki odpadów,
- 4.3.2.1.8 promowanie selektywnej zbiórki odpadów wśród mieszkańców,
- 4.3.2.1.9 rozwijanie świadomości ekologicznej oraz promowanie postaw i działań pro środowiskowych, szczególnie wśród młodzieży, np. poprzez organizowanie konkursów,
- 4.3.2.1.10 ochrona, regeneracja i zrównoważone korzystanie z obszarów cennych przyrodniczo, w tym obszarów Natura 2000,
- 4.3.2.1.11 ochrona przyrody i różnorodności biologicznej oraz rozwój zielonej infrastruktury,
- 4.3.2.1.12 rozwój infrastruktury błękitnej w celu zmniejszenia niebezpieczeństwa powodzi,
- 4.3.2.1.13 monitorowanie czystości powietrza na terenie Miasta,
- 4.3.2.1.14 budowa obiektów małej retencji,
- 4.3.2.1.15 inwestycje w OZE na obiektach sportowych.

Propozycje działań/projektów:

- stworzenie infrastruktury do selektywnej zbiórki odpadów komunalnych poprzez budowę podziemnych gniazd w dzielnicach mieszkaniowych oraz w centrum Miasta,
- ekologiczne Miasto Jarosław - Projekt parasolowy dotyczący zakupu i montażu odnawialnych źródeł energii w gospodarstwach domowych,
- ekologiczne Miasto Jarosław 2 - Projekt parasolowy dotyczący wymiany nieefektywnych pieców na paliwa stałe na kotły kondensacyjne gazowe oraz kotły na biomasę w gospodarstwach domowych,
- zakup zbiorników retencyjnych przydomowych dla mieszkańców Miasta Jarosławia - Jarosław łapie wodę!,
- wyznaczenie i przygotowanie miejsc edukacji ekologicznej,

- budowa (rozbudowa) miejskiej sieci ciepłowniczej,
- zielony Jarosław - nowe nasadzenia zieleni na terenie Miasta.

4.3.2.2. Cel: Przestrzeń Miasta - uporządkowana, przyjazna, dostępna, estetyczna, czysta i bogata w zieleni.

Kierunki działań:

- 4.3.2.2.1 zwiększenie atrakcyjności kluczowych przestrzeni publicznych, zwłaszcza w obrębie Rynku, poprzez ich rewitalizację, modernizację i renowację,
- 4.3.2.2.2 poprawa poziomu estetyki przestrzeni poprzez opracowanie i wdrożenie zasad współpracy z inwestorami uwzględniających nadzór nad nowo powstającymi i modernizowanymi obiektami,
- 4.3.2.2.3 zatrzymanie degradacji terenów objętych ochroną konserwatorską, w tym poprzez politykę przestrzenną,
- 4.3.2.2.4 uwzględnianie kwestii zazieleniania Miasta przy okazji opracowywania nowej dokumentacji budowlanej oraz dbałość o istniejący drzewostan przy projektowaniu i realizacji inwestycji,
- 4.3.2.2.5 ustanawianie pomników przyrody w celu zabezpieczenia istniejącego drzewostanu.

Propozycje działań/projektów:

- kontynuacja rewitalizacji płyty rynku w aspekcie wprowadzenia zieleni.

4.4.Sytuacja finansowa

4.4.1. Cel: Dobra sytuacja finansowa Miasta

Kierunki działań:

- 4.4.1.1 korzystna polityka podatkowa atrakcyjna dla przedsiębiorców,
- 4.4.1.2 pozyskiwanie środków zewnętrznych na rzecz rozwoju Miasta,
- 4.4.1.3 kontrolowanie poziomu zadłużenia Miasta.

5. Kluczowe uwarunkowania rozwojowe Jarosławia i model struktury funkcjonalno – przestrzennej Miasta

5.1. Kluczowe uwarunkowania rozwojowe Jarosławia

Miasto jest średniej wielkości gminą miejską. Jego kręgosłup komunikacyjny stanowią:

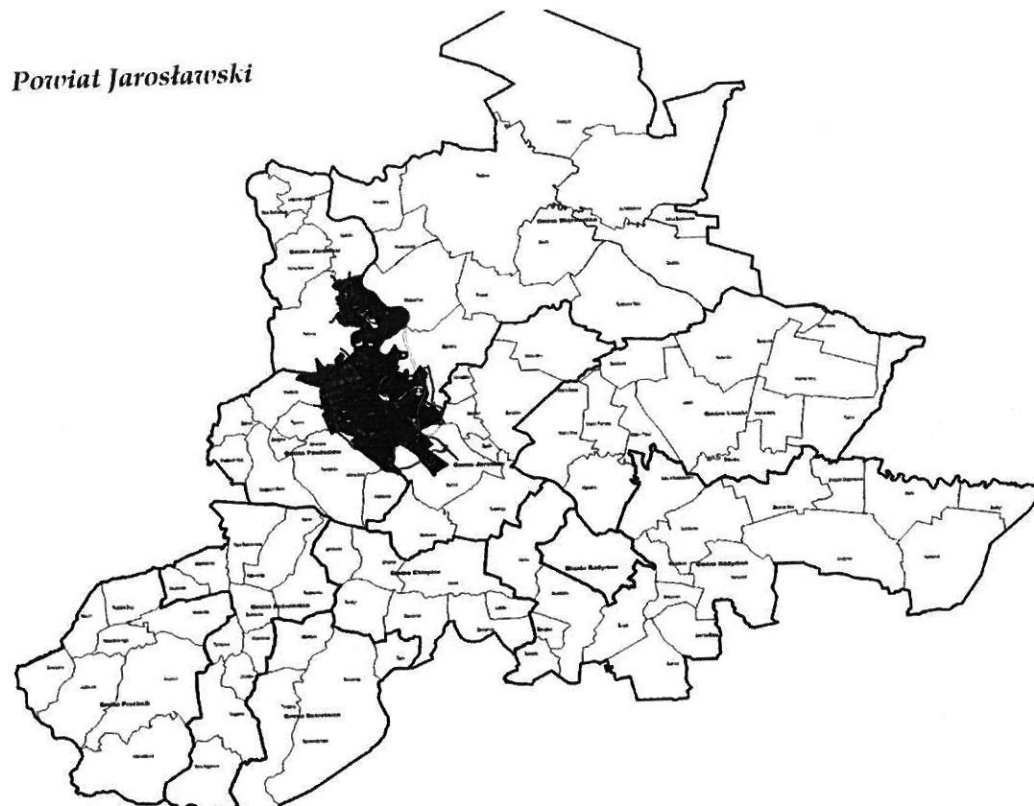
- autostrada A-4 prowadząca w kierunku Rzeszowa, oddalonego o ok. 50 km, gdzie dodatkowo zlokalizowane jest lotnisko,
- przebiegające przez Miasto drogi wojewódzkie, a także
- linia kolejowa w kierunku Przemyśl-Rzeszów, a dalej Kraków-Katowice-Wrocław.

Jarosław położony niemalże centralnie w powiecie jarosławskim, pełni rolę ośrodka administracyjno-usługowego i gospodarczego o znaczeniu lokalnym. W skali Miasta występuje dość duże zróżnicowanie wewnętrzne, m.in. pod względem problemów społecznych, zasobów środowiska naturalnego, stref aktywności gospodarczej oraz stopnia wyposażenia w infrastrukturę techniczną. Linia podziału – w uproszczeniu – przebiega, tak jak trasa obwodnicy (DK 94), tj. przez środek Miasta, dzieląc ją na gęściej zaludniony i silniej rozwinięty południowy-zachód (co wynika w dużej mierze z historii Miasta i dostępności transportowej) oraz – charakteryzujący się gorszymi parametrami - północny-wschód, który jednocześnie posiada potencjał przyrodniczy w postaci zasobów środowiska naturalnego (rzeka San), pól rolnych oraz atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej, z dużymi obszarami leżącymi w strefie zalewowej.

Poniżej zamieszczone zostały przykładowe rysunki przedstawiające uwarunkowania istotne dla modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Jarosławia.

Rysunek nr 4. Lokalizacja Gminy Miejskiej Jarosław w strukturze przestrzennej powiatu jarosławskiego.

Poniżej przedstawiono centralne położenie Miasta w strukturze powiatu jarosławskiego.

Źródło: Opracowanie własne.

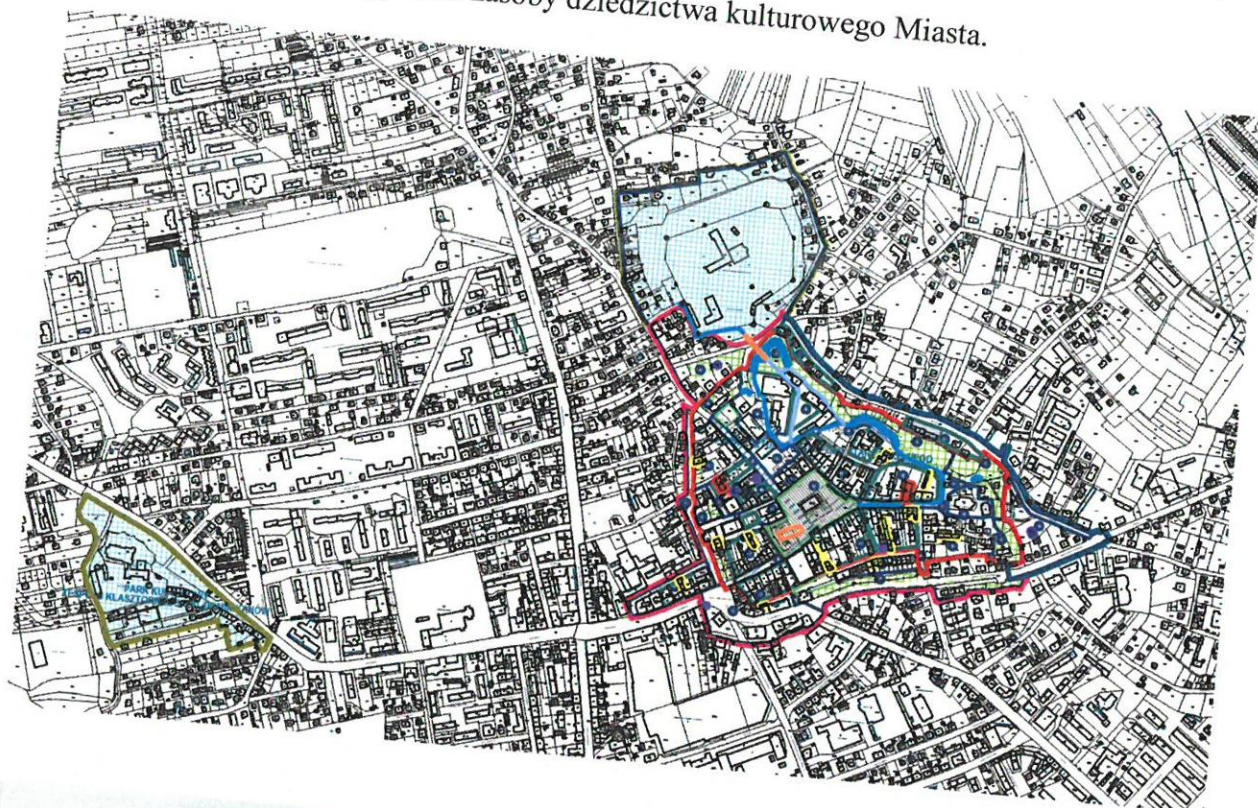
Rysunek nr 5. Obszary szczególnego zagrożenia powodziowego, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na sto lat (Q1%).

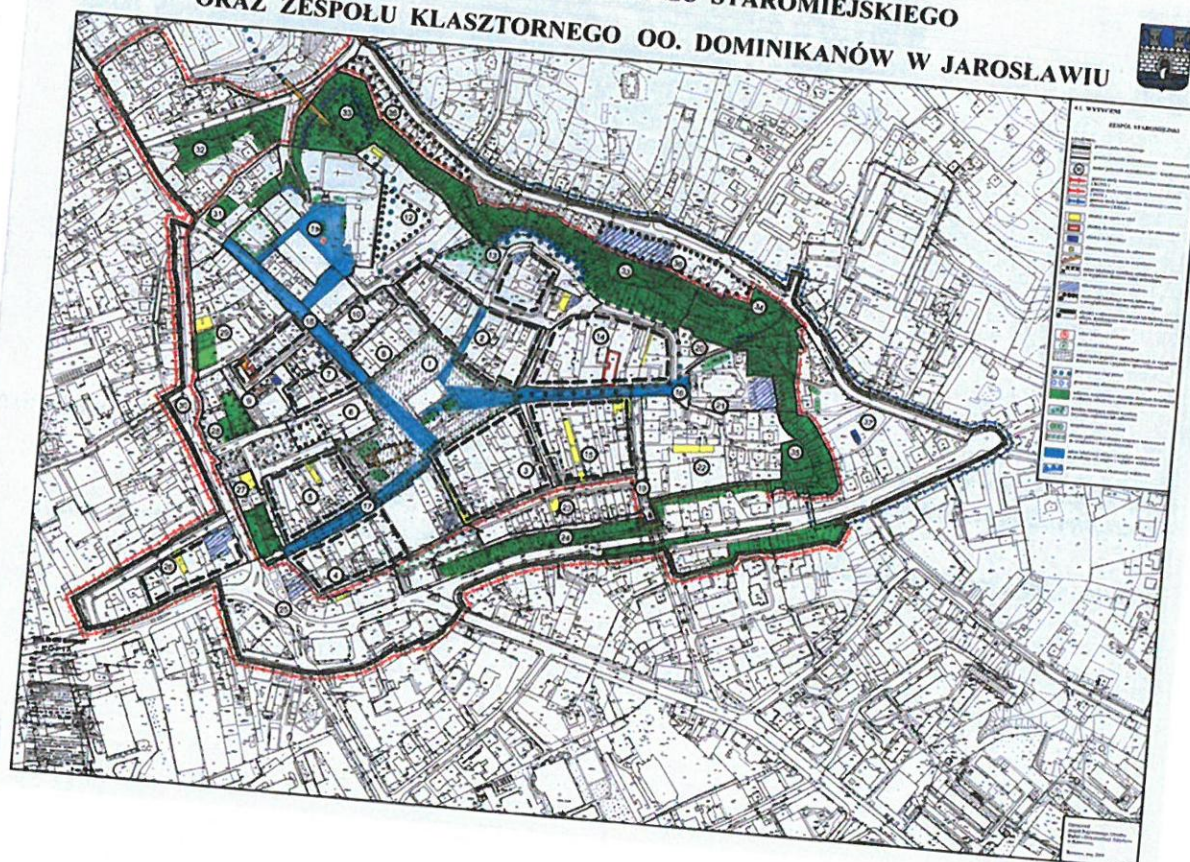
Legenda: Kolorem niebieskim oznaczono obszar o wielkości 12 km² gdzie, prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie EW MAPA – wersja dla Urzędu Miasta Jarosławia.

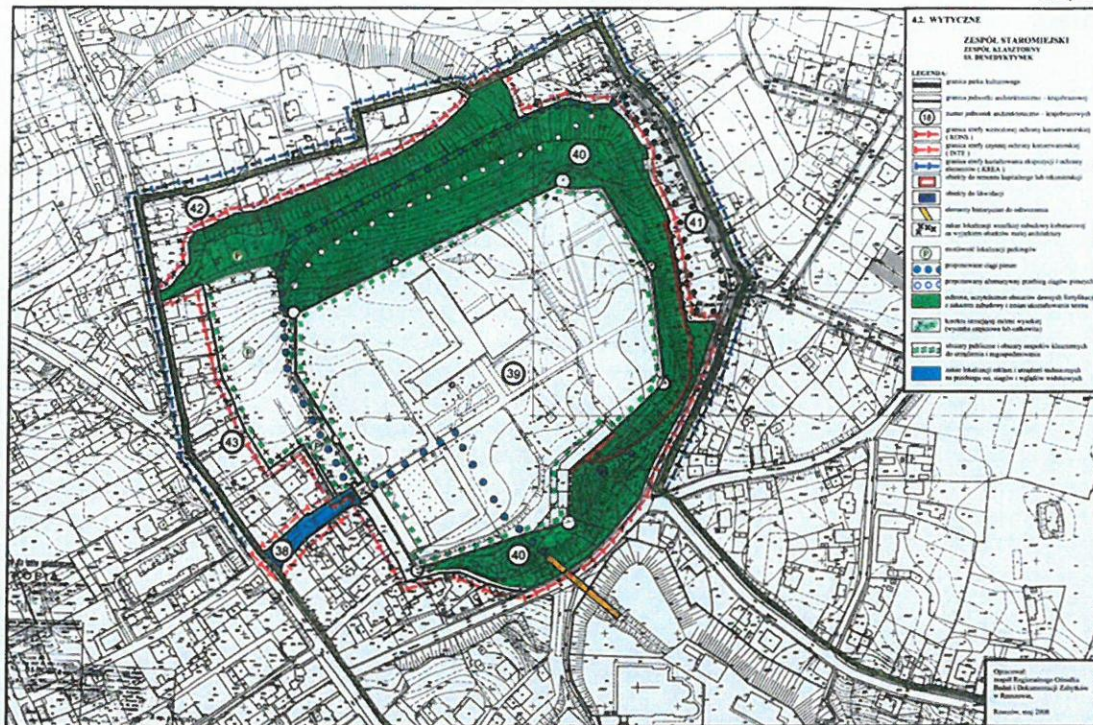
Rysunek nr 6. Zasoby dziedzictwa kulturowego na terenie Gminy Miejskiej Jarosław – Jarosławski Park Kulturowy.
 Poniżej przedstawiono główne zasoby dziedzictwa kulturowego Miasta.

**PARK KULTUROWY ZESPOŁU STAROMIEJSKIEGO
 ORAZ ZESPOŁU KLASZTORNEGO OO. DOMINIKANÓW W JAROSŁAWIU**

PARK KULTUROWY ZESPOŁU STAROMIEJSKIEGO ORAZ ZESPOŁU KLASZTORNEGO OO. DOMINIKANÓW W JAROSŁAWIU

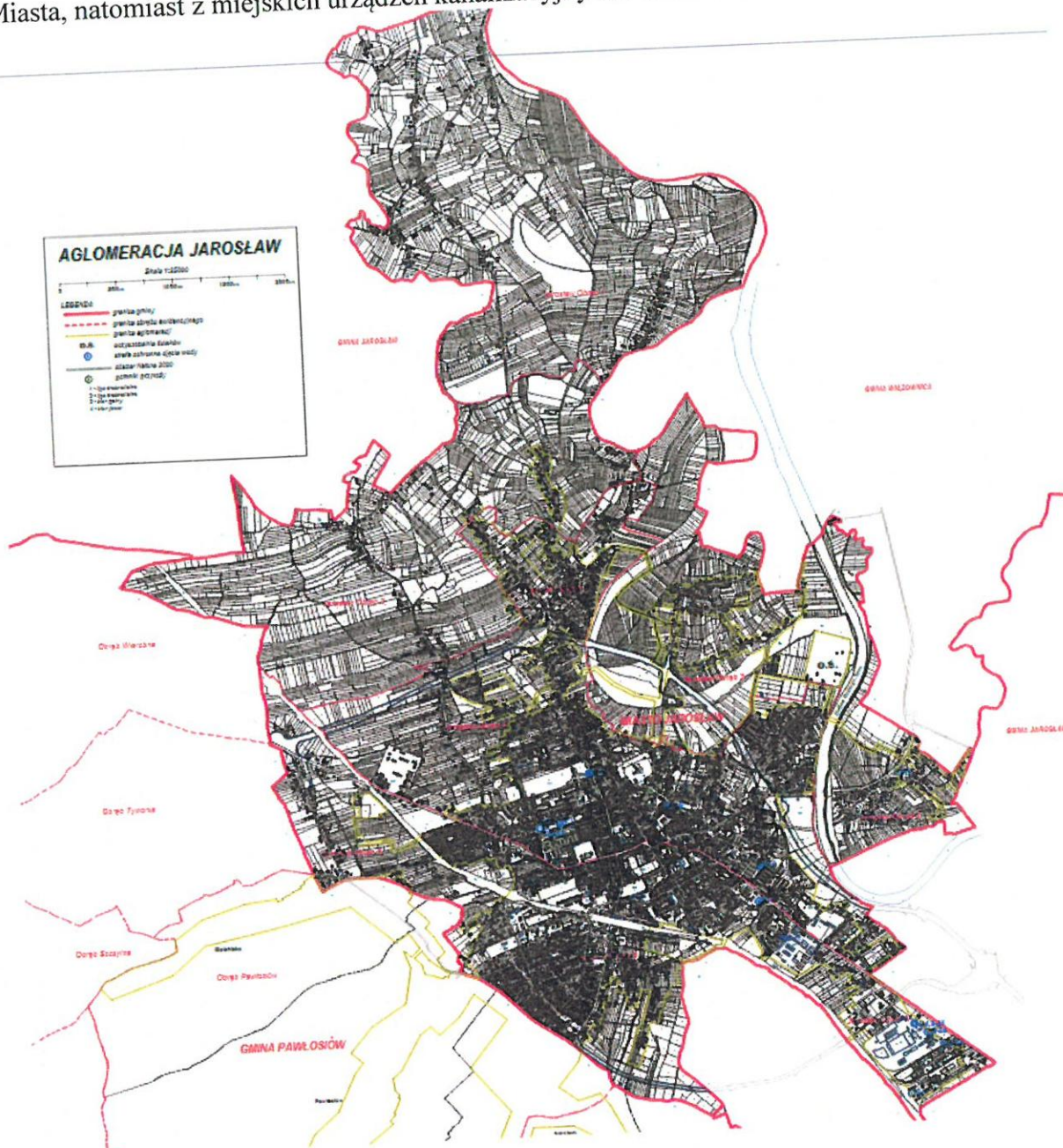
Legenda:

ZESPÓŁ STAROMIEJSKI	
LEGENDA:	
	granica parku kulturowego
	granica jednostki architektoniczno - krajobrazowej
	numer jednostek architektoniczno - krajobrazowych
	granica strefy wzmożonej ochrony konserwatorskiej (KONS)
	granica strefy czynnej ochrony konserwatorskiej (INTE)
	granica strefy kształtowania ekspozycji i ochrony elementów (KREA)
	obiekty do ujęcia w GEZ
	obiekty do remontu kapitalnego lub rekonstrukcji
	obiekty do likwidacji
	elementy historyczne do odtworzenia
	elementy historyczne do ucytelnienia
	zakaz lokalizacji wszelkiej zabudowy kubatarowej za wyjątkiem obiektów małej architektury
	rekompozycja obszarów zabudowy
	możliwość lokalizacji nowej zabudowy z uwzględnieniem zmiany zapisów w mpzp
	obszary z odtworzeniem starych lub budową nowych oficyn, domknięciem niezabudowanych podwórz, budową kamienic
	zakaz lokalizacji parkingów
	możliwość lokalizacji parkingów
	zakaz ruchu pojazdów samochodowych za wyjątkiem dostawy towarów i pojazdów uprzywilejowanych
	proponowane ciągi piesze
	proponowany alternatywny przebieg ciągów pieszych
	ochrona, ucytelnienie obszarów dawnych fortyfikacji z zakazem zabudowy i zmian ukształtowania terenu
	korrekta istniejącej zieleni wynikają (wycinka częściowa lub całkowita)
	uzupełnienie zieleni wysokiej
	obszary publiczne i obszary zespołów klasztornych do urządzenia i zagospodarowania
	zakaz lokalizacji reklam i urządzeń technicznych na przebiegu osi, ciągów i węzłów widokowych
	proponowane miejsca ekspozycji widokowej

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek nr 7. Aglomeracja Jarosław w zakresie gospodarki wod.- kan.

Poniżej przedstawiono obszar Aglomeracji Jarosław w zakresie gospodarki wodno-kanalizacyjnej. Z dostępu do miejskich urządzeń wodociagowych korzysta 96% ludności Miasta, natomiast z miejskich urządzeń kanalizacyjnych 94% ludności Miasta.

Legenda:

AGLOMERACJA JAROSŁAW

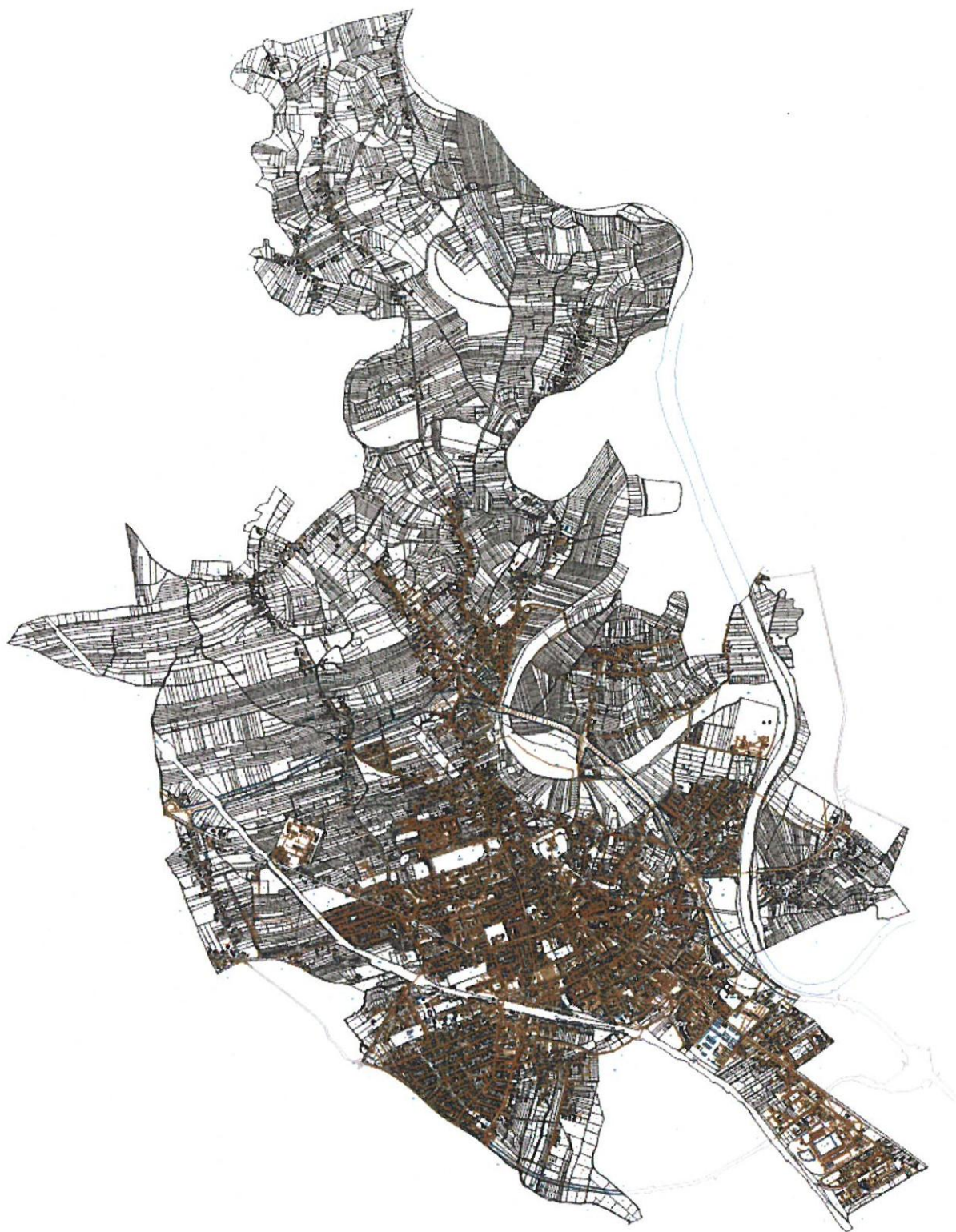
Źródło: Opracowanie własne na podstawie EW MAPA – wersja dla Urzędu Miasta Jarosławia.

Rysunek nr 8. Sieć gazowa na obszarze Gminy Miejskiej Jarosław.
Poniżej przedstawiono graficzny obraz rozmieszczenia sieci gazowej na obszarze Miasta.
Z sieci gazowej korzysta 97,1% ludności Miasta.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie EW MAPA – wersja dla Urzędu Miasta Jarosławia.

Rysunek nr 9. Sieć kanalizacyjna na obszarze Gminy Miejskiej Jarosław.
Poniżej przedstawiono graficzny obraz rozmieszczenia sieci kanalizacyjnej na obszarze Miasta.
Z dostępu do miejskich urządzeń kanalizacyjnych korzysta 94% ludności Miasta.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie EW MAPA – wersja dla Urzędu Miasta Jarosławia.

Rysunek nr 10. Lokalny układ komunikacyjny Gminy Miejskiej Jarosław (stan na koniec 2020 r.).
Poniżej przedstawiono graficzny obraz głównych ciągów komunikacyjnych Miasta. Kolorem niebieskim oznaczono główne sieci dróg, obwodnica kolorem czerwonym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie EW MAPA – wersja dla Urzędu Miasta Jarosławia.

5.2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta

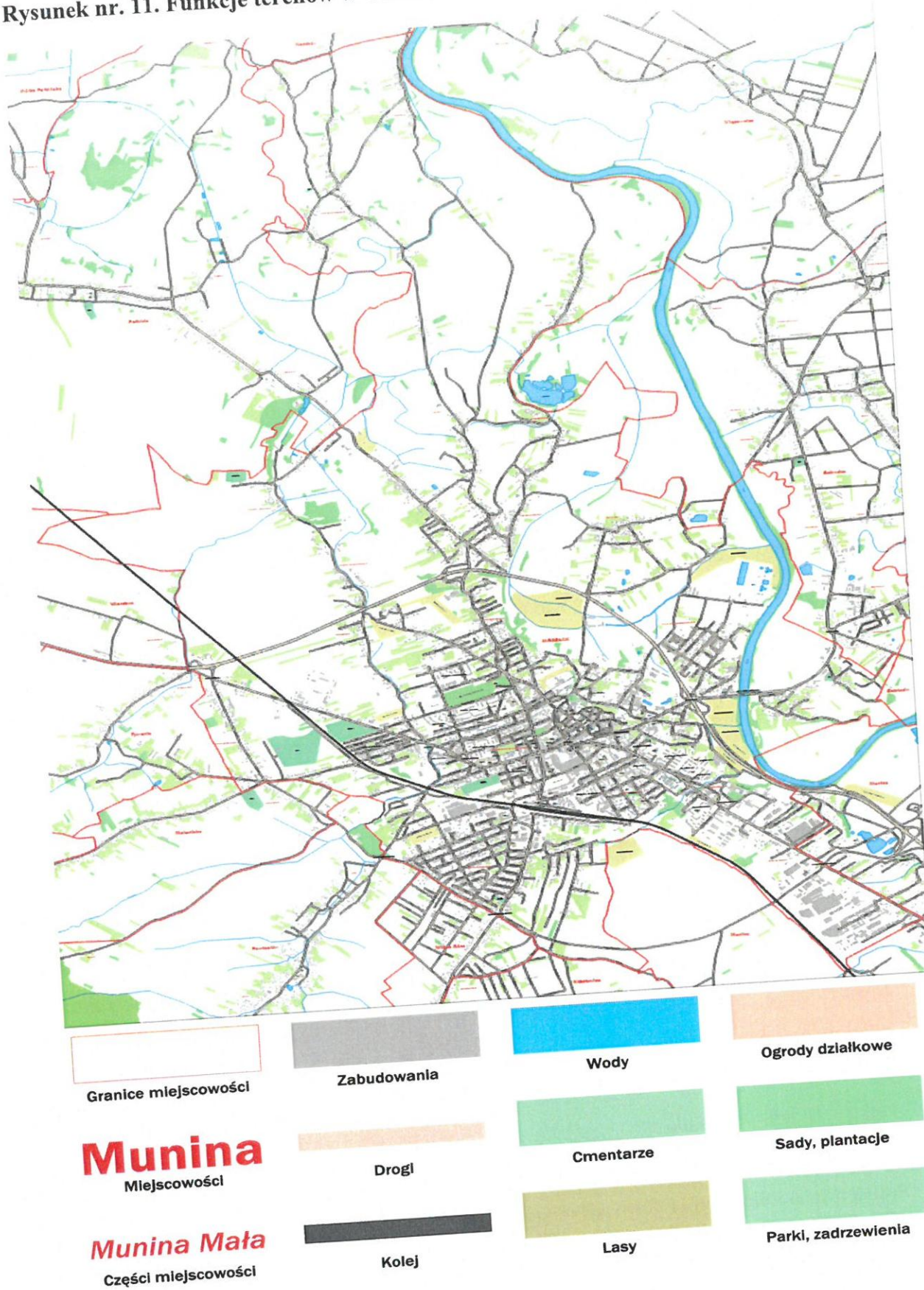
Model docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta jest zobrazowaniem spodziewanych, zaplanowanych w Strategii procesów rozwoju i ich wpływu m.in. na kształtowanie się struktur przestrzennych. Można go w skrócie ująć tak, jak w poniższym akapicie.

W 2027 r. Jarosław w pełni korzysta ze swojego położenia na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych, w niewielkiej odległości od centrów regionalnych. Bogate walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz zasoby materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz bazująca na nich zróżnicowana oferta turystyczna przyciągają turystów oraz gości z Polski i zagranicy. Rozwija się konkurencyjna gospodarka lokalna, powiązana z efektywnym systemem edukacji i aktywnością zawodową mieszkańców oraz pojawiają się nowe funkcje usługowe i handlowe, a w ramach wydzielonych stref aktywności gospodarczej rozwija się przemysł. Sprawne i efektywne zarządzanie Miastem, aktywna współpraca władz samorządowych, przedstawicieli sektora biznesu i organizacji pozarządowych zapewniają wysoką jakość i dostępność usług publicznych. Przyjęty, zrównoważony model rozwoju, z dbałością o środowisko i ład przestrzenny, procentuje tym, że Miasto jest miejscem przyjaznym i atrakcyjnym do życia, pracy, nauki i wypoczynku.

Biorąc pod uwagę, z jednej strony ukształtowanie terenu, historycznie ugruntowane użytkowanie przestrzeni (w tym sieć osadniczą), powiązania komunikacyjne, występujące zasoby naturalne i obszary cenne przyrodniczo, a także wiele innych uwarunkowań zastanych, a z drugiej strony, wskazane wcześniej w Strategii problemy, potrzeby i potencjały rozwojowe, wyodrębniono dwie zasadnicze strefy przestrzenne Miasta:

1. tereny, na których przewidywany jest rozwój zabudowy, wyodrębnione w oparciu o dominujące funkcje, które obejmują:
 - zachowanie staromiejskiej struktury historycznej Jarosławia,
 - funkcje usługowe,
 - funkcje mieszkaniowe,
 - funkcje przemysłowe i strefy aktywności gospodarczej,
2. tereny o innych dominujących funkcjach:
 - tereny zieleni,
 - tereny użytkowane rolniczo,
 - wody.

Rysunek nr. 11. Funkcje terenów w Gminie Miejskiej Jarosław.

Źródło: Opracowanie własne.

5.3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta – rozmieszczenie planowanych interwencji i planowane zmiany w przestrzeni gminy

Jarosław, jako Miasto leżące w obszarze strategicznej interwencji – obszary przygraniczne, wymaga również działań koncentrujących się na:

1. rozwoju i promowaniu wspólnego wykorzystania infrastruktury lokalnej,
2. ochronie wspólnego dziedzictwa naturalnego i kulturalnego,
3. rozwoju turystyki,
4. zapobieganiu zagrożeniom naturalnym i technicznym,
5. wspieraniu powiązań między obszarami miejskimi i wiejskimi,
6. poprawie dostępu do usług i sieci transportowych i telekomunikacyjnych,
7. wspieraniu przedsiębiorczości lokalnej wpływającej na rozwój inicjatyw lokalnych, w tym w wymiarze transgranicznym, służących zwiększeniu kreatywności społecznej i gospodarczej.

Krótką charakterystyka obszarów i kierunki interwencji:

- dla poprawy mobilności mieszkańców, a także wzmocnienia powiązań zewnętrznych, w tym z miastem regionalnym, zaplanowano przebudowy i budowy nowych dróg.
Potencjalne konflikty: lokalizacja inwestycji w wymiarze społecznym i ekologicznym, potrzebne działania informacyjno-edukacyjne i konsultacje społeczne,
- tereny wzdłuż ważnych dróg oraz węzłów komunikacyjnych są atrakcyjne dla inwestorów prywatnych. Możliwości zagospodarowania istniejących terenów w skali Miasta zostały wyczerpane. Planowane inwestycje drogowe stanowią jednak szansę na otwarcie nowych obszarów z przeznaczeniem pod rozwój przemysłu,
- mając na względzie, że dostępność komunikacyjna stanowi kluczowy czynnik dla atrakcyjności osadniczej, rynku pracy, turystycznej czy gospodarczej, zaplanowano budowę zintegrowanego centrum przesiadkowego wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą. Inwestycja będzie polegała na zagospodarowaniu terenu przy dworcu kolejowym poprzez wybudowanie centrum przesiadkowego, budowę miejsc postojowych dla rowerów, zajezdni dla autobusów MZK oraz miejsc do ładowania pojazdów elektrycznych. Dodatkowo zakłada się utworzenie systemu tras rowerowych prowadzących do centrum przesiadkowego. Inwestycja, dzięki zwiększeniu atrakcyjności transportu publicznego i form alternatywnych względem samochodu, przyczyni się do poprawy jakości środowiska w Mieście, w szczególności jakości powietrza,

- wymagania ustawowe, wskazują na konieczność zapewnienia na terenie Miasta nowych lokali socjalnych. Planuje się budowę budynku z lokalami spełniającymi warunki do zawarcia umowy najmu socjalnego lokalu, w tym dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Potencjalny konflikt społeczny co do lokalizacji inwestycji, potrzebne działania informacyjno-edukacyjne i konsultacje społeczne,
- w obszarze Rynku i Jarosławskiego Parku Kulturowego znajdują się zabytki kultury o dużej wartości historycznej oraz potencjale rozwojowym. Wokół nich wyznaczono strefę turystyczną. W zamierzeniu działania realizowane będą poprzez współpracę strony publicznej, NGOs i prywatnej,
- jakość środowiska i komfort życia mieszkańców stanowią priorytet władz Miasta. Mając to na względzie, a także biorąc pod uwagę uwarunkowania terenu, koszty realizacji i utrzymania inwestycji, wyznaczono obszary doposażenia w sieciową infrastrukturę techniczną. Rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej planuje się przede wszystkim w miejscach charakteryzujących się najwyższym przyrostem udzielonych pozwoleń na budowę. W przypadku pozostałych obszarów, promowane i wspierane będą głównie rozwiązania indywidualne i sąsiedzkie,
- w przestrzeni Miasta wskazano na potrzebę zachowania terenów rolniczych oraz ich ochrony i efektywnego wykorzystania zasobów w postaci gleb o wysokiej jakości i przydatności rolniczej. Potencjalny konflikt z właścicielami działek, którzy liczą na ich przekształcenie w działki budowlane,
- podejmując obowiązek ustawowy utworzenia co najmniej jednego stacjonarnego punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych w Mieście zaplanowano utworzenie nowoczesnego PSZOK przy ulicy Krakowskiej. Po jego uruchomieniu planuje się wygaszenie PSZOK przy ul. Raławickiej, usytuowanego w dość problematycznym miejscu wśród zabudowy jednorodzinnej,
- ze względu na ponadprzeciętne walory przyrodniczo-krajobrazowo-turystyczne obszarów Miasta wzdłuż rzeki San, zaplanowano zagospodarowanie atrakcyjnych przestrzeni Bulwarów nad Sanem pod kątem aktywnego wypoczynku i turystyki kajakowo-rowerowej,
- wydajność obecnie użytkowanych źródeł wody może być niewystarczająca w perspektywie obserwowanych zmian klimatycznych (często występujące susze). W związku z tym planuje się budowę zbiorników gromadzących wodę.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie miejskiej Jarosław.

I. Tereny zachowania staromiejskiej struktury historycznej Jarosławia

1. Charakterystyka: Obszar położony centralnie względem granic Miasta, kluczowy dla jego tożsamości, mający pełnić rolę funkcjonalnego i reprezentacyjnego centrum. Wyróżnia go historyczny układ urbanistyczny, którego elementem są Rynek, Jarosławski Park Kulturowy, a także rozwinięta funkcja turystyczno-usługowa.

2. Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

2.1. zachowanie historycznej tkanki i struktury przestrzennej,

2.2. kultywowanie tradycji handlowych Rynku,

2.3. podnoszenie walorów użytkowych oraz komercjalizacja funkcji turystycznej, z wykorzystaniem zasobu historycznego jako najważniejszego komponentu,

2.4. kształtowanie wizerunku Jarosławia,

2.5. zachowanie „żywego centrum Miasta”,

3. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

3.1. podporządkowanie nowej zabudowy historycznej kompozycji przestrzennej,

3.2. zachowanie targowej funkcji części Rynku,

3.3. przekształcanie istniejących placów i skwerów na przestrzenie przyjazne mieszkańcom i turystom,

3.4. zwiększenie udziału zieleni,

3.5. uspokajanie ruchu poprzez: priorytet komunikacji pieszej, rowerowej i zbiorowej, ograniczanie ruchu samochodowego, dążenie do powiększania powierzchni przeznaczonej do ruchu pieszego,

3.6. budowa miejsc parkingowych poza ścisłym centrum Rynku,

3.7. dostosowanie części Rynku do organizacji wydarzeń o charakterze kulturalnym, rozrywkowym, integracyjnym, plenerowym.

II. Tereny o funkcjach usługowych:

1. Charakterystyka: Obszary administracyjno-usługowe, istotne ze względu na obsługę mieszkańców Miasta oraz gmin wchodzących w skład powiatu jarosławskiego, a także skupiające miejsca pracy. W obszarach tych zlokalizowane są m.in. instytucje i obiekty użyteczności publicznej, punkty handlowo-usługowe, w tym wielkopowierzchniowe, tereny obsługi komunikacji o znaczeniu ponadlokalnym.

2. Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- 2.1. budowanie roli miasta jako lokalnego lidera usług i handlu,
- 2.2. porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej,
- 2.3. zwiększanie potencjału gospodarczego, w tym wzmacnianie istniejących funkcji usługowych i komercyjnych,
- 2.4. Podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług.
3. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:
 - 3.1. kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych,
 - 3.2. kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych,
 - 3.3. mieszanie i dodawanie funkcji,
 - 3.4. zwiększenie udziału zieleni,
 - 3.5. zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej (układ drogowy, komunikacja zbiorowa, infrastruktura piesza i rowerowa, węzeł przesiadkowy),
 - 3.6. dobra organizacja miejsc parkingowych przy kluczowych obiektach.

III. Tereny o funkcjach mieszkaniowych – zabudowa wielorodzinna:

1. Charakterystyka: Obszary zabudowy mieszkaniowej z przewagą zabudowy wielorodzinnej, wpisującej się w kontekst osiedli, oraz jednorodzinnej o dużym zagęszczeniu w mieście, z częściowo obecną funkcją usługową.
2. Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:
 - 2.1. podnoszenie jakości życia i zamieszkania,
 - 2.2. zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Miasta dla budownictwa wielorodzinnego o niskiej intensywności oraz jednorodzinnej o wysokiej intensywności,
 - 2.3. kształtowanie, porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej,
3. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:
 - 3.1. kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych,
 - 3.2. kreowanie połączeń z układem zewnętrznym: komunikacyjnych i kompozycyjnych, w tym z terenami aktywnymi przyrodniczo,
 - 3.3. zapewnienie dla terenów zabudowy mieszkaniowej dostępności terenów zieleni oraz estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych (integrujących mieszkańców),

3.4. zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej (układ drogowy, komunikacja zbiorowa, infrastruktura rowerowa i piesza),

3.5. dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły, place zabaw, skwery) i możliwie pełnej dostępności infrastruktury technicznej (mediów miejskich).

IV. Tereny o funkcjach mieszkaniowych – zabudowa jednorodzinna:

1. Charakterystyka: Obszary mieszkaniowe z przewagą zabudowy jednorodzinnej oraz zagrodowej, zlokalizowane poza centrum Miasta i przede wszystkim wzdłuż istniejących ulic, które charakteryzują się tradycyjnymi cechami rozplanowania i sposobem sytuowania zabudowy.

2. Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

2.1. podnoszenie jakości życia i zamieszkania,

2.2. zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Miasta dla budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego,

2.3. kształtowanie, porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej,

2.4. ochrona krajobrazu kulturowego dawnych układów ruralistycznych.

3. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

3.1. utrzymanie i kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy, z możliwością jej uzupełnienia,

3.2. dopuszczenie drugiej linii zabudowy na zapleczu istniejących budynków usytuowanych wzdłuż ulic o mniejszym zagęszczeniu zabudowy,

3.3. kreowanie połączeń z układem zewnętrznym: komunikacyjnych i kompozycyjnych, w tym z terenami aktywnymi przyrodniczo,

3.4. kształtowanie zieleni m.in. poprzez powiązanie z usługami sportu i rekreacji,

3.5. zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej m.in. poprzez układ dróg publicznych, rowerowe połączenia z częścią historyczną Miasta wzdłuż ciągów drogowych,

3.6. dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły, place zabaw, skwery),

3.7. prowadzenie infrastruktury technicznej ograniczone przede wszystkim do dróg publicznych, bazujące na analizie potrzeb i rachunku ekonomicznym.

V. Tereny o funkcjach przemysłowych i strefy aktywności gospodarczej:

1. Charakterystyka: Obszary pełniące kluczową rolę dla rozwoju gospodarczego Miasta, zlokalizowane w większości wzdłuż linii kolejowej i drogi gminnej nr 111319 (dawnej „4”)

także w sąsiedztwie planowanych inwestycji drogowych i wyznaczonych stref aktywności ekonomicznej (tereny inwestycyjne oraz SSE Mielec).

2. Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- 2.1. zwiększanie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej gminy,
- 2.2. porządkowanie, uzupełnianie i kreowanie nowej struktury przestrzennej,
- 2.3. koncentracja obszarów wzdłuż obecnych i planowanych ciągów komunikacyjnych,
- 2.4. minimalizowanie negatywnych skutków dla ludzi, infrastruktury i środowiska, w tym stały monitoring.

3. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- 3.1. budowa drugiego mostu na rzece San na terenie Miasta,
- 3.2. połączenie z ponadlokalnym układem komunikacyjnym,
- 3.3. tworzenie układu kompozycyjno-komunikacyjnego zapewniającego dostępność oraz dobrą dystrybucję terenów i ich obsługę,
- 3.4. uwzględnienie zapotrzebowania na miejsca parkingowe dla nowej zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów,
- 3.5. ograniczenie negatywnego wpływu terenów aktywności gospodarczej na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz (np. strefowanie zabudowy, tworzenie pasów zieleni izolacyjnej i granic przestrzennych, ograniczenia w zasklepianiu gleby),
- 3.6. zwiększenie powierzchni terenów zieleni,
- 3.7. wyposażenie terenów zabudowy techniczno-produkcyjnej w kanalizację sanitarną i nakaz odprowadzania ścieków do kanalizacji sanitarnej,
- 3.8. uzbrajanie terenów proporcjonalnie do stopnia zainwestowania i zagospodarowania,
- 3.9. zapewnienie odpowiednich parametrów infrastruktury liniowej.

VI. Tereny zieleni – skwery, park miejski, obszar Natura 2000 wzdłuż rzeki San:

1. Charakterystyka: Obszary zieleni kluczowe dla systemu przyrodniczego, położone głównie we wschodniej i centralnej części Miasta, pełniące głównie role: klimatyczno-biologiczną, krajobrazową oraz rekreacyjno-społeczną.

2. Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- 2.1. zachowanie, ochrona i zrównoważone wykorzystanie systemu przyrodniczego,
- 2.2. zwiększenie ilości i dostępności terenów zieleni,
- 2.3. przeciwdziałanie degradacji środowiska dla zapewnienia harmonijnego rozwoju życia mieszkańców Miasta,

2.4. wykorzystanie terenów zieleni oraz ich najbliższego sąsiedztwa dla realizacji programów z zakresu rekreacji i wypoczynku (także sportu czy turystyki) oraz ochrony zdrowia i edukacji (ścieżki edukacyjne, szlaki turystyczne).

3. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

3.1. zachowanie i tworzenie nowych terenów zieleni,

3.2. wyznaczanie ścieżek edukacyjnych wyposażonych w miejsca parkingowe, infrastrukturę rowerową, tablice informacyjne i małą architekturę, umożliwiającą edukację, rekreację i wypoczynek, w szczególności w sąsiedztwie terenów zabudowy mieszkaniowej.

VII. Tereny zieleni – zieleń urządzona, strefy rekreacyjno-wypoczynkowe i obszary o funkcjach turystycznych:

1. Charakterystyka: Obszary dopełniające system przyrodniczy, pełniące głównie rolę rekreacyjno-społeczną i turystyczną.

2. Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

2.1. zwiększenie powierzchni i dostępności terenów zieleni,

2.2. wykorzystanie potencjału przyrodniczego do stworzenia atrakcyjnej oferty aktywnego spędzania czasu wolnego (sport, rekreacja, wypoczynek, turystyka),

2.3. poprawa jakości zamieszkania oraz atrakcyjności osadniczej,

2.4. zachowanie i ochrona systemu przyrodniczego oraz krajobrazu,

2.5. poprawa warunków klimatycznych.

3. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

3.1. zachowanie i tworzenie terenów zieleni, obszarów rekreacyjno-wypoczynkowych, sportowych i turystycznych z dużym udziałem terenów aktywnych przyrodniczo,

3.2. porządkowanie istniejących i tworzenie nowych zespołów zieleni,

3.3. zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej: pieszej, rowerowej, transportu zbiorowego oraz samochodowej,

3.4. dopuszczenie lokalizacji obiektów budowlanych związanych z funkcją obszarów i usługami wspierającymi te funkcje, w tym niezbędnej infrastruktury – przy założeniu minimalizowania negatywnego oddziaływania obiektów na krajobraz,

3.5. zapewnienie dużego udziału zieleni wysokiej.

VIII. Tereny użytkowane rolniczo:

1. Charakterystyka: Grunty orne, łąki, pastwiska zlokalizowane głównie w części północno-wschodniej oraz zachodniej.

2. Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

2.1. zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej,

2.2. zachowanie i ochrona systemu przyrodniczego.

3. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

3.1. utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi oraz otuliną biologiczną cieków wodnych,

3.2. kontynuacja rolniczego sposobu użytkowania terenów, szczególnie w obrębie zwartych kompleksów gleb o wysokiej jakości i przydatności rolniczej,

3.3. przeciwdziałanie rozdrobnieniu arealu rolnego,

3.4. realizacja programu zalesień gruntów najsłabszych, nieużytków i gruntów rolniczo nieprzydatnych,

3.5. wprowadzenie zakazu wyznaczania nowych terenów zabudowy poza terenami istniejącego zainwestowania (możliwość uzupełnienia istniejącej zabudowy – w dostosowaniu do lokalnych uwarunkowań przy pełnej ochronie wartościowych kompleksów rolnych, przyrodniczych, lokalnego krajobrazu oraz tradycji),

3.6. wprowadzenie zakazu lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko,

3.7. możliwe przekształcenia gruntów rolnych w tereny o innym użytkowaniu, jak: agroturystyka, turystyka, rekreacja, sport, wypoczynek, produkcja energii ze źródeł odnawialnych, parki i inne tereny zieleni urządzonej,

3.8. priorytet dla zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.

IX. Wody:

1. Charakterystyka: Rzeka San, zbiorniki i ciekі wodne w przestrzeni Miasta oraz ich bezpośrednia otulina biologiczna.

2. Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

2.1. zachowanie istniejącego systemu rzeki, zbiorników i cieków wodnych, dążenie do poprawy klas czystości wód na obszarze całej gminy,

2.2. wykorzystanie rzeki San, zbiorników i cieków wodnych dla rozwoju funkcji związanych ze sportem, rekreacją, wypoczynkiem czy turystyką, przy pełnej ochronie systemu przyrodniczego,

2.3. prowadzenie działań zmierzających do zagęszczenia towarzyszącej sieci ekologicznej.

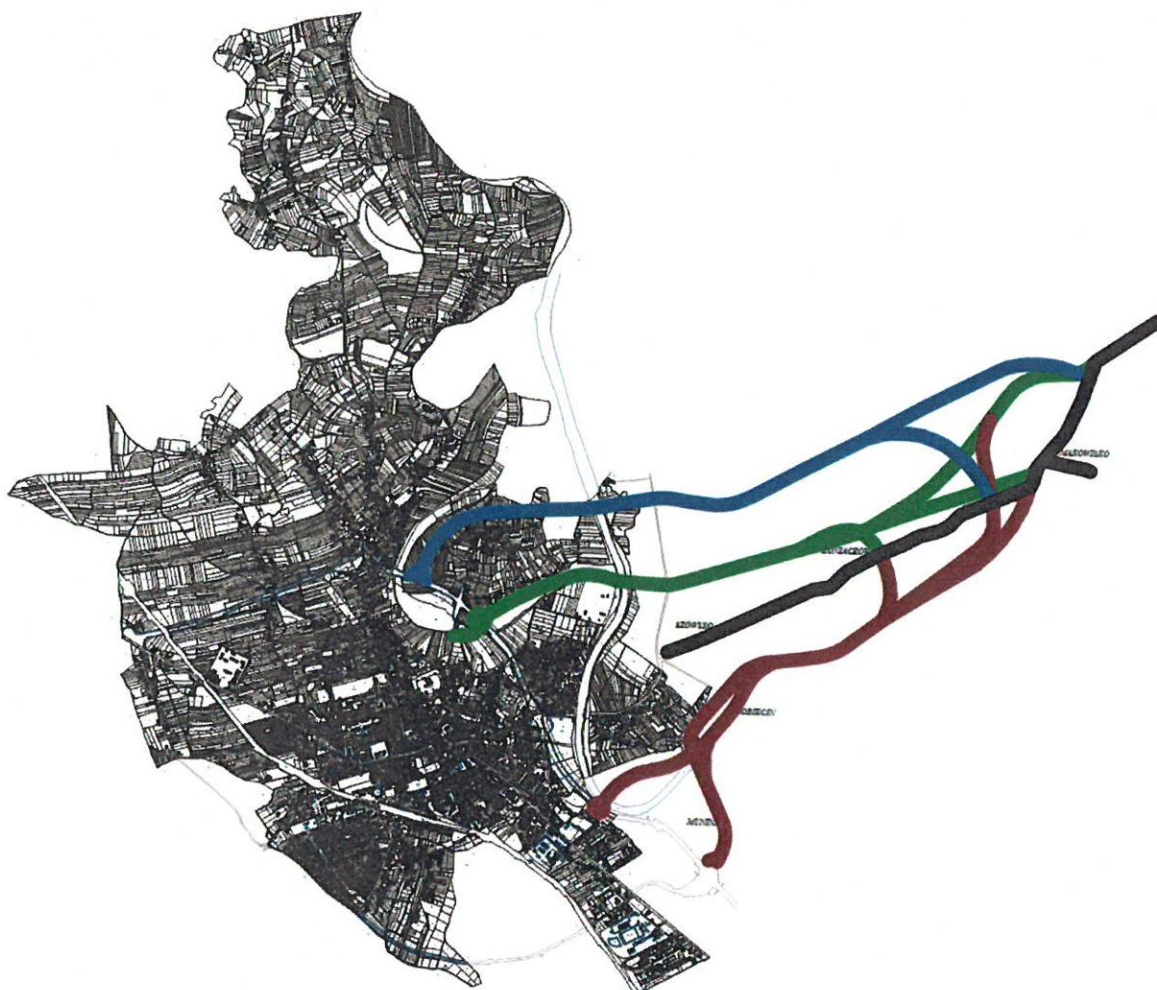
3. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

3.1. ochrona bezpośredniej otuliny biologicznej cieków wodnych zasadniczo z zakazem zabudowy kubaturowej (wyjątki: funkcje związane ze sportem, rekreacją, wypoczynkiem czy turystyką),

3.3. wprowadzenie zakazu podejmowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Rysunek nr 12. Plan Miasta z Planami nowego mostu na rzece San.

Poniżej przedstawiono załącznik graficzny do planów budowy nowej przeprawy mostowej w kierunku wschodnim. Obecnie trwają prace związane z projektowaniem przeprawy, do wykonania wybrano wariant oznaczony kolorem purpurowym. Jest to jednak wariant najmniej optymalny dla mieszkańców Jarosławia, dlatego należy zadbać o budowę kolejnego mostu w przyszłości zlokalizowanego na terenie miasta np. wariant zielony lub granatowy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie EW MAPA – wersja dla Urzędu Miasta Jarosławia.

Rysunek nr 13. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy miejskiej Jarosław – rozmieszczenie planowanych inwestycji i planowane zmiany w przestrzeni Gminy.

Poniżej przedstawiono stany własności gruntów na terenie Miasta. Kolorem żółtym oznaczono tereny będące własnością Gminy miejskiej Jarosław. Kolorem żółtym z purpurową obwódką oznaczono tereny inwestycyjne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie EW MAPA – wersja dla Urzędu Miasta Jarosławia.

Rysunek nr 14. SSE Europark Mielec Strefa 1 LEAR ul. 3 Maja i Strefa 2 przy ul. Krakowskiej.

Poniżej przedstawiono strefy inwestycyjne SSE Europark Mielec. Obszary zlokalizowane przy ul. Krakowskiej oraz przy ul. 3-go Maja oznaczono kolorem zielonym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie EW MAPA – wersja dla Urzędu Miasta Jarosławia.

6. Obszary Strategicznej Interwencji wraz z zakresem planowanych działań

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) są przejawem zintegrowanego podejścia i mają na celu ukierunkowanie działań do konkretnych obszarów i dopasowanie ich do potrzeb i możliwości tych obszarów. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 proponuje OSI jako istotny element polityki regionalnej. Wśród OSI wskazanych na poziomie krajowym, znalazły się m.in.: obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno – gospodarcze oraz Wschodnia Polska. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju w województwie podkarpackim wskazuje 11 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze: Przemyśl, Sanok, Jasło, Jarosław, Mielec, Krosno, Dębica, Nisko, Stalowa Wola, Tarnobrzeg, Przeworsk, dla których zostały utworzone miejskie obszary funkcjonalne na poziomie regionalnym. Z kolei do obszarów zmarginalizowanych zaliczono 65 gmin. W celu uzyskania komplementarności działań na poziomie regionalnym i lokalnym ważnym jest ukierunkowanie obszarów zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2030. Strategia wojewódzka wprowadza koncept regionalnych OSI.

Samorząd Województwa do objęcia specjalnym wsparciem wskazał następujące regionalne obszary strategicznej interwencji: subregionalne bieguny wzrostu i miejskie obszary funkcjonalne, miasta powiatowe i małe, Rzeszów i Rzeszowski Obszar Funkcjonalny, obszary wiejskie, obszary zagrożone trwałą marginalizacją w województwie, obszar Bieszczad oraz obszar gmin „Błękitnego Sanu”.

Miasto Jarosław wpisuje się w poniższe Regionalne Obszary Strategicznej Interwencji:

1. policentryczne miejskie układy osadnicze, w ramach których postawiono na:
 - a. wzmocnienie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmacnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej, wśród działań założono:
 - i. umocnienie pozycji biegunów wzrostu w oparciu o ich potencjał w celu podniesienia ich pozycji w hierarchii ośrodków rozwoju na poziomie regionu i kraju,
 - ii. podejmowanie działań przeciwdziałających pogarszaniu się sytuacji społeczno-ekonomicznej w sytuacji ewentualnego zastoju gospodarczego wynikającego z uwarunkowań kryzysowych, w tym epidemii COVID-19 w 2020 r.,
 - iii. wzmocnienie rdzeni biegunów wzrostu w zakresie realizowanych funkcji miastotwórczych,
 - iv. wsparcie biegunów wzrostu w zakresie wykorzystania potencjałów endogenicznych,

- v. rozwój kapitału ludzkiego poprzez poprawę jakości edukacji oraz zróżnicowanie oferty edukacyjnej i popularyzującą naukę z wykorzystaniem innowacji,
- vi. rozwój usług publicznych i podniesienie ich jakości, m.in. w zakresie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego,
- vii. poprawa ładu przestrzennego obszaru poprzez integrację planowania przestrzennego,
- viii. poszerzenie oferty kulturalnej i zwiększenie udziału mieszkańców w życiu kulturalnym regionu,
- ix. wykorzystanie potencjału turystycznego ośrodków poprzez kreowanie różnorodnych produktów turystycznych,
- x. wsparcie uczelni oraz szkół poprzez włączanie ich w lokalne i regionalne programy promocji, a także uwzględnienie ich funkcjonowania w ofertach inwestycyjnych;
- b. rozwój potencjału gospodarczego miast, ze szczególnym uwzględnieniem biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne oraz wiejskie z uwagi na podnoszenie jakości życia mieszkańców, wśród działań założono:
 - i. rozwój obszarów dla potencjalnych inwestorów pod kątem możliwości rozwoju stref działalności gospodarczej,
 - ii. wspieranie rozwoju strefy działalności gospodarczej w kierunku powstawania i efektywnego funkcjonowania przedsiębiorstw wraz z oddziaływaniem na obszary wiejskie,
 - iii. kreowanie nowych miejsc pracy oraz zwiększenie wartości PKB poprzez rozwój sektora usług i przedsiębiorstw,
 - iv. zniwelowanie istniejących barier transgranicznych i zacieśnienie współpracy gospodarczej z przedsiębiorstwami z Ukrainy i Słowacji,
 - v. wprowadzenie w ośrodkach miejskich rozwiązań wpisujących się w ideę Smart City,
 - vi. kształtowanie miejskich terenów zieleni w nawiązaniu do idei: „zielone miasta”,
 - vii. wsparcie rozwoju biegunów wzrostu z wykorzystaniem ich potencjału turystycznego i rekreacyjnego;
- c. rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu, wśród działań założono:
 - i. zwiększenie spójności terytorialnej obszarów funkcjonalnych poprzez budowę, rozbudowę oraz modernizację infrastruktury kolejowej,
 - ii. modernizację i rozwój infrastruktury dróg lokalnych w celu zwiększenia spójności obszarów funkcjonalnych miast,

iii. rozwój transportu publicznego, w tym poprzez modernizację i rozwój infrastruktury w celu efektywniejszego przemieszczania się wewnątrz obszarów funkcjonalnych oraz między nimi, iv. wspieranie systemu zrównoważonego transportu wraz węzłami intermodalnymi typu P&R, B&R, v. rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się na krótkich odcinkach oraz służących rekreacji;

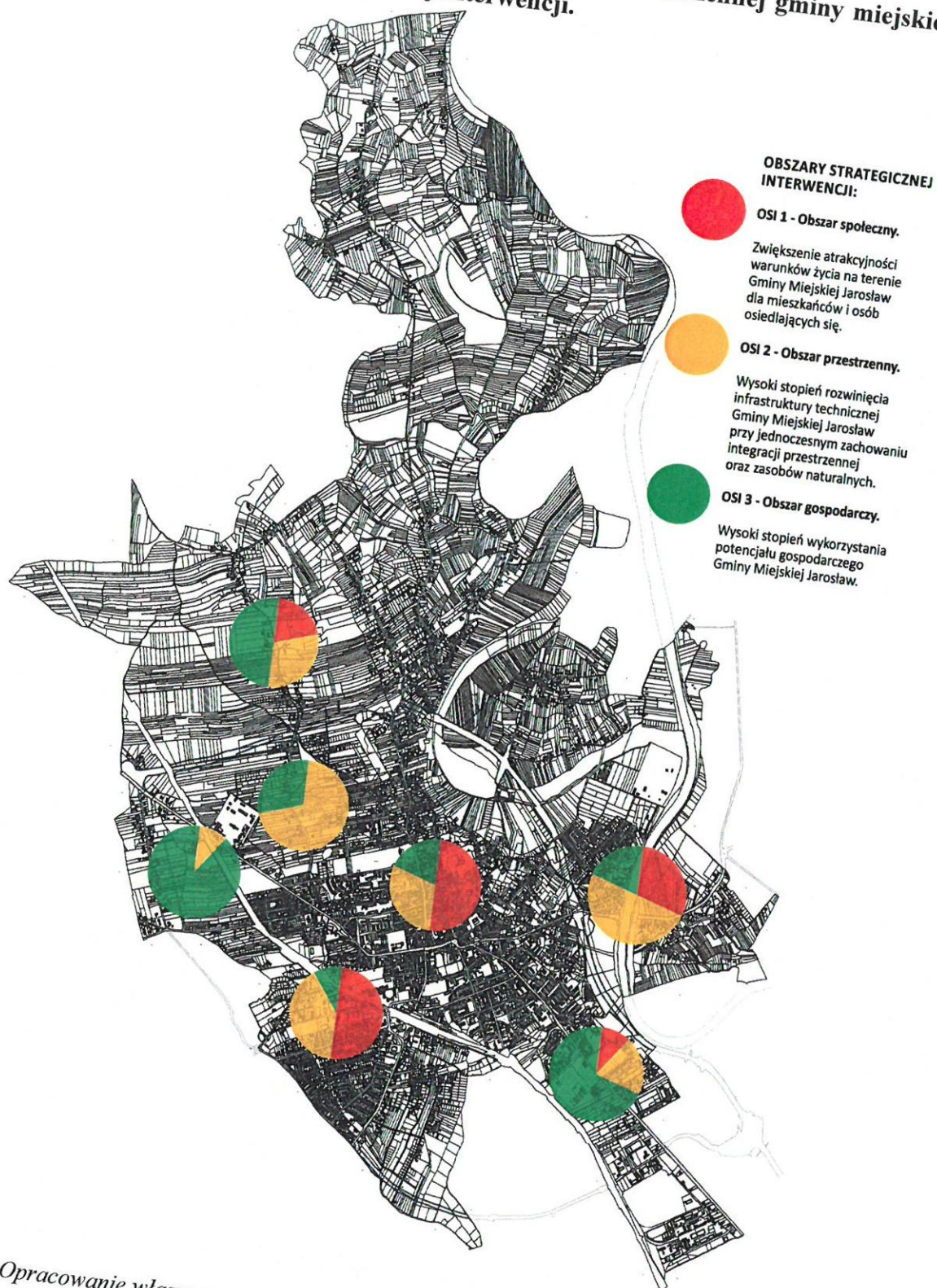
2. obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju, w ramach których postawiono m.in. na rozwój i wspieranie obszaru gmin „Błękitnego Sanu”, z uwagi na położenie gmin wzdłuż biegu rzeki San. Podejmowane działania będą miały na celu kompleksowe rozwiązanie problemów gospodarki wodno-kanalizacyjnej oraz wykorzystanie atutów dla pobudzenia rozwoju gospodarczego gmin poprzez rozwój infrastruktury turystycznej, w celu poprawy jakości życia mieszkańców.

Miasto Jarosław będąc członkiem MOF Jarosław – Przeworsk ma warunki do stymulowania procesów prorozwojowych. Ponadto ma predyspozycje do rozwoju funkcji kulturalnych oraz gospodarczych, w szczególności rozwijania powiązań z Ukrainą. Natomiast bogate zasoby materialnego dziedzictwa kulturowego predysponują do rozwoju turystyki, w tym turystyki kulturowej. W nowej perspektywie finansowej 2021-2027 instrument terytorialny – zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT) będzie wykorzystywany do wspierania miejskich obszarów funkcjonalnych. Celem ZIT jest realizacja partnerskich projektów przyczyniających się do rozwiązywania problemów i wspólnego zaspokajania potrzeb obszaru objętego ZIT. Poza wskazaniem komplementarności z dokumentami strategicznymi istotnym jest określenie OSI na poziomie lokalnym i samego miasta. Podstawą wyodrębnienia lokalnym obszarów jest zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy, zdiagnozowany na podstawie identyfikacji deficytów i potrzeb rozwojowych, a także ich potencjałów stanowiących podstawę ich dalszego rozwoju. Co oznacza, że OSI na poziomie lokalnym zależą od sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy, oraz od przyjętych kierunków rozwoju. W ramach Strategii Rozwoju Miasta Jarosławia wyodrębniono 3 lokalne obszary strategicznej interwencji:

1. obszar społeczny obejmujący obszar rewitalizacji wraz z dziedzictwem kulturowym/zabytkami. Zwiększenie atrakcyjności warunków życia na terenie Gminy Miejskiej Jarosław dla mieszkańców i osób osiedlających się,
2. obszar gospodarczy wyznaczony pod strefę aktywności gospodarczej/inwestycyjnej. Wysoki stopień wykorzystania potencjału gospodarczego Gminy miejskiej Jarosław,
3. obszar przestrzenny dotyczący infrastruktury i środowiska. Wysoki stopień rozwinięcia infrastruktury technicznej Gminy Miejskiej Jarosław przy jednoczesnym zachowaniu integracji przestrzennej oraz zasobów naturalnych.

Obszary strategicznej interwencji zostały przedstawione w załączniku graficznym, stanowiącym rysunek nr 15.

Rysunek nr 15. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy miejskiej Jarosław wraz z Obszarami Strategicznej Interwencji.

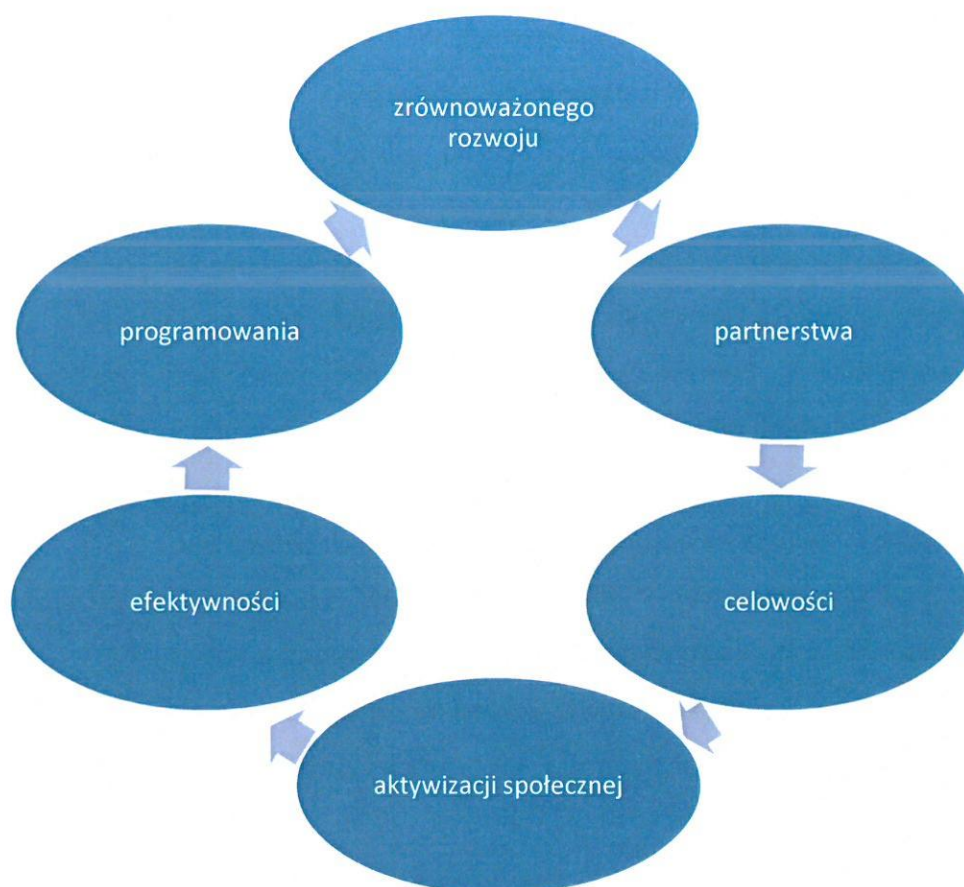
Źródło: Opracowanie własne na podstawie EW MAPA – wersja dla Urzędu Miasta Jarosławia.

7. System realizacji Strategii

Dla zapewnienia skuteczności wdrażania Strategii proces ten będzie opierał się o kilka podstawowych zasad, w tym w szczególności o zasady:

- zrównoważonego rozwoju: społecznego, gospodarczego i infrastrukturalnego, który powinien odbywać się z zachowaniem równowagi przyrodniczej w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności, zarówno współczesnego, jak i przyszłych pokoleń,
- partnerstwa – polityka rozwoju będzie prowadzona przy współpracy licznych zaangażowanych partnerów społeczno-gospodarczych,
- celowości - zarówno działania prorozwojowe, jak i bieżące władz Miasta ukierunkowane są na osiągnięcie celów określonych w Strategii,
- aktywizacji społecznej – działania realizujące Strategię Rozwoju Miasta mają być ukierunkowane na aktywizację szerokiej grupy mieszkańców,
- efektywności - działania władz Miasta mają być ukierunkowane na optymalizację i maksymalizację korzyści dla jego mieszkańców i podnoszenia jakości życia w Mieście,
- programowania - proces wdrażania Strategii odbywa się w kilku określonych etapach w oparciu o przygotowany program wdrażania.

Rysunek nr 16. Podstawowe zasady realizacji Strategii.

Źródło: Opracowanie własne.

Do głównych instrumentów procesu wdrażania Strategii zaliczyć należy plan wdrożeniowy. Głównym elementem tego opracowania powinna być lista projektów i zadań przewidzianych do realizacji wraz ze szczegółowym harmonogramem rzeczowo-finansowym. Obok planu wdrażania powinny zostać opracowane lub zaktualizowane podstawowe programy strategiczne Miasta w obszarach wymagających intensywnych działań wynikających z potrzeby przełamania zidentyfikowanych barier lub wsparcia niewykorzystanych potencjałów.

Tabela nr 1. Programy strategiczne Miasta.

Lp.	Nazwa programu	Ramowy zakres programu
1.	Program aktywizacji gospodarczej Miasta	- Wyznaczenie obszarów strefy aktywności gospodarczej wraz z określeniem potrzeb inwestycyjnych ze szczególnym uwzględnieniem działalności produkcyjnej oraz transportowej i logistycznej. - Opracowanie koncepcyjne struktury organizacyjnej podmiotu prowadzącego działania promocyjne i pobudzające przedsiębiorczość na obszarze Miasta oraz całego obszaru funkcjonalnego.
2.	Program Rewitalizacji Miasta	- Wyznaczenie obszarów zdegradowanych w mieście Jarosław i określenie charakteru działań rewitalizacyjnych na danym obszarze. - Określenie potrzeb inwestycyjnych w zakresie rewitalizacji oraz innych pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuacje kryzysową - Określenie działań aktywizacyjnych społeczności poszczególnych stref/ Opracowanie mechanizmów włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji.
3.	Program Rozwoju Lokalnego	- Wysoka Jakość środowiska przyrodniczego/naturalnego oraz adaptacja do zmian klimatu. - Poprawa komfortu życia i jakości życia z aktywną i zaangażowaną społecznością lokalną poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii. - Atrakcyjna przestrzeń dla rozwoju gospodarczego wykorzystująca wewnętrzne i zewnętrzne potencjały rozwojowe, w tym tradycje kupieckie.
4.	Plan Rozwoju Instytucjonalnego	- Transformacja cyfrowo – systemowa w celu poprawy zarządzania miastem i współtworzenia go przez mieszkańców. - Poprawa komfortu życia mieszkańców poprzez wzrost kompetencji i jakości świadczonych usług oraz rozwój e-usług. - Poprawa komfortu życia mieszkańców poprzez nowoczesne zarządzanie miastem i współpracę

		lokalną. Działanie: Nowoczesne zarządzanie miastem i współpraca lokalna. • Zwiększenie zaangażowania mieszkańców na rzecz współtworzenia Miasta.
5.	Strategia Rozwoju Elektromobilności w Jarosławiu na lata 2020-2035	Zakres opracowania obejmuje informacje na temat: • charakterystyki Miasta, • stanu jakości powietrza, • obecnego systemu komunikacyjnego, • istniejącego systemu energetycznego, • planowanych działań z zakresu wdrażania elektromobilności.
6.	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej	• Określenie działań i uwarunkowań, służących redukcji emisji zanieczyszczeń powietrza ze szczególnym uwzględnieniem emisji pyłów i CO₂. • Inwentaryzacja gazów cieplarnianych oraz pyłów.
7.	Program ochrony środowiska dla Miasta Jarosławia	• Diagnoza stanu środowiska naturalnego Miasta. • Główne problemy ekologiczne oraz sposoby ich rozwiązania. • Harmonogram działań i źródła ich finansowania.

Źródło: Opracowanie własne.

Ostatnią grupę instrumentów realizacyjnych stanowią będą projekty, działania i zadania przygotowywane przez wydziały Urzędu Miasta oraz jednostki podległe. Komórki Urzędu i odpowiednie podmioty powinny corocznie przygotowywać propozycje tego typu działań zgodnie z załączonym wzorem karty.

Rysunek nr 17. Instrumenty wdrażania Strategii.

Źródło: Opracowanie własne.

Należy podkreślić, że Strategia Rozwoju Miasta w wielu kwestiach wskazuje na potrzebę podejmowania działań niebędących zadaniami własnymi gminy, wynikającymi z przepisów prawa.

Z tego też względu władze Miasta, poza realizacją zadań własnych, powinny w aktywny sposób prowadzić działania inicjujące i wspierające wobec innych podmiotów, które realizując własne zamierzenia wpływają na rozwój Miasta.

Wdrażanie Strategii oraz jego monitorowanie to procesy wielopodmiotowe. Muszą one być realizowane w oparciu o szerokie partnerstwo podmiotów publicznych i prywatnych. Do podmiotów, od których aktywności zależy powodzenie i skuteczność polityki rozwoju zaliczamy:

- przedsiębiorców lokalnych kreujących lokalne polityki rozwoju, w aspekcie rynku pracy, jak również w zakresie sektorowym,
- lokalne środowiska liderów, w tym w szczególności NGO,
- mieszkańców o wysokim potencjale aktywności i przedsiębiorczości.

Podstawowym podmiotem realizującym Strategię Rozwoju Miasta są jego organy, tj. Rada Miasta, Burmistrz Miasta oraz administracja publiczna samorządu lokalnego, w głównej mierze Urząd Miasta Jarosławia.

W ramach działającej struktury organizacyjnej Urzędu Miasta Jarosławia proponuje się wyodrębnić stałego Zespołu Zadaniowego ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii. W skład tego ciała wejść powinny osoby kierujące komórkami Urzędu Miasta tj. Biura Strategii i Pozyskiwania Funduszy, Wydziału Infrastruktury Technicznej, Wydziału Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Wydziału Oświaty i Sportu, Wydziału Spraw Społecznych i Obronnych oraz Wydziału Finansowo-Księgowego, przedstawiciele Wieloosobowego Stanowiska ds. Zamówień Publicznych i Wieloosobowego Stanowiska ds. Informatyki i Przetwarzania Danych, Samodzielne Stanowisko ds. Audytu. Ponadto w zakresie działań merytorycznych komórek organizacyjnych Urzędu Miasta powinny zostać zapisane obowiązki związane z aktywnym kreowaniem, realizacją i monitorowaniem projektów prorozwojowych wdrażających Strategię.

Rysunek nr 18. Układ podmiotowy realizacji Strategii.

Rada Miasta Jarosławia	
	• podejmowanie uchwały w sprawie przyjęcia Strategii, • nadzór nad realizacją Strategii, • inicjowanie i wspieranie działań w zakresie wdrażania Strategii.
Burmistrz Miasta Jarosławia	
	• dokonanie podziału zadań w zakresie wdrażania Strategii pomiędzy komórki organizacyjne Urzędu Miasta, • zatwierdzanie planu wdrażania Strategii, • informowanie Rady Miasta o stanie realizacji Strategii, • zatwierdzanie raportów monitoringowych Strategii, • nawiązywanie partnerstw na rzecz realizacji Strategii.
Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii	
	• opracowanie raportów z realizacji Strategii, • identyfikacja problemów w procesie wdrażania, • wypracowanie rekomendacji dla Burmistrza Miasta, • kreowanie nowych projektów strategicznych z uwzględnieniem możliwości i potrzeb, • nawiązywanie kontaktów z potencjalnymi partnerami procesu wdrażania Strategii, • prowadzenie stałego monitoringu wewnętrznych i zewnętrznych środków, które będą mogły być wykorzystane na rzecz realizacji projektów.

Odpowiednie Wydziały Urzędu Miasta i jednostki organizacyjne
• dostarczanie informacji do monitorowania, • tworzenie projektów własnych oraz w partnerstwie ze środowiskami branżowymi, • bezpośrednia realizacja projektów merytorycznie odpowiadających kompetencjom wydziałów i jednostek, • gromadzenie danych do wskaźników realizacji celów i oceny zmian w Gminie, • tworzenie planów wykonania zadań wydziału wpisujących się w realizację Strategii, • koordynowanie programów branżowych realizujących Strategię zgodnie z kompetencjami komórki organizacyjnej, • działania organizacyjne na rzecz wdrażania konkretnych działań i projektów, w tym pozyskiwanie partnerów wdrażania.

Źródło: Opracowanie własne.

7.1. Monitoring działań i ich rezultatów

Sukces procesu wdrażania Strategii i osiągnięcia zawartych w niej celów zależy od umiejętności reagowania na zachodzące zmiany oraz wychwycenia odchyleń od zamierzonej ścieżki realizacyjnej. Z tego też względu opracowanie zestawu wskaźników oceniających postępy realizacji zakładanych celów, a także zdefiniowanie zakresu działań i kompetencji poszczególnych uczestników procedury związanej z monitoringiem i ewaluacją Strategii jest ważnym elementem planowania i zarządzania strategicznego.

Monitoring Strategii ma za zadanie, z jednej strony, dostarczenie informacji o zgodności lub też odstępstwach od założeń strategicznych, a z drugiej, o dynamice i kierunkach zmian zachodzących w otoczeniu Miasta. Wymaga to podejmowania działań o charakterze analitycznym i diagnostycznym, umożliwiających prowadzenie ciągłej obserwacji procesu wdrażania Strategii i stwarzających podstawy do podjęcia działań korygujących.

Dla zapewnienia skuteczności procesu monitorowania Strategii komórki organizacyjne Urzędu Miasta oraz jednostki organizacyjne włączone w proces wdrażania powinny realizować zadania związane z monitorowaniem procesu wdrażania. Poszczególne komórki i jednostki powinny dostarczać informacji o skuteczności i efektywności projektów i działań podejmowanych w kolejnych latach, Zespołowi Zadaniowemu ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii, zwanemu dalej Zespołem Zadaniowym, powołanemu w strukturach Urzędu Miasta. Ramowy wzór karty dotyczącej realizowanych projektów, działań czy też zadań przedstawiono w wytycznych wdrożeniowych.

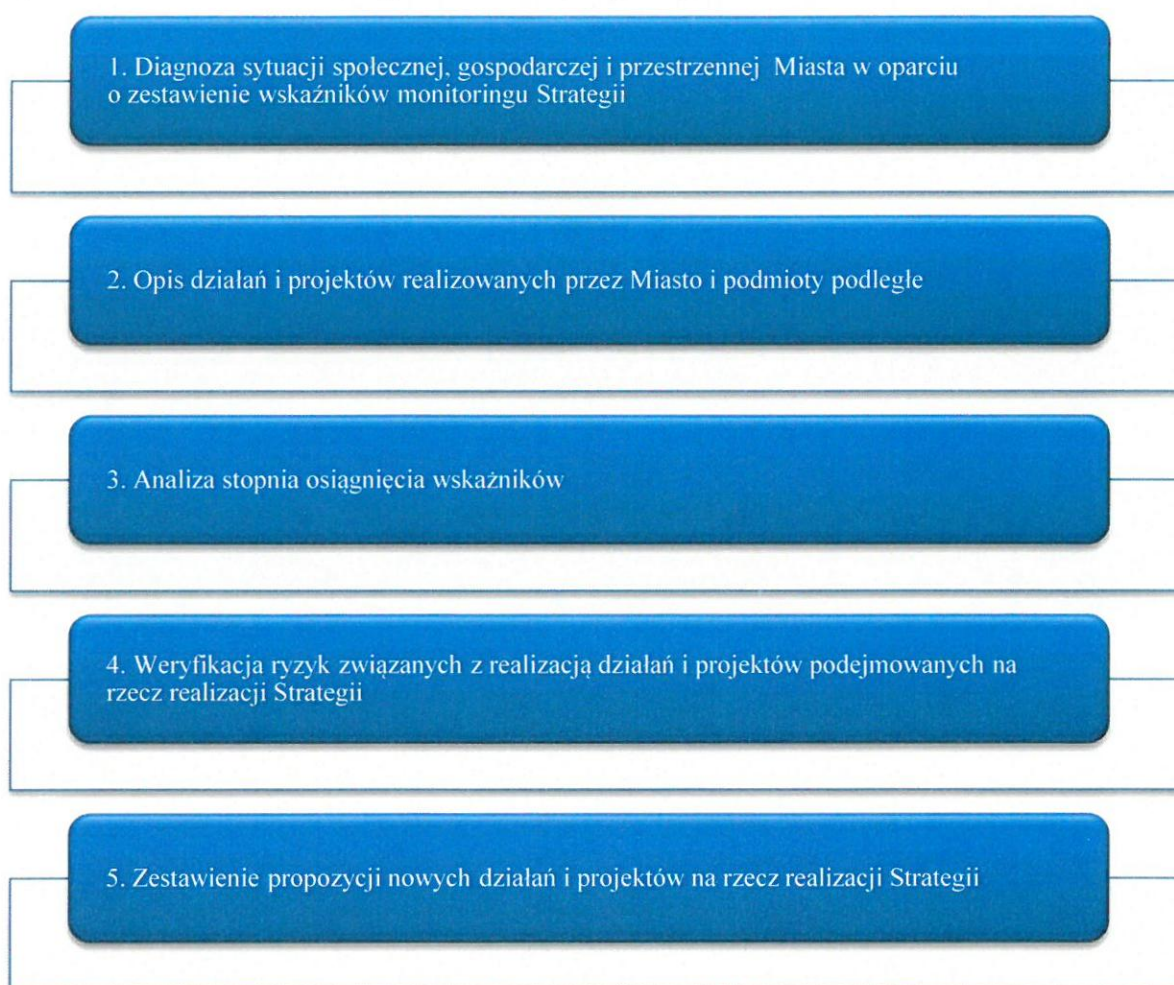
W oparciu o dane z wydziałów Urzędu Miasta, jednostek podległych oraz danych statystycznych, Zespół Zadaniowy powinien przygotowywać corocznie raport z realizacji Strategii. Dokument ten powinien być sporządzany w oparciu o analizę zmian w sytuacji społecznej i gospodarczej oraz zmian w zagospodarowaniu infrastrukturalnym i przestrzennym Miasta Jarosławia, przeprowadzoną w szczególności na podstawie:

- danych Głównego Urzędu Statystycznego – Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl), Monitora Rozwoju Lokalnego, systemu STRATEG,
- danych i informacji z Wydziałów Urzędu Miasta realizujących zadania, zarówno inwestycyjne, jak i nieinwestycyjne,
- danych instytucji branżowych i instytucji publicznych działających w Mieście np. instytucji kultury, edukacji itd.

Przygotowywany raport opisywać powinien:

- zmiany w sytuacji społeczno – gospodarczej Miasta na podstawie danych statystycznych pochodzących ze statystyki publicznej (ze względu na opóźnienia w publikacji danych statystycznych raport opierał się będzie na najnowszych dostępnych danych,
- działania podjęte przez władze Miasta i partnerów w celu realizacji Strategii (opis działań powinien dotyczyć roku poprzedzającego rok sporządzenie raportu).

Rysunek nr 19. Struktura raportu monitoringowego.

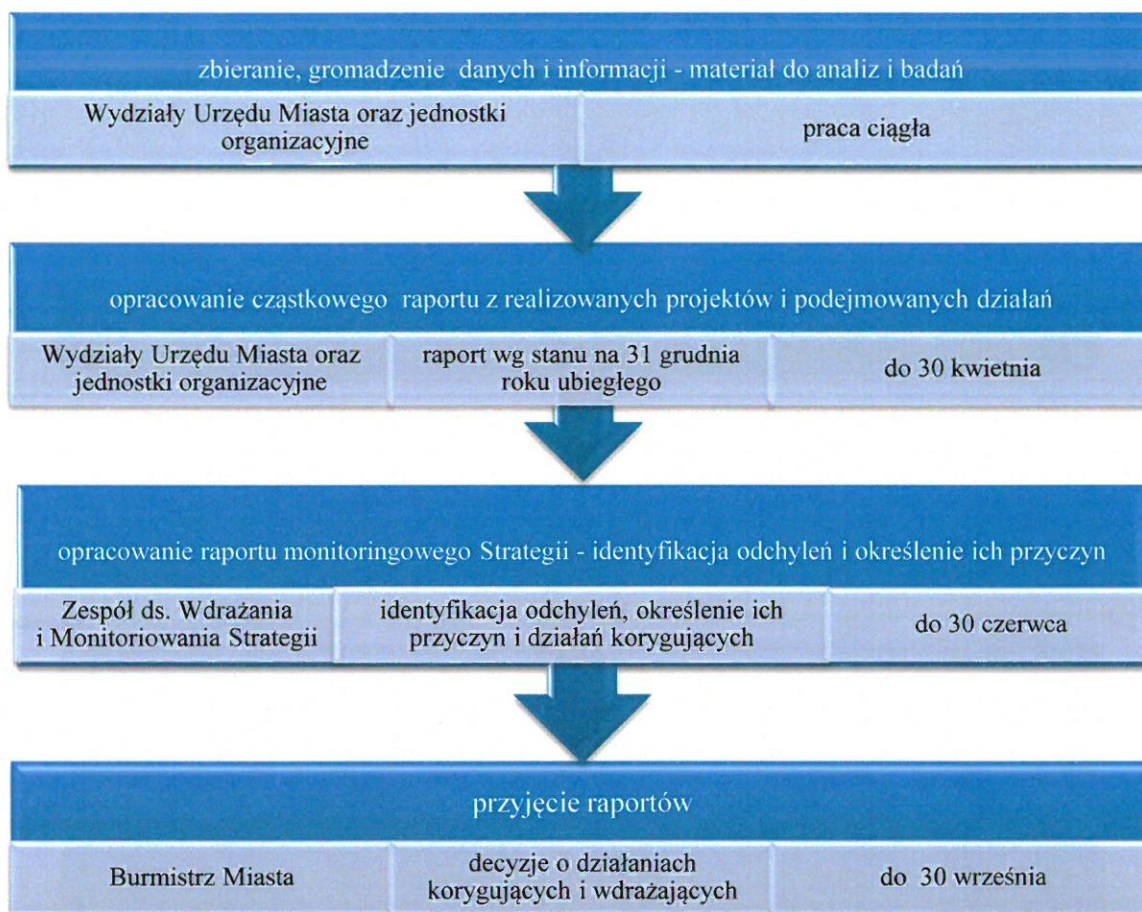

Źródło: Opracowanie własne.

Do zadań Zespołu Zadaniowego powinno należeć ponadto zidentyfikowanie potencjalnych problemów w procesie realizacji Strategii oraz rekomendowanie Burmistrzowi Miasta działań zaradczych oraz inicjowanie nowych projektów wpisujących się w realizację celów Strategii. Zespół Zadaniowy powinien działać w trybie doraźnych spotkań i warsztatów,

z których sporządza się każdorazowo protokół z listą uczestników, programem spotkania i przyjętymi ustaleniami.

Rysunek nr 20. Procedura monitoringu Strategii.

Źródło: Opracowanie własne.

Przygotowane raporty monitoringowe powinny zawierać elementy oceny. Co najmniej raz, najlepiej w połowie okresu obowiązywania Strategii powinna zostać przeprowadzona ewaluacja mid-term jej realizacji celem podjęcia decyzji o aktualizacji Strategii. Po zakończeniu okresu obowiązywania Strategii, powinna zostać przeprowadzona ocena realizacji całości dokumentu.

Tabela nr 2. Wskaźniki monitoringu Strategii.

Wymiar	Wskaźnik monitorowania	Jednostka miary	Wartość bazowa w roku 2020	Wartość docelowa lub pożądana tendencja w perspektywie 2027 roku	Źródło danych
SPOLECZNY	Turystyczne obiekty noclegowe	ob.	5	8	BDL GUS
	Noclegi udzielone turystom zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych	os.	2620	2800	BDL GUS
	Widzowie ogółem w kinach	os.	3482 (pandemia)	3700	BDL GUS
	Zwiedzający muzea	os.	1635 (pandemia)	1800	BDL GUS
	Ćwiczący w klubach sportowych	os.	930 (pandemia)	1050	BDL GUS
	Saldo migracji na pobyt stały na 1 tys. ludności	os.	-3,6	-3,5	BDL GUS
	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	os.	-5,4	-5,3	BDL GUS
GOSPODARCZY	Podmioty na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	szt.	2 044,1	2 100	BDL GUS
	Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	szt.	107	125	BDL GUS
	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100	os.	14	16	BDL GUS

Wymiar	Wskaźnik monitorowania	Jednostka miary	Wartość bazowa w roku 2020	Wartość docelowa lub pożądana tendencja w perspektywie 2027 roku	Źródło danych
	osób w wieku produkcyjnym				
	Uczniowie uczący się dodatkowego języka obcego w szkołach podstawowych	%	7	12	BDL GUS
	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	8,4	6	BDL GUS
PRZESTRZENNY	Korzystający z kanalizacji	%	94 (2020)	95	Dane PWiK Jarosław Sp. z o.o.
	Korzystający z wodociągów	%	96 (2020)	97	Dane PWiK Jarosław Sp. z o.o.
	Ilość zmieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych zebranych w ciągu roku przypadająca na 1 mieszkańca	kg	193,5	175	BDL GUS
	Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali,	%	51,50	65	Dane własne UM

Wymiar	Wskaźnik monitorowania	Jednostka miary	Wartość bazowa w roku 2020	Wartość docelowa lub pożądana tendencja w perspektywie 2027 roku	Źródło danych
	tworzyw sztucznych				

Źródło: Opracowanie własne.

7.2. Wytyczne wdrożeniowe

Obok opracowania szeregu programów strategicznych niezbędne będzie podjęcie działań organizacyjnych związanych z powołaniem Zespołu Zadaniowego ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii oraz rozszerzeniem zadań wydziałów Urzędu Miasta o działania projektowe i związane z monitorowaniem.

W oparciu o zarysowany system wdrażania i monitoringu poniżej przedstawiono ramowy harmonogram, w którym określono terminy podejmowania istotnych czynności związanych z tymi procesami. Ponadto, przedstawiono ramowe wzory kart monitoringu oraz kart projektów przygotowywanych do realizacji w ramach niniejszej Strategii.

Tabela nr 3. Ramowy harmonogram wdrażania Strategii.

Lp.	Zadanie	Ramowy termin
1.	Powołanie Zespołu Zadaniowego ds. Wdrażania i Monitoringu	do marca 2022 r.
2.	Opracowanie pierwszego planu wdrażania	do czerwca 2022 r.
3.	Opracowanie programów wdrożeniowych	do marca 2023 r.
4.	Opracowanie raportów monitoringowych	do 30 czerwca każdego roku
5.	Opracowanie raportu ewaluacyjnego	do października 2024 r.
6.	Aktualizacja planu wdrażania	do grudnia 2024 r.
7.	Opracowanie raportu końcowego z realizacji Strategii	do października 2028 r.

Źródło: Opracowanie własne

Wzór karty monitoringowej projektu/działania/zadania

Nazwa projektu/działania/zadania:	
Podmiot/y realizujący/e projekt:	
Beneficjenci projektu (grupy/uzyskana liczba):	
Efekty rzeczowe projektu:	
Cel Strategii realizowany przez projekt:	
Kierunek działania realizowany przez projekt:	
Data rozpoczęcia realizacji:	
Data zakończenia realizacji:	
Źródło finansowania:	
Poniesione nakłady finansowe na realizację projektu: Całkowite/ Poniesione w danym roku budżetowym:	

Wzór karty przygotowania projektu

Nazwa projektu:	
Podmiot/y realizujący/e projekt:	
Opis i uzasadnienie podjęcia projektu:	
Beneficjenci projektu (grupy/przewidywane wartości):	
Cel Strategii realizowany przez projekt:	
Kierunek działania realizowany przez projekt:	
Źródło finansowania:	
Planowane nakłady finansowe na realizację projektu:	
Planowana data rozpoczęcia realizacji:	
Planowana data zakończenia realizacji:	

Tabela nr 4. Plan operacyjny Strategii Rozwoju Miasta Jarosławia na lata 2021 – 2027.

WYMIAR SPOŁECZNY			
Cel strategiczny 1. Bezpieczeństwo, porządek i ochrona zdrowia			
Cel operacyjny 1.1 Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku oraz dbałość o zdrowie mieszkańców			
Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Podmioty uczestniczące w realizacji	Podmiot monitorujący
1.1.1 Współpraca samorządu z policją, strażą pożarną oraz innymi formacjami strzegącymi ładu i bezpieczeństwa publicznego	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych	Straż Miejska, Komenda Powiatowa Policji w Jarosławiu	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
1.1.2 Wspieranie lokalnego systemu ochrony zdrowia	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych	Centrum Opieki Medycznej w Jarosławiu, Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno – Ekonomiczna w Jarosławiu	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
1.1.3 Realizacja programów profilaktyki zdrowotnej	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych	Centrum Opieki Medycznej w Jarosławiu, Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno – Ekonomiczna w Jarosławiu	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
1.1.4 Promowanie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych	Wydział Oświaty i Sportu, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Jarosławiu	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii

Cel strategiczny 2. Infrastruktura społeczna, aktywność obywatelska (organizacje pozarządowe, Rady Dzielnic), pomoc społeczna				
Cel operacyjny 2.1 Przyjazna i funkcjonalna infrastruktura społeczna, zwiększenie aktywności i partycypacji społeczności lokalnej				
2.1.1 Rozwój infrastruktury społecznej z przeznaczeniem dla różnych kategorii wiekowych: dzieci i młodzieży, osób dorosłych i seniorów, a także osób z niepełnosprawnościami	Wydział Infrastruktury Technicznej	Pozostałe wydziały Urzędu Miasta Jarosławia, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii	
2.1.2 Budowanie aktywnego społeczeństwa obywatelskiego	Wydział Oświaty i Sportu	Pozostałe wydziały Urzędu Miasta Jarosławia, organizacje pozarządowe i liderzy społeczni, podmioty ekonomii społecznej	Wydział Oświaty i Sportu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii	
2.1.3 Rozwój budownictwa komunalnego i socjalnego	Wydział Infrastruktury Technicznej	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii	
Cel operacyjny 2.2 Wysoka jakość i efektywność systemu pomocy społecznej				
2.2.1 Rozbudowa systemu wsparcia pomocowego oraz wdrażanie nowych rozwiązań w tym zakresie	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii	
2.2.2 Doskonalenie form pomocy społecznej w zakresie zwalczania negatywnych skutków występujących problemów,	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarosławiu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii	

mobilizowania osób nieaktywnych do działania i wyrównywania szans środowisk, których deficyty uniemożliwiają im funkcjonowanie w życiu społecznym			
Cel strategiczny 3. Obsługa mieszkańców			
Cel operacyjny 3.1 Wysoki poziom obsługi mieszkańców przez Urząd Miasta i jednostki organizacyjne Miasta			
3.1.1 Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników Urzędu Miasta i jednostek organizacyjnych Miasta	Wydział Organizacyjny – Administracyjny	Pozostałe wydziały Urzędu Miasta Jarosławia i jednostki organizacyjne, samodzielne i wieloosobowe stanowiska pracy, Inspektor Ochrony Danych, Rzecznik Prasowy, Pion Ochrony Informacji Niejawnych	Wydział Organizacyjny – Administracyjny, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
3.1.2 Poprawa obsługi mieszkańców m.in. poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii informatycznych, w tym e-urzędu, a także innych form inteligentnego zarządzania Miastem	Wieloosobowe Stanowisko ds. Informatyki i Przetwarzania Danych	Pozostałe wydziały Urzędu Miasta Jarosławia i jednostki organizacyjne, samodzielne i wieloosobowe stanowiska pracy, Inspektor Ochrony Danych, Rzecznik Prasowy, Pion Ochrony Informacji Niejawnych	Wieloosobowe Stanowisko ds. Informatyki i Przetwarzania Danych, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
3.1.3 Wzrost poziomu dostępności Urzędu Miasta i jednostek organizacyjnych Miasta dla interesantów w zakresie	Wydział Infrastruktury Technicznej	Koordynator ds. dostępności, Wydział Organizacyjny – Administracyjny, jednostki organizacyjne	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii

architektonicznym, technicznym i organizacyjnym				
Cel strategiczny 4. Dziedzictwo kulturowe, kultura i rozrywka				
Cel operacyjny 4.1 Zapewnienie zarówno mieszkańcom jak i osobom przybywającym do Jarosławia bogatej oferty z zakresu dziedzictwa kulturowego, kultury i sztuki oraz rozrywki				
4.1.1 Wsparcie rewitalizacji obszaru Starego Miasta ze szczególnym uwzględnieniem Rynku wraz z przywróceniem jego pierwotnych funkcji	Wydział Infrastruktury Technicznej	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy, Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki, Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej		Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
4.1.2 Kontynuowanie tradycji kupieckich, w tym jarmarków	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy, organizacje pozarządowe		Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
4.1.3 Wsparcie działalności instytucji kultury, dbanie o atrakcyjność ich oferty dla różnych kategorii odbiorców, w tym turystów, oraz dostosowanie obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki	Koordynator ds. dostępności, Miejska Biblioteka Publiczna w Jarosławiu		Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii

4.1.4 Wsparcie środowisk twórczych i promocja dokonań lokalnych twórców	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki	Organizacje pozarządowe, jarosławscy twórcy, artyści, szkoły artystyczne	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
4.1.5 Współpraca lokalnych instytucji kultury ze szkołami artystycznymi, stowarzyszeniami oraz jarosławskimi twórcami	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki	Organizacje pozarządowe, jarosławscy twórcy, artyści, szkoły artystyczne	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
4.1.6 Rozwój infrastruktury umożliwiającej organizowanie imprez masowych i kameralnych	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki	Wydział Infrastruktury Technicznej	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
Cel strategiczny 5. Turystyka, sport i rekreacja			
Cel operacyjny 5.1 Wysoka jakość usług turystycznych			
5.1.1 Rozwój oferty turystycznej na terenie Miasta poprzez m.in. wyznaczanie nowych szlaków turystycznych – pieszych, rowerowych i wodnych oraz dbałość o już istniejące	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu	Wydział Infrastruktury Technicznej, Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
5.1.2 Przygotowanie wyspecjalizowanej oferty turystycznej - kulturalnej wykorzystującej mocne	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu	Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Zespół Zadaniowy ds.

strony Miasta w obu obszarach, w tym obejmującej turystykę weekendową				Wdrażania i Monitorowania Strategii
5.1.3 Przygotowanie i rozwój, we współpracy z innymi gminami Podkarpacia i zainteresowanymi partnerami samorządowymi z zagranicy, wspólnej pakietowej oferty turystycznej, łączącej zwiedzanie wielu ciekawych miejsc	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu	Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław - Przeworsk		Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
5.1.4 Wykorzystanie nowych narzędzi dedykowanych turystyce w przestrzeni publicznej np. typu beacon	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu	Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki, Wieloosobowe Stanowisko ds. Informatyki i Przetwarzania Danych		Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
5.1.5 Współpraca międzynarodowa w zakresie rozwoju turystyki zwłaszcza z krajami sąsiadującymi z Polską	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki	Miejska Biblioteka Publiczna w Jarosławiu		Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii

5.1.6 Wsparcie podnoszenia standardu usług turystycznych, np. w zakresie jakości obsługi turystów indywidualnych i grup turystycznych odwiedzających Miasto (szkolenia dla osób zajmujących się obsługą ruchu turystycznego)	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu	Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki, Wieloosobowe Stanowisko ds. Informatyki i Przetwarzania Danych	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
Cel operacyjny 5.2 Promocja Miasta, jako ośrodka o dużych walorach turystycznych oraz ciekawej ofercie kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej			
5.2.1 Promocja oferty turystycznej, rekreacyjnej i sportowej Miasta z uwzględnieniem wydarzeń kulturalnych	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu	Biuro Burmistrza Miasta, Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Jarosławiu, Miejska Biblioteka Publiczna w Jarosławiu	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
5.2.2 Wykorzystanie elektronicznych kanałów informacji do promowania ww. oferty Miasta	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu	Biuro Burmistrza Miasta, Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Jarosławiu, Miejska Biblioteka Publiczna w Jarosławiu	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
Cel operacyjny 5.3 Zapewnienie różnicowanej, ciekawej oferty w zakresie sportu i rekreacji dla mieszkańców Jarosławia i turystów			
5.3.1 Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	Wydział Infrastruktury Technicznej	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Jarosławiu, Wydział Oświaty i Sportu	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii

5.3.2 Wsparcie działalności klubów sportowych, zarówno prowadzących sekcje dla dorosłych, jak też dla dzieci i młodzieży	Wydział Oświaty i Sportu	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Jarosławiu, szkoły podstawowe z terenu Miasta Jarosławia	Wydział Oświaty i Sportu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
5.3.3 Organizowanie i promocja zróżnicowanych form i możliwości spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży	Wydział Oświaty i Sportu	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Jarosławiu, szkoły podstawowe z terenu Miasta Jarosławia	Wydział Oświaty i Sportu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
Cel strategiczny 6. Pełnienie funkcji ponadlokalnych przez Miasto			
Cel operacyjny 6.1 Pełnienie roli centrum subregionalnego			
6.1.1. Umocnianie roli Miasta jako silnego ośrodka edukacji, kultury, gospodarki, administracji oraz dążenie do wzmocnienia statusu lokalnego lidera w tym zakresie w województwie podkarpackim	Biuro Burmistrza Miasta	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki, pozostałe wydziały Urzędu Miasta Jarosławia i jednostki organizacyjne, Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna w Jarosławiu	Biuro Burmistrza Miasta, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
WYMIAR GOSPODARCZY			
Cel strategiczny 1. Podmioty gospodarcze (w tym gospodarstwa rolne)			
Cel operacyjny 1.1 Wysoka atrakcyjność inwestycyjna			

1.1.1 Stworzenie i rozwój Jarosławskiej Strefy Aktywności Gospodarczej	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych, Wydział Infrastruktury Technicznej, lokalni przedsiębiorcy	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
1.1.2 Wspomaganie rozwoju instytucji otoczenia biznesu	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław – Przeworsk, Powiatowy Urząd Pracy w Jarosławiu	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
1.1.3 Promocja miejskich terenów inwestycyjnych	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych, Biuro Burmistrza Miasta	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
1.1.4 Upowszechnienie informacji o instrumentach finansowych stosowanych wobec przedsiębiorców i wspierających ich aktywność	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław – Przeworsk, Powiatowy Urząd Pracy w Jarosławiu	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
Cel operacyjny 1.2 Wykorzystanie lokalnych potencjałów rozwojowych			
1.2.1 Stworzenie systemu wsparcia dla przedsiębiorców wykorzystujących lokalne kadry	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy	Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław – Przeworsk, Powiatowy Urząd Pracy w Jarosławiu	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
1.2.2 Tworzenie przez Miasto warunków na rzecz	Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu	Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki, Zespół Zadaniowy ds.

rozwoju handlu lokalnego i tradycji kupieckich			Wdrażania i Monitorowania Strategii
Cel operacyjny 1.3 Inteligentna specjalizacja lokalnej gospodarki			
1.3.1 Wykonanie diagnozy potencjałów w zakresie możliwości inteligentnej specjalizacji lokalnej gospodarki i przedsiębiorstw w skali województwa i kraju	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
1.3.2 Wspieranie powstawania start up	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
Cel strategiczny 2. Bezrobocie i rynek pracy			
Cel operacyjny 2.1 Aktywizacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy			
2.1.1 Przyjazna lokalna polityka fiskalna i system ulg dla inwestorów oraz przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy	Wydział Finansowo – Księgowy	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych, mieszkańcy – właściciele nieruchomości	Wydział Finansowo – Księgowy, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
2.1.2 Stworzenie systemu wsparcia dla małych i średnich firm w zakresie działalności związanej z dziedzictwem kulturowym	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu	Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii

i tradycjami jarmarcznymi (rzemiosło, obsługa ruchu turystycznego)				
2.1.3 Wsparcie rozwoju firm mikro, małych i średnich m.in. poprzez wsparcie doradcze, ułatwienia administracyjne, pomoc prawną oraz z zakresu pozyskiwania wsparcia zewnętrznego dla lokalnych przedsiębiorców, w tym rolników	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy	Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław – Przeworsk, Powiatowy Urząd Pracy w Jarosławiu	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii	
2.1.4 Stworzenie warunków i instrumentów wsparcia finansowego i organizacyjnego umożliwiających podnoszenie wiedzy i umiejętności przedsiębiorcy	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy	Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław – Przeworsk, Powiatowy Urząd Pracy w Jarosławiu	Biuro Strategii i Pozyskiwania Funduszy, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii	
2.1.5 Wsparcie aktywnych form zwalczania bezrobocia, zwłaszcza dla działań innowacyjnych, w tym pilotażowych form interwencji na rynku pracy	Wydział Oświaty i Sportu	Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław – Przeworsk, Powiatowy Urząd Pracy w Jarosławiu, szkoły z terenu Miasta Jarosławia	Wydział Oświaty i Sportu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii	
2.1.6 Wsparcie sprzedaży lokalnych produktów na lokalnym rynku oraz ich	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu	Jarosławski Ośrodek Kultury i Sztuki, lokalni przedsiębiorcy	Centrum Kultury i Promocji w Jarosławiu, Zespół Zadaniowy	

eksportu i promocji na rynkach zewnętrznych			ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
2.1.7 Wsparcie powstawania nowych podmiotów gospodarczych i nowych miejsc pracy	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych	Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław – Przeworsk, Powiatowy Urząd Pracy w Jarosławiu	Wydział Spraw Społecznych i Obronnych, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
Cel strategiczny 3. Edukacja			
Cel operacyjny 3.1 Wysoka jakość edukacji ze szczególnym uwzględnieniem zwiększenia poziomu innowacyjności oraz jednoczesnej inkluzyjności			
3.1.1 Rozwijanie nowatorskich metod nauczania	Wydział Oświaty i Sportu	Szkoły podstawowe, miejskie przedszkola z terenu Miasta Jarosławia	Wydział Oświaty i Sportu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
3.1.2 Upowszechnianie nauki języków obcych wśród uczniów, w szczególności w przedszkolach oraz w okresie nauczania początkowego	Wydział Oświaty i Sportu	Szkoły podstawowe, miejskie przedszkola z terenu Miasta Jarosławia	Wydział Oświaty i Sportu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
3.1.3 Zwiększanie szans edukacyjnych, w tym poprzez podejmowanie szczególnej troski o proces wychowania oraz kształcenia i poprawy warunków nauki dzieci i młodzieży uzdolnionej, niepełnosprawnej oraz	Wydział Oświaty i Sportu	Szkoły podstawowe, miejskie przedszkola z terenu Miasta Jarosławia, Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Jarosławiu	Wydział Oświaty i Sportu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii

wyrównywanie szans zaniebanej wychowawczo				
3.1.4 Współpraca samorządu gminnego z uczelnią wyższą funkcjonującą w Mieście	Wydział Oświaty i Sportu	Pozostałe wydziały urzędu		Wydział Oświaty i Sportu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
3.1.5 Rozwój kompetencji kluczowych, w tym kompetencji cyfrowych we wszystkich grupach wiekowych mieszkańców	Wydział Oświaty i Sportu	Wieloosobowe Stanowisko ds. Informatyki i Przetwarzania Danych, Rady Dzielnic, Rada Seniorów, Młodzieżowa Rada Miasta, organizacje pozarządowe		Wydział Oświaty i Sportu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
Cel operacyjny 3.2 Drożność edukacji na rzecz rynku pracy				
3.2.1 Działania na rzecz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy oraz poprawy stanu infrastruktury oświatowej	Wydział Oświaty i Sportu	Wydział Infrastruktury Technicznej, szkoły podstawowe, miejskie przedszkola z terenu Miasta Jarosławia		Wydział Oświaty i Sportu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
3.2.2 Doskonalenie systemu poradnictwa zawodowego i preorientacji zawodowej	Wydział Oświaty i Sportu	Szkoły podstawowe z terenu Miasta Jarosławia		Wydział Oświaty i Sportu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
3.2.3 Upowszechnianie przedsiębiorczości i spółdzielczości uczniowskiej w szkołach	Wydział Oświaty i Sportu	Szkoły podstawowe z terenu Miasta Jarosławia, organizacje pozarządowe		Wydział Oświaty i Sportu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii

3.2.4 Utworzenie i wypromowanie spójnej ścieżki edukacyjnej dotyczącej programowania, e-usług i smart city uzupełnianej na każdym etapie edukacji	Wydział Oświaty i Sportu	Wieloosobowe Stanowisko ds. Informatyki i Przetwarzania Danych	Wydział Oświaty i Sportu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
3.2.5 Sukcesywne doposażanie szkół i przedszkoli	Wydział Oświaty i Sportu	Szkoły podstawowe, miejskie przedszkola z terenu Miasta Jarosławia	Wydział Oświaty i Sportu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
WYMIAR PRZESTRZENNY			
Cel strategiczny 1. Infrastruktura techniczna, usługi komunalne i zarządzanie przestrzenią			
Cel operacyjny 1.1 Szeroka dostępność infrastruktury technicznej i wysoki poziom usług komunalnych			
1.1.1 Utrzymanie w kolejnych latach wysokich łącznych nakładów na infrastrukturę techniczną	Wydział Infrastruktury Technicznej	Wydział Finansowo – Księgowy	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
1.1.2 Budowa i modernizacja dróg, chodników, oświetlenia ulicznego oraz infrastruktury poprawiającej bezpieczeństwo na drogach z uwzględnieniem	Wydział Infrastruktury Technicznej	Koordynator ds. dostępności, Rady Dzielnic	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii

dostępności dla osób z niepełnosprawnościami				
1.1.3 Poprawa dostępności przestrzeni i obiektów publicznych dla osób o obniżonej mobilności, w tym z niepełnosprawnościami i osób starszych	Wydział Infrastruktury Technicznej	Koordynator ds. dostępności, Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Wydział Organizacyjny – Administracyjny, Wydział Oświaty i Sportu, jednostki organizacyjne	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii	
1.1.4 Zwiększenie liczby miejsc parkingowych w mieście, w szczególności w okolicach Rynku	Wydział Infrastruktury Technicznej	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii	
1.1.5 Opracowanie oraz wdrożenie nowej koncepcji ruchu w centrum Miasta	Wydział Infrastruktury Technicznej	Miejski Zakład Komunikacji w Jarosławiu, Komenda Powiatowa Policji w Jarosławiu, Powiatowy Zarząd Dróg	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii	
1.1.6 Reorganizacja sieci komunikacji publicznej mająca na celu usprawnienie połączeń miejskich z docelowo bezpłatnymi przewozami dla mieszkańców Jarosławia	Wydział Infrastruktury Technicznej	Miejski Zakład Komunikacji w Jarosławiu	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii	
1.1.7 Budowa systemu ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Wydział Infrastruktury Technicznej	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii	

1.1.8 Inwentaryzacja i przygotowanie mapy geologiczno-architektonicznej Miasta i w oparciu o nią projektowanie i budowa/przebudowa oddzielnych systemów kanalizacji oraz systemu małej retencji	Wydział Infrastruktury Technicznej	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Jarosławiu	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
1.1.9 Kompleksowe uporządkowanie gospodarki wodami opadowymi na terenie Miasta zmierzające do odłączenia tych wód od kanalizacji ogólnospławnej i skierowanie do rzeki San (kanalizacja rozdzielcza)	Wydział Infrastruktury Technicznej	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Jarosławiu	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
1.1.10 Ochrona unikalnego i zabytkowego charakteru przestrzeni Miasta w dokumentach planistycznych, w szczególności odnoszących się do zagospodarowania przestrzennego	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska	Wydział Infrastruktury Technicznej	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
1.1.11 Prowadzenie zrównoważonej gospodarki	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska	Wydział Infrastruktury Technicznej	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony

przestrzennej w oparciu o plany miejscowe			Środowiska, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
1.1.12 Stworzenie warunków pod budowę małej infrastruktury poprawiającej komfort mieszkańców	Wydział Infrastruktury Technicznej	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Jarosławiu	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
1.1.13 Regulacja stanów prawnych nieruchomości zlokalizowanych w szczególności w okolicach Rynku	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Jarosławiu, Radcy prawni	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
1.1.14 Poprawa stanu substancji zabytkowej zlokalizowanej w szczególności w okolicach Rynku	Wydział Infrastruktury Technicznej	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Jarosławiu	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
Cel strategiczny 2. Ochrona środowiska, zielen, czystość, estetyka			
Cel operacyjny 2.1 Poprawa środowiska przyrodniczego w Mieście i adaptacja do zmian klimatu			
2.1.1 Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza poprzez wspieranie rozwoju systemów ogrzewania	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska	Wydział Infrastruktury Technicznej	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska

ekologicznego, likwidację kotłowni węglowych			Środowiska, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
2.1.2 Ograniczenie negatywnego wpływu transportu samochodowego poprzez wyznaczenie stref wolnych od tego ruchu	Wydział Infrastruktury Technicznej	Komenda Powiatowa Policji w Jarosławiu, Straż Miejska w Jarosławiu, Powiatowy Zarząd Dróg	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
2.1.3 Promocja i wspieranie tworzenia systemów energetycznych opartych na odnawialnych źródłach energii	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska	Wydział Infrastruktury Technicznej	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
2.1.4 Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych połączona z optymalizacją źródła ciepła lub stosowaniem innych rozwiązań przyczyniających się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń	Wydział Infrastruktury Technicznej	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Wydział Oświaty i Sportu	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
2.1.5 Rewitalizacja oraz zwiększenie powierzchni miejskich terenów zielonych	Wydział Infrastruktury Technicznej	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii

2.1.6 Wymiana oświetlenia obiektów publicznych, oświetlenia ulic i przestrzeni publicznych, tam gdzie to możliwe, na energooszczędne	Wydział Infrastruktury Technicznej	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Jarosławskie Przedsiębiorstwo Komunalne	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
2.1.7 Rozwój systemu gospodarki odpadami z udziałem selektywnej zbiórki odpadów	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Jarosławiu	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
2.1.8 Promowanie selektywnej zbiórki odpadów wśród mieszkańców	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Jarosławiu, inne wydziały Urzędu Miasta Jarosławia	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
2.1.9 Rozwijanie świadomości ekologicznej oraz promowanie postaw i działań pro środowiskowych, szczególnie wśród młodzieży, np. poprzez organizowanie konkursów	Wydział Oświaty i Sportu	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Jarosławiu, szkoły podstawowe i przedszkola z terenu Miasta Jarosławia,	Wydział Oświaty i Sportu, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii

2.1.10 Ochrona, regeneracja i zrównoważone korzystanie z obszarów cennych przyrodniczo, w tym obszarów Natura 2000	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
2.1.11 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej oraz rozwój zielonej infrastruktury	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska	Wydział Infrastruktury Technicznej	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
2.1.12 Rozwój infrastruktury błękitnej w celu zmniejszenia niebezpieczeństwa powodzi	Wydział Infrastruktury Technicznej	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Wydział Oświaty i Sportu	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
2.1.13 Monitorowanie czystości powietrza na terenie Miasta	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska	Straż Miejska w Jarosławiu	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
2.1.14 Budowa obiektów małej retencji	Wydział Infrastruktury Technicznej	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Jarosławiu	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii

2.1.15 Inwestycje w OZE na obiektach sportowych	Wydział Infrastruktury Technicznej	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Jarosławiu	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
Cel operacyjny 2.2 Przestrzeń Miasta - uporządkowana, przyjazna, dostępna, estetyczna, czysta i bogata w zieleń			
2.2.1 Zwiększenie atrakcyjności kluczowych przestrzeni publicznych, zwłaszcza w obrębie Rynku, poprzez ich rewitalizację, modernizację i renowację	Wydział Infrastruktury Technicznej	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
2.2.2 Poprawa poziomu estetyki przestrzeni poprzez opracowanie i wdrożenie zasad współpracy z inwestorami uwzględniających nadzór nad nowo powstającymi i modernizowanymi obiektami	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska	Inwestorzy	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
2.2.3 Zatrzymanie degradacji terenów objętych ochroną konserwatorską, w tym poprzez politykę przestrzenną	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska	Wydział Infrastruktury Technicznej	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii

2.2.4 Uwzględnianie kwestii zazieleniania Miasta przy okazji opracowywania nowej dokumentacji budowlanej oraz dbałość o istniejący drzewostan przy projektowaniu i realizacji inwestycji	Wydział Infrastruktury Technicznej	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska	Wydział Infrastruktury Technicznej, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii
2.2.5 Ustanawianie pomników przyrody w celu zabezpieczenia istniejącego drzewostanu	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie	Wydział Gospodarki Nieruchomościami, Mieniem Komunalnym i Ochrony Środowiska, Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii

Źródło: opracowanie własne

8. Ramy finansowe Strategii i źródła finansowania

Skuteczność realizacji polityki rozwoju Miasta oraz efektywność wdrażania Strategii zależą będzie w głównej mierze od wielkości środków finansowych przeznaczonych na działania o charakterze prorozwojowym. Zdolność do finansowania tego typu działań będzie związana z wielkością środków finansowych przeznaczonych na ten cel przez Miasto oraz podmioty zewnętrzne (przedsiębiorstwa, instytucje, organizacje) realizujące różnego typu działania i projekty na terenie Jarosławia.

Opierając się na analizie wykonania budżetu Miasta Jarosławia, w Wieloletniej Prognozie Finansowej WPF zakłada się stały wzrost wielkości dochodów, co może wpłynąć na zwiększenie realizacji działań rozwojowych w Mieście.

Do głównych źródeł finansowania projektów i działań w Mieście w perspektywie do roku 2027, obok środków własnych, zaliczyć należy:

- fundusze zewnętrzne, w tym unijne, przeznaczone na realizację polityki spójności, w tym poprzez Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2021-2027 (RPO WP 2021-2027) oraz krajowe programy operacyjne,
- publiczne środki krajowe współfinansujące projekty realizowane ze środków unijnych,
- środki pochodzące z tzw. mechanizmów norweskich.

Równie ważnym źródłem finansowania rozwoju Miasta będą zewnętrzne środki publiczne pochodzące z Budżetu Państwa. Tak więc aktywna polityka rozwoju lokalnego, założona w Strategii, wymagać będzie stosowania montażu finansowego opartego o publiczne źródła finansowania, a także wspierania się kredytami i pożyczkami.

W związku z trwającymi procedurami konsultowania umowy partnerskiej, programów operacyjnych krajowych i regionalnych, planuje się opracowanie kosztów realizacji Strategii Rozwoju Miasta na lata 2021 – 2027 poprzez opracowanie planu wdrożenia, który zawierał będzie ramy finansowe i źródła finansowania.

Spis tabel

1. Tabela nr 1. Programy strategiczne Miasta Jarosławia	81
2. Tabela nr 2. Wskaźniki monitoringu Strategii	87
3. Tabela nr 3. Ramowy harmonogram wdrażania Strategii	92
4. Tabela nr 4. Plan operacyjny Strategii Rozwoju Miasta Jarosławia na lata 2021 – 2027	94

Spis wykresów

1. Wykres nr 1. Liczba ludności	16
2. Wykres nr 2. Prognoza liczby ludności do 2035 r.	17

Spis rysunków

1. Rysunek nr 1. Położenie Miasta Jarosław w powiecie jarosławskim i w kraju.....	10
2. Rysunek nr 2. Przebieg linii kolejowej nr 91	11
3. Rysunek nr 3. Mapa miasta z podziałem na dzielnice	12
4. Rysunek nr 4. Lokalizacja Miasta Jarosławia w strukturze przestrzennej powiatu jarosławskiego	56
5. Rysunek nr 5. Rysunek nr 6. Obszary szczególnego zagrożenia powodziowego, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na sto lat (Q1%).....	57
6. Rysunek nr 6. Zasoby dziedzictwa kulturowego na terenie gminy miejskiej Jarosław – Jarosławski Park Kulturowy.....	58
7. Rysunek nr 7. Aglomeracja Jarosław w zakresie gospodarki wod.- kan.	60
8. Rysunek nr 8. Sieć gazowa	61
9. Rysunek nr 9. Sieć kanalizacyjna	62
10. Rysunek nr 10. Lokalny układ komunikacyjny gminy miejskiej Jarosław (stan na koniec 2020 r.)	63
11. Rysunek nr 11. Funkcje terenów w gminie miejskiej Jarosław	65
12. Rysunek nr 12. Plan Miasta z Planami nowego mostu na rzece San	74
13. Rysunek nr 13. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy miejskiej Jarosław – rozmieszczenie planowanych inwestycji i planowane zmiany w przestrzeni gminy	75
14. Rysunek nr 14. SSE Europark Mielec Strefa 1 LEAR ul. 3-go Maja i Strefa 2 przy ul. Krakowskiej ...	76

15. Rysunek nr 15. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy miejskiej Jarosław wraz z Obszarami Strategicznej Interwencji	80
16. Rysunek nr 16. Podstawowe zasady realizacji Strategii Rozwoju Miasta	82
17. Rysunek nr 17. Instrumenty wdrażania Strategii Miasta.....	85
18. Rysunek nr 18. Układ podmiotowy realizacji Strategii Miasta Jarosławia	86
19. Rysunek nr 19. Struktura raportu monitoringowego.....	89
20. Rysunek nr 20. Procedura monitoringu Strategii	90